

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

رشته تربیت کودک
گروه بهداشت و سلامت
شاخه فنی و حرفه‌ای
پایه یازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

- نام کتاب: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - ۲۱۱۳۱۱
- پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: معصومه صادق، فاطمه قاسم‌زاده، فرشته مجیب، سارا فرجاد، شهربانو سرداری (هنرآموز خبره) (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: علیرضا محمدی‌آریا، اکرم دهقانی، سکینه راه‌پیما، فاطمه لچینانی (اعضای گروه تألیف) - محمد محمودی (ویراستار)
- شناسه افزوده آماده‌سازی: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
- نشانی سازمان: جواد صفری (مدیر هنری) - نسرين اصغری (عکاس) - زهره بهشتی شیرازی (صفحه‌آرا) - مریم دهقان‌زاده، صبا کاظمی (تصویرگر)
- ناشر: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
- وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
- شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱
- ناشر: (دارو پخش) تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰
- سندوق پستی: ۳۷۵۱۵ - ۱۳۹
- چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ چهارم ۱۳۹۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ما باید زحمت بکشیم تا در همهٔ جناح‌ها خودکفا باشیم. امکان ندارد که استقلال به‌دست بیاید، قبل از اینکه استقلال اقتصادی داشته باشیم. اگر ما بنا باشد که در اقتصاد احتیاج داشته باشیم، در چیزهای دیگر هم وابسته خواهیم شد و همین‌طور اگر در فرهنگ، ما وابستگی داشته باشیم، در اساس مسائل وابستگی پیدا می‌کنیم.

امام خمینی «قُدَسَ سِرَّةً»

پودمان ۱

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک ۱

پودمان ۲

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر ۳۷

پودمان ۳

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان ۵۹

پودمان ۴

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین ۷۷

پودمان ۵

کنترل ورود و خروج کودکان ۱۰۳

فهرست منابع ۱۲۷

سخنی با هنرجویان عزیز

شرایط در حال تغییر دنیای کار در مشاغل گوناگون، توسعه فناوری‌ها و تحقق توسعه پایدار، ما را بر آن داشت تا برنامه‌های درسی و محتوای کتاب‌های درسی را در ادامه تغییرات پایه‌های قبلی براساس نیاز کشور و مطابق با رویکرد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران در نظام جدید آموزشی بازطراحی و تألیف کنیم. مهم‌ترین تغییر در کتاب‌ها، آموزش ارزشیابی مبتنی بر شایستگی است. شایستگی، توانایی انجام کار واقعی به‌طور استاندارد و درست تعریف شده است. توانایی شامل دانش، مهارت و نگرش می‌شود. در رشته تحصیلی حرفه ای شما، چهار دسته شایستگی در نظر گرفته شده است:

- ۱- شایستگی‌های فنی برای جذب در بازار کار مانند توانایی ارتباط و مشارکت مربی با کودک
 - ۲- شایستگی‌های غیر فنی برای پیشرفت و موفقیت در آینده مانند نوآوری، مدیریت زمان و مسئولیت‌پذیری
 - ۳- شایستگی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند کار با نرم افزارها
 - ۴- شایستگی‌های مربوط به یادگیری مادام‌العمر مانند کسب اطلاعات از منابع دیگر
- بر این اساس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش مبتنی بر اسناد بالادستی و با مشارکت متخصصان برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و خبرگان دنیای کار مجموعه اسناد برنامه درسی رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای را تدوین نموده‌اند که مرجع اصلی و راهنمای تألیف کتاب‌های درسی هر رشته است.

این درس، سومین درس شایستگی‌های فنی و کارگاهی است که ویژه رشته تربیت کودک در پایه ۱۱ تألیف شده است. کسب شایستگی‌های این کتاب برای موفقیت آینده شغلی و حرفه‌ای شما بسیار ضروری است. هنرجویان عزیز سعی نمایید؛ تمام شایستگی‌های آموزش داده شده در این کتاب را کسب و در فرایند ارزشیابی به اثبات رسانید.

کتاب درسی پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی شامل پنج پودمان است. هر پودمان دارای یک یا چند واحد یادگیری است و هر واحد یادگیری از چند مرحله کاری تشکیل شده است. شما هنرجویان عزیز، پس از یادگیری هر پودمان می‌توانید شایستگی‌های مربوط به آن را کسب نمایید. هنرآموز محترم شما برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات منظور می‌نماید و نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد. در صورت احراز نشدن شایستگی پس ارزشیابی اول، فرصت جبران و ارزشیابی مجدد تا آخر سال تحصیلی وجود دارد. کارنامه شما در این درس شامل ۵ پودمان و از دو بخش نمره مستمر و نمره شایستگی برای هر پودمان خواهد بود و اگر در یکی از پودمان ها نمره قبولی را کسب نکردید، تنها در

همان پودمان لازم است مورد ارزشیابی قرار گیرید و پودمان‌هایی قبول شده در مرحله اول ارزشیابی مورد تأیید و لازم به ارزشیابی مجدد نمی‌باشد. همچنین این درس دارای ضریب ۸ است و در معدل کل شما بسیار تأثیرگذار است.

همچنین علاوه بر کتاب درسی، امکان استفاده از سایر اجزاء بسته آموزشی که برای شما طراحی و تألیف شده است، وجود دارد. یکی از این اجزای بسته آموزشی کتاب همراه هنرجو می‌باشد که برای انجام فعالیت‌های موجود در کتاب درسی باید استفاده نمایید. کتاب همراه خود را می‌توانید هنگام آزمون و فرایند ارزشیابی نیز همراه داشته باشید. اجزای بسته آموزشی دیگری نیز برای شما در نظر گرفته شده است که با مراجعه به وبگاه رشته خود با نشانی www.tvoccd.medu.ir می‌توانید از عناوین آن مطلع شوید.

فعالیت‌های یادگیری در ارتباط با شایستگی‌های غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای، حفاظت از محیط‌زیست و شایستگی‌های یادگیری مادام‌العمر و فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با شایستگی‌های فنی طراحی و در کتاب درسی و بسته آموزشی ارائه شده است. شما هنرجویان عزیز کوشش نمایید، این شایستگی‌ها را در کنار شایستگی‌های فنی آموزش ببینید، تجربه کنید و آنها را در انجام فعالیت‌های یادگیری به کار گیرید.

رعایت نکات ایمنی، بهداشتی و حفاظتی از اصول انجام کار است. لذا توصیه‌های هنرآموز محترمتان در خصوص رعایت مواردی که در کتاب آمده است، را در انجام کارها جدی بگیرید. امیدواریم با تلاش و کوشش شما هنرجویان عزیز و هدایت هنرآموزان گرامی، گام‌های مؤثری در جهت سربلندی و استقلال کشور و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و تربیت مؤثر و شایسته جوانان برومند میهن اسلامی برداشته شود.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

سخنی با هنرآموزان گرامی

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران و نیازهای متغیر دنیای کار و مشاغل، برنامه‌درسی رشته تربیت کودک طراحی و براساس آن محتوای آموزشی نیز تألیف گردید. کتاب حاضر از مجموعه کتاب‌های کارگاهی می‌باشد که برای سال یازدهم تدوین و تألیف گردیده است این کتاب دارای ۵ پودمان است و هر پودمان از یک یا چند واحد یادگیری تشکیل شده است. همچنین ارزشیابی مبتنی بر شایستگی از ویژگی‌های این کتاب می‌باشد که در پایان هر پودمان شیوه ارزشیابی آورده شده است. هنرآموزان گرامی می‌بایست برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات برای هر هنرجو ثبت کنند. نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد. نمره هر پودمان از دو بخش تشکیل می‌گردد که شامل ارزشیابی پایانی در هر پودمان و ارزشیابی مستمر برای هریک از پودمان‌ها است. از ویژگی‌های دیگر این کتاب طراحی فعالیت‌های یادگیری ساخت‌یافته در ارتباط با شایستگی‌های فنی و غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای و مباحث زیست محیطی است. این کتاب جزئی از بسته آموزشی تدارک دیده شده برای هنرجویان است که لازم است از سایر اجزاء بسته آموزشی مانند کتاب همراه هنرجو، نرم‌افزار و فیلم آموزشی در فرایند یادگیری استفاده شود. کتاب همراه هنرجو در هنگام یادگیری، ارزشیابی و انجام کار واقعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. شما می‌توانید برای آشنایی بیشتر با اجزای بسته‌یادگیری، روش‌های تدریس کتاب، شیوه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، مشکلات رایج در یادگیری محتوای کتاب، بودجه‌بندی زمانی، نکات آموزشی شایستگی‌های غیرفنی، آموزش ایمنی و بهداشت و دریافت راهنما و پاسخ فعالیت‌های یادگیری و تمرین‌ها به کتاب راهنمای هنرآموز این درس مراجعه کنید. لازم به یادآوری است، کارنامه صادر شده در سال تحصیلی قبل بر اساس نمره ۵ پودمان بوده است و در هنگام آموزش و سنجش و ارزشیابی پودمان‌ها و شایستگی‌ها، می‌بایست به استاندارد ارزشیابی پیشرفت تحصیلی منتشر شده توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی مراجعه گردد. رعایت ایمنی و بهداشت، شایستگی‌های غیرفنی و مراحل کلیدی بر اساس استاندارد از ملزومات کسب شایستگی می‌باشند. همچنین برای هنرجویان تبیین شود که این درس با ضریب ۸ در معدل کل محاسبه می‌شود و دارای تأثیر زیادی است. کتاب پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی شامل پودمان‌های زیر است:

پودمان اول: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان دوم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان سوم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان چهارم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان پنجم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت کنترل ورود و خروج کودک با همکاری سایر کارکنان و نقش آن در سلامت و آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

امید است که با تلاش و کوشش شما همکاران گرامی اهداف پیش‌بینی شده برای این درس محقق گردد.
دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

پودمان ۱

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

مربانی که از علایق کودکان آگاهی دارند، می‌توانند از این علایق به عنوان پایه‌ای برای ارتباط و انگیزه‌ای برای یادگیری استفاده کنند.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۱

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

استاندارد عملکرد

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک از طریق برقراری ارتباط و مشارکت مؤثر با کودک و به کارگیری حقوق کودک براساس منابع علمی و آموزشی وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور.

شایستگی های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ برقراری ارتباط مؤثر با کودک
- ۲ توسعه مشارکت با کودک
- ۳ به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک

شایستگی های غیرفنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ یادگیری
- ۲ شرکت در اجتماعات و فعالیت ها
- ۳ اخلاق حرفه ای

هدف توانمند سازی ۱-۱: شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر با کودک را توضیح دهد.

ارتباط

به تصاویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- ارتباط مربی با کودک

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی با توجه به تصاویر بالا در مورد نقش ارتباط مربی با کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

ارتباط یکی از نیازهای عاطفی - اجتماعی انسان است که مهارت‌های مربوط به آن، مانند تشخیص درست احساسات دیگران و یا حل صحیح اختلافات بین فردی، به تدریج آموخته می‌شوند. شروع رابطه، ادامه پیدا کردن و پایان یافتن آن تا حد زیادی به این مهارت‌ها بستگی دارد. افرادی که مهارت‌های ارتباطی آنها ضعیف است، مشکلات متعددی در زندگی دارند و زندگی شاد و سازنده‌ای نخواهند داشت. ارتباط فرایندی است که به واسطه آن، فرستنده از طریق یک مسیر ارتباطی، پیامی را به گیرنده انتقال می‌دهد. گیرنده پس از دریافت پیام، بازخورد آن را به فرستنده منتقل می‌کند^۱.

نکته

«همه روابط من با دیگران از رابطه من با من آغاز می‌شود.»

اهمیت ارتباط در زندگی

ارتباط با دیگران یک ضرورت است؛ زیرا انسان‌ها برای رفع نیازهای خود به ارتباط با دیگران نیاز دارند. ارتباط به دلایل زیر برای هر فردی مهم است:

۱ شناخت خود: این شناخت بر پایه ارتباط با دیگران شکل می‌گیرد، زیرا تصویر ما از خود، بر اساس

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر به کتاب‌درسی ارتباط مؤثر پایه دهم مراجعه شود.

بازخوردهای اطرافیان شکل می‌گیرد. وقتی آنها فرد را ارزشمند بدانند، او نیز خود را همان‌طور می‌بیند و سعی می‌کند ویژگی‌های قابل تحسین دیگران را الگوبرداری کند.

۲ معنا دادن به زندگی: پژوهش‌ها نشان می‌دهد ارتباط با خدا و معصومین، پدر و مادر، خواهر و برادر، همسر، فرزندان و دوستان احساس دوست داشتن و دوست داشته شدن، زندگی را برای فرد معنی‌دار می‌کند. **۳ موفقیت بیشتر:** اکثر افرادی که در کارشان شکست می‌خورند، مشکل ارتباطی دارند. افرادی که مشکلات ارتباطی مثل پرخاشگری، کم‌رویی و غرور دارند، ممکن است دیگران را از خود برنجانند یا اینکه مورد توجه دیگران قرار نگیرند که در نتیجه در کار خود نیز با مشکلاتی مواجه می‌شوند.

۴ شادزیستی: داشتن روابط صمیمی با دیگران می‌تواند باعث زندگی شاد شود.

۵ برطرف شدن نیازهای معنوی عاطفی - اجتماعی: ارتباط یک نیاز عاطفی - اجتماعی است. انسان‌ها در کنار نیازهای زیستی مانند نیاز به آب، غذا و غیره نیازهای معنوی، روان‌شناختی و اجتماعی نیز دارند. مهم‌ترین این نیازها شامل نیاز به تکیه و توکل به یک قدرت برتر (خداوند)، نیاز به استقلال، نیاز به ارزشمندی و نیاز به ارتباط است.

۶ دوست‌یابی: ارتباط مؤثر با دیگران با حفظ حدود الهی منجر به دوست‌یابی می‌شود. داشتن روابط مثبت و حمایت‌کننده با دیگران، با سازگاری و سلامت روان فرد رابطه دارد.

۷ خودشکوفایی: ارتباط اثربخش با خودشکوفایی در ارتباط است. ارتباط با دیگران به فرد کمک می‌کند که استعدادهای خود را شکوفا کند و از زندگی احساس رضایت کند.

نکته

نگاه محبت‌آمیز مربی به چهره کودک، مایه آرامش اوست.

گفت‌وگو کنید

بیشتر ببینید

فعالیت ۲: در مورد تأثیر ارتباط کودک با مربیان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

چه دلایل دیگری برای اهمیت ارتباط می‌توانید اضافه کنید؟

عناصر ارتباط مؤثر با کودک

ارتباط مؤثر با کودک به این معنی است که کودک پیام را همان‌گونه که منظور مربی است، درک کند. ارتباط مؤثر نیازمند درک متقابل دو طرف، بازخورد مناسب و تداوم ارتباط بین دو طرف است؛ لذا مربیان باید بتوانند از اوایل کودکی رابطه مؤثری با کودکان برقرار نمایند. مهم‌ترین عناصر ارتباط مؤثر با کودک شامل موارد زیر است:

۱ پذیرش بدون قید و شرط کودک

۲ محبت توأم با احترام به کودک برای جلب رضایت الهی

۳ توجه دقیق و همه‌جانبه به کودک

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر به کتاب‌درس ارتباط مؤثر پایه دهم مراجعه شود.

- ۴ درک کردن کودک
- ۵ گوش دادن فعال در گفت‌وگو با کودک
- ۶ تشویق رفتارهای مثبت کودکان
- ۷ داشتن صداقت در ارتباط با کودک
- ۸ داشتن شایستگی‌های لازم برای برقراری ارتباط با کودک (صفات، توانمندی و مهارت) (نمودار ۱)

نمودار ۱- عناصر ارتباط مؤثر با کودک

ضرورت و اهمیت ارتباط مؤثر با کودک

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در خصوص فواید ارتباط مؤثر با کودک گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

کودکان در جریان برقراری ارتباط با یکدیگر و با بزرگسالان بندگی خدا و عشق به ائمه علیهم‌السلام همدلی، دوستی، احترام، کمک کردن به دیگران، و مواردی مانند اینها را تجربه می‌کنند. تمامی این موارد این احساس را منتقل می‌کند که او تنها نیست و در مواقع ضروری افرادی به او کمک می‌کنند، او را دوست دارند و برایش احترام می‌گذارند. بنابراین برقراری ارتباط مؤثر با کودک به دلایل زیر ضروری است:

- ۱ تجربه کردن واجبات دینی، مانند نماز خواندن و توسل به معصومین
- ۲ تجربه کردن مفاهیم همدلی، دوستی و احترام به پدر و مادر و دیگران
- ۳ یادگرفتن درخواست کمک از دیگران
- ۴ پاسخ به درخواست کمک دیگران
- ۵ احساس امنیت کودک
- ۶ بیان احساسات خود به دیگران
- ۷ پاسخ به نیازهای فردی کودک
- ۸ درک احساسات و عواطف دیگران

تمرین کنید

فعالیت ۴: هر کدام از شما با توجه به اهمیت ارتباط با کودک، قصه‌ای برای ارتباط مؤثر با کودک را با ترسیم کارت‌های تصویری نشان دهید.

جست‌وجو کنید

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی با جست‌وجو در منابع علمی، مجموعه‌ای از احادیث و روایات پیامبر ﷺ و ائمه اطهار علیهم‌السلام پیرامون ارتباط با کودکان را جمع‌آوری نمائید و به‌صورت بروشور در کلاس ارائه دهید.

بیشتر بیندیشیم

نقش رسانه‌ها در نشان دادن ضرورت و اهمیت ارتباط مؤثر با کودک چیست؟

مهارت‌های اجتماعی کودک

به تصاویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۲- مهارت‌های اجتماعی کودک

فعالیت ۶: در گروه‌های کلاسی در مورد پیام‌های شکل ۲ و عوامل مؤثر در ارتباط کودک با کودک گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

کودکان برای اینکه بتوانند خودشان را با اجتماعی که در آن زندگی می‌کنند، سازگارتر کنند و نیازهایشان را برآورده نمایند، باید از مهارت‌های اجتماعی لازم برخوردار شوند. کسب مهارت‌ها و شایستگی‌های اجتماعی مختلف، مهم‌ترین جنبه رشد اجتماعی^۱ است که فرد را در ارتباطات بین فردی و رفتار اجتماعی مناسب یاری

۱- با این مبحث در درس پرورش مهارت‌های عاطفی - اجتماعی در پایه ۱۲ بیشتر آشنا خواهید شد.

پودمان اول: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

می‌رساند و می‌تواند به نتایج مثبت متعددی شامل بندگی خدا، سازگاری، احساس شادزیستی و لذت منجر شود. **مهارت‌های اجتماعی:** مجموعه مهارت‌هایی هدفمند، جامعه‌پسند، قابل اندازه‌گیری، و آموختنی هستند که افراد را در فرایند ارتباط با دیگران یعنی شروع، ادامه و پایان دادن به ارتباطات بین فردی کمک می‌کنند. (شکل ۳).

شکل ۳- مهارت‌های اجتماعی

ویژگی‌های مهارت‌های اجتماعی

مهم‌ترین ویژگی‌های مهارت‌های اجتماعی عبارت‌اند از:

- ۱ **هدفمندی:** رفتارهای هدفمندی هستند که بسیاری از نیازهای انسان، از جمله نیاز به ارتباط (خدا، مردم و خلقت)، پیشرفت، توانمندی، صمیمیت و سایر نیازها را برآورده می‌سازند.
- ۲ **جامعه‌پسندی:** رفتارهایی هستند که نزد بیشتر افراد جامعه مقبول هستند و هر جامعه برای انتقال ارزش‌ها و فرهنگ خود از این مهارت‌ها بهره می‌گیرد.
- ۳ **قابلیت اندازه‌گیری:** رفتارهایی که با استفاده از ابزارها و روش‌های مختلف شامل مشاهده، پرسش‌نامه، مصاحبه، و آزمون‌ها، ثبت و اندازه‌گیری می‌شوند^۱.
- ۴ **آموختنی:** رفتارهای اکتسابی هستند که می‌توان آنها را از طریق روش‌های مختلف یاددهی - یادگیری آموخت.
- ۵ **فرایندی:** رفتارهایی که کل فرایند ارتباط اجتماعی از آغاز تا پایان را شامل می‌شوند.

فعالیت ۷: یکی از رفتارهای دوست خود مانند شرکت او در فعالیت‌های گروهی را در نظر بگیرید و ویژگی‌های مهارت‌های اجتماعی او را بررسی کنید. نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

تمرین کنید

پیامدهای مهارت‌های اجتماعی

- مهم‌ترین پیامدهای مهارت‌های اجتماعی شامل موارد زیر است:
- پایه‌های سازگاری شخصی و اجتماعی کودک را در زندگی تشکیل می‌دهند.
- توانایی کودک را در بازی، یادگیری، و مشارکت در فعالیت‌های مختلف افزایش می‌دهد.
- برقراری ارتباط مؤثر در کودکان را تقویت می‌کند. (شکل ۴)

نکته

افرادی که مهارت‌های اجتماعی ضعیفی دارند، در معرض روبه‌رو شدن با پیامدهای منفی شامل طرد شدن توسط همسالان، ظهور اختلال‌های روان‌شناختی، گوشه‌گیری و عملکرد تحصیلی پایین هستند.

شکل ۴- پیامدهای مهارت‌های اجتماعی

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی با توجه به تصویر بالا به سؤالات زیر پاسخ دهید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:

- ۱ کدام رفتار کودکان نشان‌دهنده مهارت‌های اجتماعی آنها است؟
- ۲ واکنش کودکان نسبت به یکدیگر را با هم مقایسه کنید.

گفت‌وگو کنید

اکتساب مهارت‌های اجتماعی در جامعه چه پیامدهایی دارد؟

بیشتر ببینید

انواع مهارت‌های اجتماعی

شکل ۵- انواع مهارت‌های اجتماعی کودک

فعالیت ۹: با توجه به تصاویر شکل ۵، در مورد انواع مهارت‌های اجتماعی کودک گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

مهم‌ترین مهارت‌های اجتماعی مورد نیاز کودکان در زمینه‌های مختلف به شرح زیر است:
الف) مهارت‌های اجتماعی مربوط به شناخت خود: کودک از بدوتولد با گریه و لبخند می‌تواند توجه دیگران را جلب کند. با استفاده از دست‌های خود میل به در آغوش گرفتن دیگران و بعدها ارتباط با دیگران را نشان دهد. با شنیدن نامش، سرش را به‌عنوان یک پاسخ به طرف دیگران برمی‌گرداند. در مقابل برخی درخواست‌های دیگران «نه» می‌گوید و «نه» دیگران را در مقابل درخواست‌های خود می‌فهمد. به این ترتیب با آموزش مهارت‌های اجتماعی مربوط به شناخت خود آشنا می‌شود. از جمله این مهارت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- قبل از غذا خوردن باید دست‌هایش را بشوید.
- با نام خدا (بسم‌الله الرحمن الرحیم) غذا خوردن را آغاز کند.
- در حال راه رفتن و ایستاده غذا نخورد.
- از خوردن خوراکی‌های مضر و آلوده دوری کند.
- با توجه به توانایی‌هایش کاری را شروع کند.
- خواب مناسب داشته باشد.
- تند و سریع غذا نخورد.
- با افراد بیگانه تماس نداشته باشد و به آنها اعتماد نکند. خوراکی از آنها نگیرد.
- سوار ماشین غریبه نشود.
- در انتخاب لباس، با راهنمایی خانواده خودش تصمیم بگیرد.

در اواخر کودکی بر پایه این مهارت‌ها می‌تواند احساسات و عواطف خود را که نقش سازنده‌ای در زندگی او ایفا می‌کنند، به خوبی بشناسد و کنترل کند.

ب) مهارت‌های اجتماعی مربوط به شناخت محیط: برای اینکه کودک بتواند در محیط اجتماعی خود فعالیت کند، لازم است اطلاعاتی در مورد جهان اطراف داشته باشد و محیط خود را درک کند. از جمله این مهارت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- دانستن نشانی خانه مسکونی خود
- شناخت مشاغل والدین و مشاغل مهم محیط زندگی خود
- آشنایی با نحوه رفت و آمد
- آشنایی با مسجد و مکان‌های مذهبی محل
- آشنایی با مقررات راهنمایی و رانندگی
- آشنایی با نحوه رعایت پاکیزگی محیط زیست
- آشنایی با نحوه آلوده نکردن هوا و آب
- آشنایی با نحوه جلوگیری از انهدام درختان و گیاهان
- آشنایی با نحوه صرفه‌جویی در مصرف انرژی
- آشنایی با سرزمین خود و پرچم و مقدسات آن

ج) مهارت‌های اجتماعی بین فردی: کودک به مرور از حالت خود محوری خارج می‌شود و دیگران برایش مطرح می‌شوند. او دوست دارد در حضور دیگران بازی کند و حرکات آنها را تقلید نماید و به بازی نقش بپردازد. از جمله این مهارت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- داشتن برخورد خوب با دیگران
- پیروی از دستورهای پدر و مادر و بزرگ‌ترها
- همانندسازی با قهرمانان کتاب و قصه‌ها
- احترام به بزرگ‌ترها و استفاده از کلمات مؤدبانه
- همکاری با همسالان
- سلام به هنگام ورود و خداحافظی به هنگام جدا شدن
- اجازه گرفتن برای استفاده از اشیای دیگران
- گوش دادن به سخنان بزرگان دین
- شرکت در بازی‌های گروهی (شکل ۶)
- رعایت نوبت در سخن گفتن و بازی
- قطع نکردن صحبت دیگران
- کنترل خشم به هنگام ناراحت شدن

فعالیت ۱۰: در بازدید از یک مرکز پیش‌ازدبستان فهرستی از مهارت‌های اجتماعی مربوط به شناخت خود، شناخت محیط و مهارت‌های بین فردی کودکان تهیه کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

شکل ۶- مهارت‌های بین فردی کودکان

تمرین کنید

- فعالیت ۱۱:** علی کودکی ۵ ساله است و ویژگی‌های رفتاری زیر را دارد:
- ☐ کنجکاو است و هنگام آموزش مربی، سؤالات متعددی برایش پیش می‌آید، اما به دلیل خجالتی بودن از پرسیدن سؤالات خود اجتناب می‌کند.
 - ☐ در ارتباط با هم کلاسی‌های خود نه سلام می‌کند و نه پاسخ سلام را می‌دهد.
 - ☐ در بازی‌های گروهی بدون توجه به رعایت نوبت، بازی می‌کند.
 - ☐ با دست‌های نشسته بعد از بازی میان وعده خود را می‌خورد.
 - ☐ نشانی خانه و محل خود را بلد نیست.
- در گروه‌های کلاسی، فهرستی از مهارت‌های اجتماعی را که علی لازم است یاد بگیرد، تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

بیشتر
بیندیشیم

رشد اجتماعی چگونه باعث افزایش سازگاری می‌شود؟

تمرین کنید

- فعالیت ۱۲:** امید پسری ۵ ساله است که همیشه به تنهایی بازی می‌کند و اسباب‌بازی‌های خود را به دیگران نمی‌دهد.
- در گروه‌های کلاسی با توجه به وضعیت امید موارد زیر را انجام دهید:
- ☐ فهرستی از پیامدهای رفتار امید در ارتباط با همسالان خود
 - ☐ فهرستی از مهارت‌های اجتماعی لازم برای امید

فعالیت ۱۳: با هماهنگی هنرآموز خود، در گروه‌های کلاسی از یک مهدکودک بازدید کنید و هر گروه مهارت‌های اجتماعی یک کودک را در فعالیت‌های مختلف، از جمله بازی‌های گروهی و فعالیت‌های انفرادی به دقت مشاهده نمایید و انواع مهارت‌های اجتماعی او را مشخص کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

اصول ارتباط مؤثر با کودک

اصول ارتباط مؤثر با کودک عبارت‌اند از:

- ۱ **رعایت احترام:** ارزشمند تلقی کردن کودکان و احترام به آنها باعث بروز رفتارهای مثبت و افزایش عزت‌نفس آنها می‌شود.
- ۲ **داشتن صداقت:** زمانی ایجاد می‌شود که تضادی میان افکار، الفاظ و اعمال فرد وجود نداشته باشد.^۱ وقتی که کودکان صداقت را در افرادی که با آنها ارتباط دارند، مشاهده نمایند، ارتباط عمیق‌تری برقرار می‌کنند.
- ۳ **روشن بودن پیام:** مربی در ارتباط با کودک، باید از پیام‌های کلامی و غیرکلامی واضح، ساده و روان استفاده کند تا قابل فهم باشد.
- ۴ **انتظارات متناسب با سن و توانایی کودک:** هر کودکی متناسب با سن و توانایی خود مهارت‌هایی کسب می‌کند؛ بنابراین، لازم است که بزرگسالان به سن و توانایی هر کودک توجه ویژه داشته باشند تا بتوانند انتظارات متناسب با سن و توانایی هر کودک داشته باشند و کودک را به مثابه بزرگسال نبینند.
- ۵ **مقایسه نکردن کودکان با یکدیگر:** مقایسه کودکان با یکدیگر باعث سرخوردگی و بروز کینه نسبت به فردی که با او مقایسه شده‌اند می‌شود. بنابراین، هر کودکی باید با خودش و گذشته‌هایش مقایسه شود.
- ۶ **نداشتن انتظارات بدون آموزش:** در بسیاری از موارد بزرگسالان از کودکان در خصوص مهارت‌های مختلف انتظاراتی دارند که آنها را به کودکان آموزش نداده‌اند؛ بنابراین، لازم است که هر انتظاری از کودکان داریم، ابتدا مطمئن شویم که کودکان این مهارت را یاد گرفته‌اند.
- ۷ **پرهیز از شتاب در رشد کودکان:** برخی از بزرگسالان درخصوص رشد کودکان عجله دارند و دوست دارند که کودکان زودتر وارد دنیای بزرگسالان شود.
- ۸ **مشارکت دادن کودکان در فعالیت‌های خانه و مرکز پیش از دبستان:** مشارکت با سلامتی و رشد همه جانبه کودکان رابطه مستقیم دارد.
- ۹ **توجه به خطاهای رشد کودکان:** کودکان اشتباهاتی را ناخواسته مرتکب می‌شوند. این نوع اشتباهات را خطاهای رشد می‌گویند. بنابراین باید در این موارد با توضیحات مناسب آنها را یاری کنیم و زمینه رشد آنها را فراهم آوریم.
- ۱۰ **برخورد واقع‌بینانه با کودکان:** در دنیای واقعی موفقیت‌ها و ناکامی‌های مختلفی وجود دارد. بنابراین، لازم است کودکان برای ورود به دنیای واقعی آماده شوند. برای این منظور، گاهی اوقات تجربه کردن مشکلات و سختی‌ها برای کودکان ضروری است.
- ۱۱ **پیش‌داوری نکردن در مورد رفتارهای کودکان:** پیش‌داوری به معنی قضاوت زود هنگام و بدون بررسی شواهد نسبت به رفتار کودکان است که باعث شناخت ناکافی از کودکان می‌شود.

۱- صداقت به عنوان چهارمین اصل منشور اخلاق حرفه‌ای در دیوان محاسبات کشور تعیین شده است.

تمرین کنید

فعالیت ۱۴: در گروه‌های کلاسی هر گروه یکی از اصول ارتباط مؤثر را به صورت ایفای نقش، نمایش دهد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۵: در گروه‌های کلاسی اصول مهم ارتباط مؤثر با کودک را در قالب کارت‌های تصویری طراحی کنید و در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۱-۲: فعالیت‌هایی برای برقراری ارتباط مؤثر با کودکان طراحی و اجرا کند.

شیوه‌های مهم برقراری ارتباط مؤثر با کودک

مهم‌ترین شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر با کودک به شرح زیر هستند:

- **قرآن خوانی:** شنیدن صدای دلنشین قرآن و تکرار آن فطرت الهی کودک را پرورش می‌دهد.
- ساعتی از روز به ویژه بخش آغازین را به قرآن‌خوانی اختصاص دهید.
- کلاس را با آیات و قصه‌های قرآنی و احادیث معصومین فضا سازی معنوی کنید.
- حفظ بعضی از آیات کوتاه و کاربردی را در برنامه کلاس قرار دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۶: فعالیتی با هدف کاربردی شدن مفاهیم و قصه‌های قرآنی برای کودکان ۴ ساله طراحی و اجرا کنید.^۱

۲ فراهم کردن فرصت برای سخن گفتن کودک: برای توانایی آرام نشستن و توجه به فعالیت‌های گروه یک ضرورت است. توجه به افراد گروه او را برای یادگیری و توانایی گوش دادن به صحبت دیگران و صحبت کردن با آنها آماده می‌سازد. سخن گفتن در جمع این فرصت را برای او فراهم می‌کند که با دیگران بتواند ارتباطات کلامی برقرار کند، احساسات خود را بشناسد و شیوه

شکل ۷- فراهم کردن فرصت برای سخن گفتن کودک

۱- در طراحی فعالیت آموزشی به موارد هفتگانه (موضوع فعالیت، هدف فعالیت، مکان فعالیت، زمان فعالیت، وسایل و ابزار مورد نیاز، سن کودکان، تعداد کودکان، تعداد مربی و مربی‌یار، روش کار) توجه نمائید. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه به پودمان ۱ کتاب مراقبت از سلامت کودک پایه دهم و فصل ۳ کتاب دانش فنی پایه دهم مراجعه کنید.

مناسب بیان آنها را یاد بگیرد. فعالیت‌های پیشنهادی زیر راه‌هایی برای فراهم کردن این فرصت برای کودک است. از کودکان بخواهید:

- در مورد آنچه دوست دارند، (قصه، فیلم و غیره) صحبت کنند.
- به جای پاسخ «بله» یا «خیر»، با جملات بلند احساسات خود را به مربی یا مراقب بگویند. (شکل ۷)

تمرین کنید

فعالیت ۱۷: فعالیتی با موضوع «صحبت کردن در مورد گل مورد علاقه» برای کودکان سه ساله طراحی و اجرا کنید.

۳ **قصه‌گویی و نمایش:** قصه‌ها افکار درونی و اعتقادات قهرمانان را نشان می‌دهند و بر رفتار پسندیده یا ناپسند افراد تأکید می‌کنند. همچنین به کودکان فرصت می‌دهند که گوش دادن را بیاموزند و با تجارب دیگران آشنا شوند.^۱

بعد از خواندن قصه می‌توان از کودکان خواست که نقش‌های قصه را وانمود کنند (ایفای نقش). این ایفای نقش به کودک کمک می‌کند علاوه بر شناخت خود و کاهش خود محوری، به درک و شناخت دیگران و احساسات آنها توجه کند. نمایش‌های کودکان با تعاون و همکاری همسالان او و نظارت مربی صورت می‌گیرد. فعالیت‌های پیشنهادی زیر در این زمینه می‌تواند مؤثر باشد:

شکل ۸- نمایش کودکان

■ کتاب‌هایی ساده با شخصیت‌های ملموس را در ساعات آرام روز برای کودکان بخوانید.

■ از آنها بخواهید قصه را پیش‌بینی کنند و با استفاده از کلمات مناسب احساس قهرمان قصه را بیان و تقلید کنند.

■ پس از پایان قصه در مورد موضوع و اتفاقات آن با هم گفت‌وگو کنید.

■ با استفاده از عروسک‌های مختلف^۲ به ایفای نقش شخصیت‌های قصه، توسط آنها پردازید (شکل ۸).

تمرین کنید

فعالیت ۱۸: در گروه‌های کلاسی موارد زیر را انجام دهید:
(الف) قصه‌ای با موضوع همکاری برای کودکان ۵ ساله بنویسید.
(ب) عروسک‌های انگشتی شخصیت‌های قصه را درست کنید.
(ج) با عروسک‌های انگشتی قصه را نمایش دهید.

۱- برای آگاهی بیشتر در مورد قصه و قصه‌گویی به کتاب پرورش مهارت‌های کلامی کودکان مراجعه کنید.
۲- برای آگاهی بیشتر از انواع عروسک‌ها به کتاب دانش فنی پایه سال دهم مراجعه کنید.

شکل ۹- شعرخوانی کودک

- **۴ شعرخوانی:** گوش کردن به شعر برای کودک لذت بخش است و به او کمک می کند تا نیاز به مهربانی، زیبایی دوستی و پیوند عاطفی با دیگران را به عنوان یک نیاز مشترک بیاموزد و سطح خواندن و خزانه لغاتش را افزایش دهد. با انتخاب شعری با مضامین ساده و مطالعه آن قبل از خواندن برای کودکان، از آنها بخواهید: ■ با دست زدن یا زدن دو قطعه چوب به هم شما را همراهی کنند.
- با معرفی موضوع و خلاصه شعر، از آنها بخواهید شعر را با شما تکرار کنند.
- با استفاده از عروسک های نمایشی، شعر را با کودکان تمرین کنید.
- شعر را حفظ کنند و در کلاس با دوستان خود بخوانند (شکل ۹).

- **۵ بازی:** از طریق بازی می توان مهارت هایی مانند فعالیت گروهی، تعاون، رعایت نوبت، مشارکت در وسایل بازی و پیروی از مقررات را به کودکان آموخت و از این طریق ارتباطی مؤثر با کودک برقرار کرد. فعالیت های پیشنهادی زیر در این زمینه می تواند مؤثر باشد (شکل ۱۰):
- فرصت هایی برای کودکان برای بازی با هم سن هایشان فراهم کنید.
- آنها را برای بازی های مشارکتی مانند طناب کشی و «بگرد و پیدایم کن» هدایت و تشویق کنید.
- آنها را برای بازی های تقلیدی مانند عروسک بازی، آشپزی، دزد و پلیس هدایت و تشویق کنید.
- برای مناسبت های گوناگون مانند جشن ها، بازی های جالبی برای آنها طراحی و تدارک ببینید.

شکل ۱۰- بازی کودکان با یکدیگر

فعالیت ۱۹: در گروه‌های کلاسی فعالیت‌های زیر را طراحی و اجرا کنید:
 الف) یک بازی مشارکتی برای کودکان ۴ ساله طراحی و اجرا کنید.
 ب) بازی را با یک شعر کودکانه اجرا کنید.

۶ کاردستی: با استفاده از موادی مانند سنگ‌ریزه، هسته میوه‌ها، برگ درختان، حبوبات و غیره می‌توان کودکان را ترغیب کرد تا با تأثیر از افکار و تخیلات خود اشیایی حجم‌دار بسازند. با تدارک فعالیت‌های زیر می‌توان ارتباط مؤثرتری با کودکان برقرار کرد و مهارت‌های اجتماعی بیشتری را به آنها آموخت. از کودکان بخواهید:

- با استفاده از وسایل دورریختنی یک قطار یا حیوانی درست کنند.
- با تخم مرغ‌های خالی، عروسک‌هایی را درست کنند و رنگ کنند.
- با قوطی‌های خالی چند عروسک نمایشی بسازند (شکل ۱۱).

فعالیت ۲۰: در گروه‌های کلاسی با استفاده از وسایل دورریختنی عروسک درست کنید.

شکل ۱۱- درست کردن کاردستی

۷ نقاشی: نقاشی زبان کودک و وسیله ارتباط او با دنیای اطرافش است. کودک شناخت فکری، عاطفی و تجربی خود را نسبت به آنچه در نظر دارد، از طریق نقاشی به نمایش می‌گذارد. او با نقاشی عواطف، افکار و تمایلات درونی خود را بیان می‌کند و به ما از آنچه دیده، شنیده و درک کرده است، آگاهی می‌دهد. استفاده از این روش به خصوص اگر به صورت گروهی اجرا شود، به رشد مهارت‌های اجتماعی آنها کمک می‌کند. در این زمینه می‌توان فعالیت‌های زیر را با کودکان تمرین کرد (شکل ۱۲):

- یک نقاشی با موضوع آزاد بکشند.
- یک نقاشی انگشتی با موضوع مشخص بکشند.
- با استفاده از خط، نقطه و رنگ اشکال مختلف را بکشند.

- با همسالان خود یک نقاشی گروهی یا دیواری بکشند.
- با استفاده از شابلن حیوانات، اشکال مختلف، گیاهان و غیره، طرح‌هایی بکشند و رنگ کنند.
- با استفاده از فوتک، قطره چکان، شن و غیره نقاشی خود را رنگ کنند.

شکل ۱۲- نقاشی گروهی کودکان

۸ گردش علمی: این روش برای مهارت‌های مربوط به شناخت محیط مؤثر است. در این روش علاوه بر شناخت محیط، با افراد گوناگون آشنا می‌شود و راه‌هایی برای برقراری ارتباط مناسب با دیگران می‌آموزد. در این زمینه می‌توانید گردش‌های علمی زیر را برای کودکان تدارک ببینید (شکل ۱۳):

- بازدید برای مشاهده پارک‌ها و قدم زدن در آنها تدارک ببینید.
- به کودکان اجازه دهید در پیاده‌روها قدم بزنند.
- از مغازه‌های مختلف بازدید کنند و در صورت لزوم خرید کنند.

شکل ۱۳- گردش علمی کودکان

- برای آشنایی با مشاغل مختلف، بازدیدهایی تدارک ببینید.
- از یک ساختمان نیمه‌ساز بازدید کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۱: فعالیتی با هدف آشنایی کودکان با مشاغل مختلف برای کودکان ۵-۶ سال طراحی کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۲: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، فهرستی از شیوه‌های ارتباط مربی با کودکان تهیه کنید و آنها را با شیوه‌هایی که آموخته‌اید مقایسه کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۳: فعالیتی با هدف آشنایی با گیاهان برای کودکان ۵ ساله با روش نقاشی^۱ طراحی و اجرا کنید.

بیشتر
بیندیشیم

استفاده از شیوه‌های ارتباط مؤثر با کودک چه پیامدهایی برای مربی و کودک دارد؟

هدف توانمندسازی ۳-۱: برقراری مشارکت با کودک را توضیح دهد.

مشارکت با کودک

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱۴- مشارکت کودکان

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر با انواع نقاشی به کتاب دانش فنی پایه سال دهم مراجعه کنید.

فعالیت ۲۴: با توجه به شکل ۱۴، در مورد مشارکت کودکان در بازی‌های گروهی گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

مشارکت، همواره یکی از روش‌های مهم زندگی انسان‌ها بوده است. در بین موجودات مختلف، نمونه‌های جالبی از مشارکت مانند زندگی مورچه‌ها، زنبورها، و مهاجرت گروهی پرندگان و شکار دسته جمعی بسیاری از حیوانات قابل مشاهده است که نقش و نوع مشارکت آنها از پیش تعیین شده و غریزی است، اما در انسان‌ها، مشارکت آموختنی است و یک فرد می‌تواند نوع و میزان مشارکت خود را در یک نظام اجتماعی مانند خانواده، تیم ورزشی، سازمان کاری، و مواردی مانند اینها انتخاب کند.

مشارکت به عنوان درگیر شدن فرد در موقعیت‌های زندگی تعریف می‌شود. درگیر شدن در عملکردهای هدفمند، کودک را برای رشد اعتماد به نفس و مهارت‌ها توانا می‌سازد، حس شایستگی را در او ایجاد می‌کند و برای سلامت جسمی، روانی و هیجانی نیز لازم است. در مورد مفهوم مشارکت تعاریف متعددی وجود دارد که در واقع هریک از آنها انعکاسی از دیدگاه‌های متفاوت است. به طور کلی مشارکت یعنی انجام یک فعالیت گروهی که افراد ضمن اینکه به یکدیگر انگیزه می‌دهند، در فرایند تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرا همدیگر را یاری می‌کنند؛ به گونه‌ای که هدف‌های گروهی مقدم بر هدف‌های فردی هستند و همه اعضای گروه در نتایج مثبت و منفی آن سهیم می‌شوند.

تعریف مشارکت با کودک یعنی یاری دادن و سهیم شدن در تجربیات مختلف روزمره با کودک است. به عبارت دقیق‌تر، مشارکت با کودک یعنی در تمامی مراحل مشارکت شامل تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرا در تمامی فعالیت‌های مختلف همراه کودک باشیم و با وی همکاری کنیم (شکل ۱۵).

شکل ۱۵- بازی مشارکتی کودکان

فعالیت ۲۵: در گروه‌های کلاسی، هر کدام یک نمونه از فعالیت مشارکتی را که در گذشته تجربه کرده‌اید بیان کنید و دلایل رضایت و یا نارضایتی خود را از این فعالیت مشارکتی، در کلاس ارائه دهید.

اهمیت مشارکت با کودک

گفت و گو
کنید

فعالیت ۲۶: در گروه‌های کلاسی، در مورد اهمیت مشارکت مربی با کودک در انجام فعالیت‌های آموزشی گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

مشارکت، یکی از دستاوردهای مهم بشر است که به دلایل زیر دارای اهمیت است (شکل ۱۶):

- ۱ افزایش توانایی‌های کودک
- ۲ بالا رفتن احساس مفید بودن بین کودکان
- ۳ افزایش مسئولیت‌پذیری در کودکان
- ۴ کمک به سازگاری کودکان با یکدیگر
- ۵ افزایش یادگیری‌های بیشتر کودکان از یکدیگر
- ۶ تربیت شهروندان بهتر.

شکل ۱۶- مشارکت مربی با کودکان

بسیاری از کارشناسان و اندیشمندان و متفکران کشورمان به این نتیجه رسیده‌اند که حل بسیاری از معضلات جامعه جهانی با مشارکت سازمان‌ها و جوامع امکان‌پذیر است.

نکته

چرا مشارکت جهانی به خصوص در بین کشورهای مسلمان در آموزش کودکان اهمیت دارد؟

بیشتر
بیندیشیم

پیش‌نیازهای مشارکت

پیش‌نیازهای مشارکت به عنوان حداقل‌های لازم برای مشارکت مؤثر هستند. برای به یادسپاری راحت‌تر، این موارد به ترتیب برحسب حروف کلمه «مشارکت» نام‌گذاری شده‌اند:

۱ م: من و ما: چالش اصلی در هر نوع کار جمعی و مشارکتی، یافتن تعادل بین «من» و «ما» توسط کودک است. یعنی بدون آنکه کودک فدای جمع شود یا جمع فدای کودک شود، بتوان فضایی ایجاد کرد که کودک و هم‌گروه‌های او به رشد متقابل هم کمک کنند.

۲ ش: شفافیت: در نتیجه شفافیت، جایگاه هر کودک به عنوان جزیی از گروه مشارکت روشن می‌شود و هر کودک می‌داند در انجام فعالیت مشارکتی قرار است چه کاری را انجام دهد.

۳ ا: اعتماد: اعتماد به معنی مشخص کردن حریم‌ها است. می‌توان با گام‌های کوچک و مناسب زمینه اعتمادسازی کودک برای انجام فعالیت‌های مشارکتی را فراهم کرد. با وجود اعتماد، همه کودکان احساس امنیت می‌کنند و فعالیت‌های خلاقانه آنها شکل می‌گیرد.

۴ ر: روابط مناسب: مشارکت در یک ارتباط مؤثر شکل می‌گیرد؛ بنابراین روابط مناسب و سازنده با هر کودک می‌تواند نقش مؤثری در شکل‌گیری، تداوم و به سرانجام رساندن مشارکت او در فعالیت‌ها داشته باشد.

۵ ک: کنجکاوی: کودکانی که کنجکاوی زیاد دارند، تلاش بیشتری در جهت یادگیری انواع مهارت‌ها دارند و در نتیجه در فعالیت‌های مشارکتی عملکرد بهتر و بالایی دارند.

۶ ت: تعادل در تقسیم کار: با تقسیم کار بین کودکان برای انجام فعالیت مشارکتی، شرح وظایف کودکان مشخص‌تر و تخصصی‌تر می‌شود، تداخل کاری به وجود نمی‌آید و توازن کار بین کودکان ایجاد می‌شود (شکل ۱۷).

شکل ۱۷- فعالیت مشارکتی

فعالیت ۲۷: با توجه به تصویر بالا، پیش‌نیازهای مشارکت را مشخص کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۸: الف) با توجه به فعالیت‌های مشارکتی خود در گروه‌های کلاسی جدول زیر را کامل کنید:

ردیف	پیش‌نیازهای مشارکت	کم	متوسط	زیاد
۱	م: من و ما			
۲	ش: شفافیت			
۳	ا: اعتماد			
۴	ر: روابط مناسب			
۵	ک: کنجکاوی			
۶	ت: تعادل در تقسیم کار			

ب) با توجه به نتایج به دست آمده، راهکارهایی برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های گروهی در کلاس ارائه دهید.

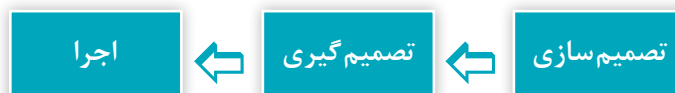
مراحل مشارکت کودک

مشارکت به عنوان شریک شدن و سهیم بودن کودک در فعالیت‌های گروهی، مرحله‌ای دارد که هر یک از آنها، مستلزم برنامه‌ریزی دقیق است. این مراحل به شرح زیر هستند:

۱. تصمیم‌سازی: تصمیم‌سازی اولین قدم در مشارکت است و به معنی فراهم کردن زمینه مناسب برای تصمیم‌گیری کودک و مقدم بر آن است. در این مرحله تشخیص می‌دهیم که آیا اصلاً مسئله‌ای وجود دارد که لازم باشد برای حل آن تصمیمی گرفته شود و اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری چه هستند و چطور می‌توان از آن اطلاعات استفاده کرد. مثلاً در یک مرکز پیش از دبستان به مناسبت روز درخت کاری و نهادینه کردن احترام به محیط زیست در کودکان، لازم است برنامه‌ریزی برای ایجاد انگیزه در کودکان برای مشارکت در این فعالیت پیش‌بینی شود. اصل، مشارکت کودکان در این تصمیم‌سازی است.

۲. تصمیم‌گیری: تصمیم‌گیری انتخاب بهترین گزینه از گزینه‌های متعدد است. در این مرحله مشخص می‌شود که چه کارهایی، توسط چه کسانی، با چه منابعی تا چه زمانی، در چه مکانی و چگونه انجام می‌شوند. در تصمیم‌گیری مربیان مراکز آموزشی مناسب‌ترین و کارآمدترین راهکار را برای تحقق اهداف پیش‌بینی شده و حل مسائل و مشکلات جاری انتخاب می‌کنند. مثلاً در برنامه‌ریزی روز درخت کاری با مشارکت کودکان و والدین آنها تصمیم گرفته می‌شود نهال‌هایی برای کودکان خریداری شود. ضمن تعیین مکان و زمان درخت کاری، مسئولیت هر کار از جمله کاشت، آبیاری و نگهداری از وسایل کار و غیره، بین کودکان و والدین و مربیان مشخص می‌شود.

۳. اجرا: در مرحله اجرا مناسب‌ترین راه حل که در مرحله تصمیم‌گیری انتخاب شده است، به عمل در می‌آید. در مثال بالا، بعد از تصمیم‌گیری در مورد مکان، زمان و نحوه انجام کار، کودکان در روز ۱۵ اسفند در مکان تعیین شده حضور یابند و کاشت درختان با مشارکت همه اعضاء اجرا می‌شود (نمودار ۲).

نمودار ۲- مراحل مشارکت

فعالیت ۲۹: تصور کنید در گروه‌های کلاسی برای ترویج کتاب و کتاب‌خوانی در هفته کتاب باید برنامه‌ریزی کنید. براساس هر یک از مراحل مشارکت، اقدامات لازم را پیش‌بینی کنید.

عوامل مؤثر بر مشارکت با کودک

عوامل زیر بر مشارکت با کودک مؤثر است:

- عوامل شخصی:** ویژگی‌های شخصی کودک مانند سن بر مشارکت با او تأثیر دارد. به عبارتی، هرچه سن کودک بالاتر می‌رود، به دلیل کسب تجربه‌های گوناگون و شناخت فواید مشارکت، فعالیت‌های مشارکتی او افزایش می‌یابد.
- عوامل اجتماعی:** مشارکت در بستر ارتباطات اجتماعی تحقق می‌یابد. بنابراین برخورداری کودک از مهارت‌های اجتماعی و تعامل با دیگران می‌تواند مشارکت او را در فعالیت‌های آموزشی افزایش دهد.
- عوامل عاطفی:** کودکانی که اعتماد به نفس و عزت نفس بالاتری دارند، تمایل بیشتری برای انجام فعالیت‌های مشارکتی با کودکان دیگر دارند.
- عوامل خانوادگی:** تربیت خانوادگی کودک می‌تواند زمینه‌ساز افزایش مشارکت او در مهدکودک شود. برای مثال خانواده‌هایی که بر مشارکت تأکید دارند و آن را به عنوان یک ارزش به کودکان می‌آموزند، فرزندان آنها از فعالیت‌های مشارکتی بالاتری برخوردارند.
- عوامل محیطی:** محل زندگی و شرایط آن می‌تواند مشارکت کودک را تحت تأثیر قرار دهد. برای نمونه کودکان روستایی به خاطر برخورداری از شرایط محل زندگی خاص مشارکت بیشتری با دیگران دارند.
- عوامل اقتصادی:** جوامعی که وضعیت اقتصادی بهتری دارند، امکانات آموزشی، ورزشی و تفریحی بیشتر و مناسب‌تری را برای کودکان فراهم می‌کنند که این امر، میزان مشارکت را در فعالیت‌ها افزایش می‌دهد.
- عوامل فرهنگی:** باورها و اعتقادات در برخی از فرهنگ‌های خانوادگی و قومیتی باعث مشارکت بیشتر بین آنان شده و کودکان این جوامع به همین دلیل، در فعالیت‌های روزمره نقش مشارکتی بیشتری دارند که مربیان می‌توانند از این فرصت در برنامه‌های آموزشی خود استفاده ببرند. (نمودار ۳)

یکی از عوامل فرهنگی روبه گسترش در اکثر جوامع، استفاده از ابزارهای مختلف فناوری ارتباطات و اطلاعات و ارتباط در دنیای مجازی است که بر میزان مشارکت مربی با کودک تأثیر می‌گذارد.

نمودار ۳- عوامل مؤثر بر مشارکت

فعالیت ۳۰: فرض کنید از طرف مدرسه برای اردوی زیارتی عازم مشهد مقدس هستید. مسئولان مدرسه به منظور آموزش همکاری و مشارکت و تسهیل در اجرا و کنترل برنامه‌ها هنرجویان را به گروه‌های شش نفره تقسیم کرده‌اند و برای هر گروه با توجه به شناختی که از هنرجویان دارند، سرگروهی انتخاب کرده‌اند. در گروه‌های کلاسی:

- ۱ عوامل مؤثر در افزایش مشارکت هنرآموزان و هنرجویان برای برگزاری این اردو را مشخص کنید.
- ۲ نقش مؤثر هر عامل را با دلیل گزارش کنید.

فعالیت ۳۱: گزارشی از یک فعالیت مشارکتی با دوستان خود تهیه کنید و عوامل مؤثر بر مشارکت را در آن فهرست کنید و در کلاس ارائه دهید.

اصول مهم مشارکت با کودک

مهم‌ترین اصول مشارکت با کودک شامل موارد زیر است:

- ۱ **مشارکت حداقل بین دو نفر یا بیشتر از دو نفر است:** یک کودک به تنهایی نمی‌تواند فضای مشارکتی را به وجود بیاورد. مشارکت زمانی معنا پیدا می‌کند که حداقل دو کودک یا بیشتر در کنار هم باشند.
- ۲ **هدف مشارکت دستیابی به یک نتیجه است:** در مشارکت قرار است کودکان به نتیجه‌ای مطلوب دست پیدا کنند؛ یعنی هدفی دارند که ترجیح می‌دهند برای رسیدن به آن، به‌طور مشترک با هم کار کنند و تصمیمی را بگیرند.
- ۳ **مشارکت یک نوع مهارت آموختنی است:** همانگونه که می‌توان رانندگی، فن بیان، و نویسندگی را آموخت، می‌توان مشارکت را نیز به کودکان آموخت تا آن را تجربه و تمرین کنند.
- ۴ **مشارکت مبتنی بر اعتماد است:** مشارکت نیازمند اعتماد بین کودکان نسبت به یکدیگر است. اعتماد نکردن کودک به مربی یا سایر کودکان باعث از بین رفتن فعالیت‌های مشارکتی بین آنها می‌شود.
- ۵ **در مشارکت، اطلاعات باید معتبر باشد:** همه کودکان باید امکان دسترسی به اطلاعات و منابع را داشته باشند و بتوانند اطلاعات مورد نیاز خود را از منابع معتبر مانند مربی یا والدین دریافت کنند.
- ۶ **در مشارکت همه بهره‌مند می‌شوند:** در فعالیت‌های مشارکتی همه کودکان و مربیان از کل برنامه سود می‌برند. این سود ابعاد متفاوتی از جمله شادی، دوستی، افتخار، احترام و ... است که برای همه به دست می‌آید.
- ۷ **مشارکت، بهره‌مندی گروه از نتایج مثبت و منفی فعالیت جمعی است:** در مشارکت، مربیان و کودکان در سود و ضرر شریک هستند.
- ۸ **در مشارکت، هدف‌های گروهی نسبت به هدف‌های فردی اولویت دارند:** در فعالیت مشارکتی، افراد باید از خواسته‌های شخصی خود صرف‌نظر کنند و به‌جای آن بر خواسته‌های گروهی تمرکز داشته باشند.
- ۹ **مشارکت، مستلزم یاری دادن افراد به یکدیگر است:** در فعالیت‌های مشارکتی کودکان و مربیان از ابعاد مختلف از جمله فکری، هیجانی، عملی، و مواردی مانند اینها به یکدیگر کمک می‌کنند (شکل ۱۸).

شکل ۱۸- مشارکت در انجام یک فعالیت گروهی

فعالیت ۳۲: به نظر شما برای موفقیت در والیبال هنرستان هر کدام از بازیکنان برای مشارکت گروهی مطلوب چه اصولی را باید رعایت کنند؟ با دوستان خود در این مورد گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۳۳: در بازدید از یک مهدکودک به مدت ۳۰ دقیقه، یک فعالیت مشارکتی کودکان را مشاهده کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۳۴: با جست‌وجو در منابع علمی در مورد نقش مشارکت بر آماده کردن کودکان برای زندگی و سازگاری آنها جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت کارت طوماری^۱ در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

هدف توانمندسازی ۴-۱: فعالیت‌هایی برای برقراری مشارکت با کودک طراحی و اجرا کند.

شیوه‌های مشارکت با کودک

مهم‌ترین شیوه‌های مشارکت با کودک به شرح زیر هستند:

۱ به کارگیری قوانین کوچک: قوانین کوچک قوانینی هستند که برای کودکان قابل فهم و اجرا هستند. برای مثال وقتی که مربی به کودک می‌گوید «عزیزم زهرا می‌رود و بعد تو می‌روی» در حقیقت قانون رعایت

۱- برای آشنایی با کارت طوماری به کتاب دانش فنی پایه سال دهم مراجعه کنید.

نوبت و صبر کردن را به او آموزش می‌دهد.

۲ فراهم کردن الگوهای عملی برای کودک : کودکان وقتی که با نمونه‌های عملی فعالیتی آشنا شوند، راحت‌تر می‌توانند آن فعالیت را انجام دهند.

۳ راهنمایی کودکان : منظور راهنمایی‌های جزئی هستند که احتمال پاسخ را افزایش می‌دهد. هنگامی که کودکان در حل مسائل مختلف در کار گروهی تأخیر دارند و یا ممکن است نتوانند مسائل را حل کنند، سرنخ‌ها یا راهنمایی‌های جزئی می‌توانند به کودکان کمک کنند تا بتوانند راحت‌تر مسائل خود را حل کنند.

۴ فراهم کردن بازی‌های دسته‌جمعی با کودکان: بازی با کودکان فرصت مناسبی برای مشارکت با آنها است. مربیان با همکاری هم کلاسی‌ها می‌توانند برای کودکان فرصت‌هایی برای بازی‌های دسته‌جمعی فراهم کنند و خود نیز در این بازی‌ها نقش فعال داشته باشند.

۵ فراهم کردن فرصت مشارکت کودک در فعالیتهای روزمره : موقعیت‌های متعددی در فعالیتهای روزمره وجود دارد که می‌توان از آنها برای مشارکت با کودک بهره‌مند شد. برای مثال، آب دادن گل‌ها، منظم کردن قفسه‌ها و مواردی مانند اینها.

۶ برنامه‌ریزی برای کودکان در انجام امور مرکز یا کلاس: دادن فرصت به کودکان در انجام امور مختلف کلاس می‌تواند باعث برانگیختن آنها برای مشارکت در فعالیتهای آموزشی شود برای مثال برنامه‌ریزی برای برگزاری نمایشگاه‌ها، جشن‌ها و امثال آن (شکل ۱۹).

شکل ۱۹- فعالیت مشارکتی مربی با کودکان

فعالیت ۳۵: در گروه‌های کلاسی، هر گروه یکی از شیوه‌های مشارکت با کودک را در یک تابلوی تقسیم کار تصویری در مهدکودک انجام دهید.

تمرین کنید

چه شیوه‌های دیگری در مورد مشارکت با کودک می‌توانید بیان کنید؟

بیشتر
بیندیشیم

هدف توانمند سازی ۵-۱: حقوق کودک را در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک توضیح دهد.

حقوق کودک

«حق فرزندان بر تو آن است که بدانی او از پوست و خوبی و بدیش در دنیا، به تو منسوب می شود و در قبال ولایتی که بر او داری، نسبت به ادب نیکو و راهنمایی اش به راه پروردگار، مسئولی»

(صحیفه سجادیه / دعای ۲۵)

گفت و گو کنید

فعالیت ۳۶: در گروه های کلاسی، در مورد عبارت بالا گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

حقوق، جمع حق است و به معنی «مجموعه قواعدی است که تنظیم کننده و حاکم بر روابط اشخاص در جامعه است» منظور از حق، امتیازاتی است که انسان به دلیل مقام انسانی اش، شایستگی داشتن آنها را دارد. برای مثال، همه انسانها حق حیات دارند که مهم ترین حق آنها است. از نظر اسلام هم حق یکی از نیازهای اساسی کودکان، مانند حق آموزش، بهداشت و... است.

بنابراین، حقوق کودک عبارت است از مجموعه امتیازاتی که کودکان صرف نظر از قومیت، نژاد، زبان، اعتقادات، و مواردی مانند اینها در جامعه باید از آن برخوردار باشند و برای همه افرادی که با کودکان سروکار دارند، رعایت آنها الزامی است. برخلاف گذشته که کودکان از حداقل حقوق برخوردار بودند، امروزه کودکان دارای حقوق مخصوص به خود شده اند و رعایت این حقوق روز به روز الزامی تر می شود.

اهمیت رعایت حقوق کودک

به دلایل زیر رعایت حقوق کودک ضرورت دارد :

- ۱ سلامتی کودکان تضمین می شود.
- ۲ کودکان به رشد همه جانبه دست می یابند.
- ۳ کودکان به عنوان آینده سازان جامعه تلقی می شوند؛ بنابراین رعایت حقوق آنها زمینه ساز رشد جامعه است.
- ۴ کودکان را از آسیب های متعدد از قبیل سوءاستفاده های مختلف در امان نگه می دارد.

فعالیت ۳۷: در گروه های کلاسی، حقوق کودک از نظر اسلام و قوانین کشورمان را از منابع علمی جست و جو کنید و نتیجه را به صورت پوستر در کلاس ارائه دهید.

پوستر تهیه کنید

تاریخچه حقوق کودک در عرصه بین الملل

تحولات اقتصادی و اجتماعی قرون ۱۹ و ۲۰، ورود زنان و کودکان به بازار کار، رشد سرمایه داری، تغییرات اساسی در ساختار و کارکرد مناسبات خانوادگی، فرایند استثمار زنان و کودکان را شدت بخشید. همچنین وقوع جنگ های جهانی اول و دوم، آوارگی و مهاجرت های گسترده، ابعاد جهانی فقر، بهره کشی و نابرابری، محرومیت ها و آسیب های اجتماعی را به همراه داشت که بر وخامت اوضاع کودکان افزود و ضرورت توجه جدی به قشرهای آسیب پذیر جامعه از طریق تلاش های بین المللی و بشردوستانه مطرح شد. نخستین اعلامیه حقوق کودک در واکنش به پیامدهای ناشی از جنگ جهانی اول و آسیب های ناشی از آنان بر کودکان در سال ۱۹۲۴ در ژنو تنظیم شد و پس از تأسیس صندوق بین المللی کودکان (یونیسف) در سال ۱۹۴۶ و با تلاش های مستمر بین المللی، دومین اعلامیه حقوق کودک در سال ۱۹۵۹ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسید.

با نامگذاری سال ۱۹۷۹ به عنوان «سال جهانی کودک» توسط سازمان ملل، یک جنبش بین المللی پیرامون موضوعات کودکان به وجود آمد و به تغییر دیدگاه های موجود در مسائل کودکان منجر شد. مجموعه این اقدامات و توجه به ضرورت دخالت دولت ها در حمایت و پشتیبانی از کودکان موجب شد در ۲۰ نوامبر سال ۱۹۸۹ «پیمان نامه حقوق کودک» در سازمان ملل تدوین شود و از ۲ سپتامبر ۱۹۹۰ قابل اجرا شده است. اکثریت کشورهای جهان به این پیمان نامه ملحق شده اند و خود را به اجرای آن ملزم کرده اند. دولت جمهوری اسلامی ایران در اسفند ۱۳۷۲ با «قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان نامه حقوق کودک» و با تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان رسماً این قرارداد را پذیرفت، مشروط بر آنکه مفاد در هر مورد و هر زمان تعارض با قوانین داخلی و موازین اسلامی داشته باشد، دولت جمهوری اسلامی ایران متعهد به اجرای آنها نیست.

محتوای پیمان نامه حقوق کودکان

براساس ماده یک پیمان نامه، به هر انسان کمتر از ۱۸ سال، کودک گفته می شود. مگر آنکه قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتری را تعیین کرده باشد. این کنوانسیون شامل ۵۴ ماده و دو پروتکل اختیاری است و چهار اصل پایه ای به شرح زیر دارد:

- ۱ هیچ کودکی نباید از تبعیض رنج ببرد.
- ۲ زمانی که در رابطه با کودکان تصمیم گیری می شود، باید منافع عالی آنان مورد توجه قرار گیرد.
- ۳ کودکان حق حیات دارند و باید رشد کنند.
- ۴ کودکان حق دارند آزادانه عقاید و نظرات خود را ابراز کنند و این نظرات در تمامی اموری که به آنها مربوط می شود، باید مورد توجه قرار گیرد.

حقوق کودک در اسلام

اسلام، بیش از مکتب های دیگر، برای کودکان، حقوق قائل شده است، زیرا با رعایت این حقوق، آینده کشور با وجود انسان های شایسته، تضمین خواهد شد. در آموزه های آسمانی اسلام، همه کودکان از دختر و پسر، حقوق و مزایای معینی دارند و همگان از اعمال هرگونه خشونت و بی رحمی در حق آنان منع شده اند. جالب

شکل ۲۰- حقوق کودکان در اسلام

اینکه این حمایت‌ها از حقوق کودکان، زمانی مطرح شده که هیچ نهاد، سازمان یا کنوانسیون بین‌المللی برای دفاع از حقوق کودکان وجود نداشته است. اسلام با در نظر گرفتن همه نیازهای اولیه جسمی، روحی و روانی کودکان و دفاع از آن، زمینه را برای رشد و پیشرفت آنان در همه جنبه‌ها فراهم آورده است (شکل ۲۰) از جمله این حقوق می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱ انتخاب نام نیکو

رسول گرامی اسلام ﷺ می‌فرماید: «حق فرزند بر والدین، آن است که نام او را نیکو انتخاب کند»^۱. در واقع، انتخاب نام نیکو برای فرزند، در اسلام نوعی احسان و نیکی خوانده می‌شود که والدین به او روا می‌دارند، زیرا هم بخشی از نیازهای رفتاری و روانی

کودک برآورده می‌شود و به او شخصیت و اعتبار می‌بخشد و هم او را از توهین و استهزای دیگران در حق وی دور می‌کند. از نگاه اسلام، نام زیبا و نیک حتی می‌تواند، برای کودک امنیت و آسایش روانی پدید آورد. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: شما در روز قیامت به نام خود و پدران‌تان خوانده می‌شوید پس در انتخاب نام نیک اهتمام کنید^۲.

همان‌گونه که قبلاً گفته شد پس از گذشت قرن‌ها، اندیشمندان و صاحب‌نظران نیز در بند ۱ ماده ۷ پیمان‌نامه حقوق کودک به انتخاب نام نیکو به عنوان یک اصل پرداخته‌اند. «تولد کودک بلافاصله پس از تولد باید ثبت شود و از حقوقی مانند داشتن نام، کسب تابعیت و در صورت امکان شناسایی والدین بهره‌مند باشد».

فعالیت ۳۸: در گروه‌های کلاسی، با جست‌وجو از منابع علمی و قرآنی گزارشی در مورد تأثیر نام نیکو در فرد تهیه کنید.

جست‌وجو کنید

۲ تأمین خوراک و تغذیه مناسب برای کودک

بهره‌مندی از تغذیه و خوراک مناسب، از حقوق مسلم کودک و برطرف‌کننده نیاز جسمی اوست. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «از حقوق فرزند بر پدر، آن است که جز غذای پاک و خوب به او ندهد»^۳. جسم سالم بر سلامت روح تأثیرگذار است و تغذیه مناسب بر سلامت جسم. بنابراین، رسیدگی به وضع تغذیه کودکان، به شکل غیرمستقیم، سامان دادن به روح و روان او نیز به شمار می‌رود. لازم است در مراکز پیش از دبستان بر تغذیه سالم و آگاه‌سازی والدین از ارزش تغذیه سالم آموزش‌های لازم داده شود.

همچنین براساس بند «ج» ماده ۲۴ پیمان‌نامه حقوق کودک کشورها متحد شده‌اند: «مبارزه با بیماری‌ها و سوءتغذیه را از راه فراهم کردن مواد غذایی مقوی و آب آشامیدنی سالم دنبال کنند».

۲- کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، ج ۱۶ .

۱- نهج الفصاحه - ص ۱۸۷.

۳- www.hawzah.net

۳ حق تحصیل

در اسلام، فراگیری دانش یک فریضه دینی است، به گونه‌ای که پیامبر اسلام ﷺ به مردم سفارش می‌کند: «از گهواره تا گور دانش بجویند» و آموختن دانش (خواندن و نوشتن) را از جمله حقوق فرزندان بر والدین می‌داند و می‌فرماید: «از جمله حقوق فرزند بر پدر، آموختن و نوشتن است». در خصوص این آموزش، روی آموزش قرآن، شنا و تیراندازی تأکید دارند. در واقع، پدر و مادر زمانی به فرزند خود احترام می‌گذارند که به او سواد خواندن، نوشتن و آداب معاشرت بیاموزند و از آنجا که شخصیت کودک در مراحل نخستین زندگی، در خانواده شکل می‌گیرد، آموختن دانش (خواندن و نوشتن) به کودکان، بر عهده والدین نهاده شده است. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز حقوق تحصیلی برای کودکان و عموم مردم به رسمیت شناخته شده است، چنان که بنا بر اصل سی‌ام قانون اساسی: «دولت موظف است، وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به‌طور رایگان گسترش دهد». لازم است مربیان با پرورش مهارت‌های کلامی کودکان در مراکز پیش از دبستان، به آنها کرامت ببخشند و کلید‌گشایش بسیاری از مشکلات زندگی را در اختیار آنان قرار دهند.

همچنین بر اساس ماده ۲۸ پیمان‌نامه حقوق کودک کشورها متحد شده‌اند: «حق کودک را در قبال آموزش و پرورش به رسمیت بشناسند و برای دستیابی تدریجی به این حق و بر اساس ایجاد فرصت‌های برابر اقدام‌هایی مانند اجباری و رایگان کردن تحصیلات ابتدایی برای همگان، تشویق شکل‌های گوناگون آموزش متوسطه و در دسترس قراردادن آموزش عالی برای همگان بر اساس توانایی‌ها و به شیوه مناسب را معمول دارند.

۴ حق تفریح و بازی

حرکت و جنبش، اساس هر عمل‌گریزی و پایه وظایف زندگی است. به ویژه در دوران خردسالی و کودکی که زیربنای تقویت جسمی انسان را پی‌ریزی می‌کند. از این‌رو، امام صادق (ع) می‌فرماید: «باید هفت سال نخست زندگی کودک، آزادانه به بازی و جنبش بدنی صرف شود»^۱.

در واقع، در مراحل نخستین زندگی، نباید از کودکان انتظار داشت که دنیای سرشار از شادی و نشاط خود را با دنیای بزرگ‌ترها جابه‌جا کنند، بلکه باید آنها را در بازی و تفریح آزاد گذاشت تا به تندرستی و سلامتی آنها آسیب وارد نشود. حتی بنابه سفارش رسول گرامی اسلام ﷺ، باید در بازی‌های کودکان نیز آنها را یاری داد، چنان که می‌فرماید: «کسی که کودکی نزد اوست، باید رفتار کودکانه را در پیش گیرد». مربیان با بازی کردن آگاهانه با کودکان می‌توانند به رشد همه‌جانبه کمک کنند.

در بند ماده ۳۱ پیمان‌نامه حقوق کودک نیز آمده است: «کشورهای طرف پیمان‌نامه، حق کودک را برای تفریح، آرامش، بازی، فعالیت‌های خلاق مناسب سن خود و شرکت آزادانه در فعالیت‌های فرهنگی و هنری به رسمیت می‌شناسد.»

۵ پرهیز از اعمال خشونت جسمی و روانی به کودک

خشونت جسمی و روانی، یکی از عوامل تخریب شخصیت کودکان است. در دین اسلام نیز به این مهم توجه جدی شده است، چنان که وقتی مردی در حضور امام علی (ع) از فرزند خود شکایت کرد، امام (ع) فرمود: «او را زن، بلکه از او دوری کن (قهر کن)، ولی نه طولانی»^۲.

۱- کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، ج ۱۶.

۲- کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، ج ۱۶.

در واقع، این حدیث بیان می‌کند که اگر تنبیه برای تربیت کودک انجام می‌گیرد، بهتر آن است که تنبیه بدنی نباشد، بلکه از عواطف کودک استفاده شود، زیرا تنبیه بدنی، زمینه‌ساز مشکلات رفتاری و عاطفی فراوانی مانند سرخوردگی و تخریب شخصیت کودکان می‌شود، ولی وقتی از کودک دوری شود، او خود، کم‌کم به اشتباه خود پی می‌برد.

بنابر بند ۱ ماده ۱۹ پیمان‌نامه حقوق کودک، کشورهای طرف پیمان‌نامه متحد شده‌اند: «اقدام‌های قانونی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی را در جهت حمایت از کودک در برابر همه شکل‌های خشونت‌های جسمانی و روانی، آسیب‌رسانی و سوء استفاده به عمل آورند.»

۶ احترام به مقام کودک

کودکان مانند هر انسان دیگری دوست دارند، محبوب واقع شوند و به شخصیت آنها احترام گذارده شود. از این‌رو، رسول خدا ﷺ سفارش می‌کند: «دوست بدارید کودکان خود را و به آنها مهربانی کنید و به وعده خود به آنان، وفا کنید.» همچنین می‌فرماید: «وقتی نام فرزندان را می‌برید، او را گرمی دارید و جای نشستن را برای وی باز کنید و با او ترش‌رو نباشید»^۱.

در واقع، همه این موارد، از نشانه‌های احترام‌گذاری درست و کامل به کودکان است که والدین و مربیان می‌توانند، با رعایت کردن آن، به مقام کودک ارزش قائل شوند و نیازهای روانی او را برآورده کنند.

۷ رعایت تساوی بین کودکان

یکی دیگر از حقوق کودکان از نظر رسول خدا ﷺ رعایت تساوی، توازن و عدالت بین کودکان است. والدین و مربیان وظیفه دارند که مهر، عاطفه و بخشش خود را بین آنان به تساوی تقسیم نمایند تا عقده حقارت و انتقام‌جویی بین آنان ایجاد نگردد. والدین و مربیان لازم است که به کوشش و پشتکار آنان احترام بگذارند. اما در تقسیم فرصت‌ها و پشتیبانی‌ها امتیاز قائل شدن بی‌عدالتی خواهد بود.

رسول خدا ﷺ فرمودند: «میان فرزندان خود در عطا و بخشش به عدالت رفتار کنید، همان‌طور که دوست دارید آنان نیز، در احترام و محبت میان شما عادلانه عمل کنند».

در ماده ۳۱ پیمان‌نامه حقوق کودک کشورهای عضو حق کودک برای مشارکت کامل در زندگی فرهنگی و هنری را محترم شمرده و مشوق فراهم ساختن فرصت‌های مناسب و برابر برای فعالیت‌های فرهنگی و هنری آنان خواهند بود.

۸ تربیت کودکان

حق دیگر کودکان تربیت صحیح آنان است، انسان در بدو تولد استعداد فوق‌العاده جهت آموزش و تربیت دارد. والدین و مربیان در تربیت کودکان احتیاج به الگوهای مناسب دارند، و چه اسوه‌ای بالاتر از رفتار پیامبر اعظم ﷺ در این راستا می‌تواند باشد! بدون شک راهنمایی آن حضرت می‌تواند کمک بسیار مؤثر و سودمند برای آینده فرزندان ما باشد و تأکید حضرت نیز خود گواه این مطلب می‌باشد که بارها فرموده است: «فرزندان خود را بر سه خصلت تربیت کنید: دوست داشتن پیامبر، دوست داشتن اهل بیت و قرآن

۱- کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، ج ۱۶.

خواندن». ماده ۲۹ پیمان نامه حقوق کودک کشورها را متحد می سازد که آموزش کودکان باید در راستای اهداف زیر انجام شود مانند:

- رشد شخصیت، استعدادها و توانایی های رشد جسمی و شناختی کودکان
- افزایش احترام به حقوق بشر و آزادی های اساسی
- افزایش احترام به والدین کودک، هویت فرهنگی و ارزش های کودک
- آماده سازی کودک برای یک زندگی مسئولانه
- افزایش احترام به محیط زیست طبیعی

فعالیت ۳۹: در گروه های کلاسی، هر گروه راجع به یکی از موارد حقوق کودک بروشوری تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

بروشور
تهیه کنید

فعالیت ۴۰: در گروه های کلاسی در مورد نهادهایی که بر اجرای حقوق کودک در ایران نظارت دارند، از منابع علمی جست و جو کنید و نتیجه را به صورت گزارش در کلاس ارائه دهید.

جست و جو
کنید

فعالیت ۴۱: در مورد حقوق کودک در دنیا از منابع علمی جست و جو کنید و به صورت گزارش در کلاس ارائه دهید.

جست و جو
کنید

چه راهکارهایی برای اجرای حقوق کودک پیشنهاد می کنید؟

بیشتر
بیندیشیم

هدف توانمند سازی ۶-۱: فعالیت هایی برای شناخت کودک از حقوق خود طراحی و اجرا کند.

روش های به کارگیری حقوق کودک

روش های به کارگیری حقوق کودک شامل موارد زیر است:

- ۱ با توجه به اینکه جامع ترین حقوق کودکان در اسلام ارائه شده است، ضروری است که این موارد به اطلاع والدین، مربیان، و حتی خود کودکان به زبان ساده رسانده شود.
- ۲ پیامدهای رعایت حقوق کودک در جلسات متعدد مرکز آموزش پیش از دبستان به بحث گذاشته شود.
- ۳ جشنواره هایی پیرامون حقوق کودک در زمینه های هنری، ادبی، و مواردی مانند اینها در سطح کودکان و بزرگسالان برگزار گردد.

پودمان اول: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

۴ کارگاه‌های آموزشی برای والدین، مربیان، و کلیه دست‌اندرکاران مرکز آموزشی توسط اساتید برگزار گردد (شکل ۲۱).

شکل ۲۱- برگزاری کارگاه آموزشی والدین

۵ فعالیت‌های هنری شامل نقاشی، کاردستی و نمایش در ارتباط با حقوق کودکان به آنها داده شود.

۶ داستان‌های مرتبط با حقوق کودکان برای آنها خوانده شود و درباره آنها گفت‌وگو کنند.

فعالیت ۴۲: در گروه‌های کلاسی، در مورد یکی از موارد حقوق کودک در اسلام، کارت‌های تصویری برای کودکان تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۴۳: در گروه‌های کلاسی داستانی با موضوع آموزش حقوق کودکان برای سنین پیش از دبستان بنویسید و آن‌را با روش ایفای نقش در کلاس نمایش دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۴۴: در گروه‌های کلاسی یکی از موارد حقوق کودکان در اسلام را به صورت کارت‌های تصویری ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۴۵: در گروه‌های کلاسی موارد رعایت حقوق کودک را در یک پوستر ارائه دهید.

تمرین کنید

تمرین کنید

- ۱ گزارشی از عناصر ارتباط مؤثر با کودک در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۲ گزارشی از اصول ارتباط مؤثر با کودک در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۳ گزارشی از مهارت‌های اجتماعی که لازم است کودک کسب کند، در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۴ گزارشی از شیوه‌های ارتباط مؤثر با کودک در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۵ فعالیتی برای آموزش شستن دست‌ها قبل از غذا خوردن با استفاده از روش قصه‌گویی طراحی و اجرا دهید.
- ۶ فعالیتی برای آموزش صرفه‌جویی آب با استفاده از روش شعرخوانی طراحی و اجرا کنید.
- ۷ فعالیتی برای آموزش ارتباط‌های بین فردی با استفاده از روش کاردستی طراحی و اجرا کنید.
- ۸ مراحل مشارکت را برای برگزاری همایش سلامت در هنرستان برنامه‌ریزی کنید.
- ۹ گزارشی از یک فعالیت مشارکتی تهیه کنید و عوامل مؤثر بر مشارکت را فهرست کنید.
- ۱۰ گزارشی از شیوه‌های مشارکت با کودک در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۱۱ فعالیتی برای آموزش منظم کردن قفسه‌ها با مشارکت مربی و کودکان طراحی و اجرا کنید.
- ۱۲ کارت‌های قصه با موضوع حقوق کودک برای آموزش کودکان ۵ ساله طراحی کنید.
- ۱۳ با مراجعه به کتاب همراه هنرجو فعالیتی با موضوع تحصیل، اوقات فراغت، و فعالیت‌های فرهنگی طراحی کنید.

خودارزیابی				
واحد یادگیری: توسعه ارتباط و مشارکت با کودک				
درس: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری توسعه ارتباط و مشارکت با کودک تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز، یک است. بر این اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۳	۲	۱
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از مهارت‌های اجتماعی کودک در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید با به کارگیری اصول، فعالیتهایی برای برقراری ارتباط با کودکان طراحی و اجرا کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید برای اجرای یک برنامه مشارکتی مراحل آن را برنامه‌ریزی کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید با به کارگیری اصول، فعالیتهایی برای مشارکت با کودکان طراحی و اجرا کنید؟			
۵	تا چه حد می‌توانید گزارشی از موارد حقوق کودکان در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید؟			
۶	تا چه حد می‌توانید فعالیتهایی برای شناخت کودک از حقوق خود طراحی و اجرا کنید؟			

ارزشیابی شایستگی توسعه مشارکت با کودک

شرح کار:

طراحی و اجرای یک فعالیت برای برقراری ارتباط مؤثر با کودک (داستان، شعرخوانی، نمایش خلاق و...) طراحی و اجرای یک فعالیت از نحوه به کارگیری شیوه‌های توسعه مشارکت با کودک (به کارگیری قوانین، فراهم کردن الگوهای عملی برای کودک، ...) طراحی و اجرای یک فعالیت از نحوه آموزش حقوق کودک با استفاده از روش‌های به کارگیری مواد حقوق کودک طراحی و اجرای هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام شود:

نام فعالیت:

هدف فعالیت:

زمان فعالیت:

سن کودکان:

تعداد مربی و مربی‌یار:

نوع فعالیت:

مکان فعالیت:

وسیله و ابزار مورد نیاز:

تعداد کودکان:

روش کار:

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک از طریق برقراری ارتباط و مشارکت مؤثر با کودک و به کارگیری حقوق کودک مطابق قوانین ملی و بین‌المللی در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک براساس منابع علمی و آموزشی معتبر وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

به کارگیری شیوه‌های توسعه مشارکت با کودک متناسب با سن
برقراری ارتباط مؤثر با کودک (احترام به کودک و توجه به تفاوت‌های فردی)
به کارگیری حقوق کودک (حقوق کودک در اسلام و آشنا ساختن کودک با حقوق خود)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با کودک با توجه به شرایط زیر.

ابزار: لوازم التحریر، کتاب قصه، شعر، پیمان نامه کودک

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی و آموزشی آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	برقراری ارتباط مؤثر با کودک	۲	
۲	توسعه مشارکت با کودک	۱	
۳	به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین نامه‌های مهدها بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط نگرش: احترام به حقوق کودک	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۲

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر

مدیران کارآمد، علاوه بر حمایت و تشویق مربیان، فرصت همکاری و مشارکت مربیان را در تصمیم‌گیری‌های مرکز فراهم می‌نمایند.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۲

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر

استاندارد عملکرد

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر از طریق شناخت وظایف و شرایط کارکنان، مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان و اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی‌های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان
- ۲ ارتباط و مشارکت مربی در تدوین برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان
- ۳ اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر

شایستگی‌های غیرفنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ مسئولیت‌پذیری
- ۲ مدیریت زمان
- ۳ اخلاق حرفه‌ای

هدف توانمند سازی ۱-۲: وظایف و شرایط کارکنان در مراکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، در مورد تجربه‌های خود از مهدکودک و کارکنان آن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

تعلیم و تربیت به عنوان یک نهاد اجتماعی به منظور رشد و تکامل همه‌جانبه جامعه پدید آمده است. مهم‌ترین عناصر این نهاد، مراکز آموزشی هستند که از پیش از دبستان تا پایان تحصیلات دانشگاهی را شامل می‌شوند. **مراکز پیش از دبستان** به عنوان سنگ بنای تعلیم و تربیت در مراکز آموزشی از سن ۶ ماهگی تا ۶ سالگی با فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری و استفاده از روش‌های مناسب و متنوع به پرورش ابعاد مختلف رشد کودک می‌پردازد (شکل ۱).

شکل ۱- فضای باز و بسته مرکز پیش از دبستان

ضرورت و اهمیت شناخت وظایف کارکنان

آموزش-تربیت مستلزم همکاری جمعی است تا به نتیجه مطلوب برسد. بنابراین در یک مرکز پیش از دبستان لازم است کارکنان با هم مشارکت و همکاری داشته باشند. با توجه به اهمیت ارتباط و مشارکت در رسیدن به اهداف مراکز پیش از دبستان، کارکنان این مراکز باید بدانند چه وظایف و مسئولیت‌هایی دارند و برای انجام آنها، نیازمند کسب چه توانایی‌ها و اطلاعاتی هستند. هنگامی که آنها ندانند چه کاری را باید انجام دهند، نمی‌توان توقع داشت وظایفی را که به آنها سپرده شده است، به درستی انجام دهند. لازم است به کارکنان در مورد وظایف و مسئولیت‌هایی که قرار است انجام دهند، اطلاعات و آموزش‌های لازم داده شود. شناخت

وظایف کارکنان مزایای زیر را به دنبال دارد:

- ۱ از وظایف و مسئولیت‌های خود و سایر کارکنان آگاهی پیدا می‌کنند.
- ۲ مشخص می‌شود که هر کاری توسط چه کسی باید انجام گیرد.
- ۳ موظف می‌شوند که کارهای سپرده شده را انجام دهند.
- ۴ تقسیم کار به صورت عادلانه انجام می‌گیرد.
- ۵ وظایف با توجه به تخصص هر یک از کارکنان مشخص می‌شود.
- ۶ مشارکت و همکاری در فعالیت‌ها افزایش می‌یابد.
- ۷ باعث جلوگیری از هرج و مرج و بی‌نظمی در انجام امور مراکز می‌شود.

ویژگی‌های کارکنان در مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی در مورد ویژگی‌های کارکنان مراکز پیش از دبستان با یکدیگر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

مهم‌ترین ویژگی‌های کارکنان برای فعالیت در مراکز پیش از دبستان به شرح زیر است:

- ۱ برخورداری از سلامت جسمی، روانی و اجتماعی
- ۲ پایبندی به اصول اخلاقی
- ۳ دارا بودن توانایی لازم برای برقراری ارتباط صحیح با کودکان، والدین و سایر کارکنان
- ۴ رعایت شئونات اسلامی عمومی و اختصاصی در انجام خدمت و وظایف
- ۵ داشتن روحیه شاد و ظاهری آراسته
- ۶ داشتن صبر و حوصله کافی برای کار با کودک
- ۷ علاقه‌مندی به حرفه و کار خود

تمامی کارکنان گواهی‌نامه معتبر از مراکز ذی‌صلاح متناسب با شغل خود (مدیر، مربی، کمک‌مربی، آشپز، نظافتچی، راننده وسایل نقلیه، و سایر کارکنان) داشته باشند.

نکته

فعالیت ۳: ویژگی‌های کارکنان را با توجه به اهمیت آنها رتبه‌بندی کنید و با نظر دوستان خود مقایسه کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۴: تصور کنید برای کار در یک مرکز پیش از دبستان به مدیر آن مرکز مراجعه می‌کنید. فهرستی از ویژگی‌های کارکنان را برای شما بازگو می‌کند و از شما می‌خواهد مهم‌ترین ویژگی‌هایی را که شما در این زمینه دارید، فهرست کنید. فهرست ویژگی‌های تهیه شده را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

مدیریت مراکز پیش از دبستان

گفت و گو
کنید

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی، در مورد موقعیت زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
اگر هنرستان شما مدیر نداشت، چه وضعیتی پیش می‌آمد؟

تعریف مدیریت مراکز پیش از دبستان: نوعی مدیریت آموزشی است که در موقعیتی سازمان‌یافته، از طریق سازماندهی منابع انسانی و مادی مناسب به‌نحو مؤثر برای دستیابی به هدف‌های آموزشی و تربیتی صورت می‌گیرد.^۱

وظایف مدیر در ارتباط با کارکنان مراکز پیش از دبستان

مدیران مراکز پیش از دبستان وظایف^۲ متعددی به شرح زیر دارند:

۱ برنامه‌ریزی: اصلی‌ترین وظایف مدیران، برنامه‌ریزی است. آنها هدف‌های مراکز پیش از دبستان را برای کارکنان توضیح می‌دهند و سپس براساس این هدف‌ها، راهبردها و روش‌هایی را مشخص می‌کنند. برای برنامه‌ریزی لازم است، ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

■ تعیین برنامه‌های آموزشی و فرهنگی مرکز براساس اهداف دوره پیش از دبستان

■ مهارت مدیریت زمان و سازماندهی

■ برنامه‌ریزی مناسب در جهت تحقق اهداف تعیین شده

۲ سازماندهی: مدیران باید وظایف و حدود اختیارات کارکنان مراکز آموزشی از قبیل امور اداری، امور مالی، و مواردی مانند اینها را مشخص کنند تا هماهنگی و نظم لازم ایجاد شود. یک مدیر برای سازماندهی نیرو و امکانات خود ویژگی‌های زیر را دارا است:

■ استخدام مربیان و کارکنان آموزش دیده و توانمند

■ مدیریت هزینه‌ها متناسب با بودجه مهدکودک

■ ایجاد یک محیط امن و مناسب برای آموزش کودکان از طریق بازی و سایر ابزارهای آموزشی

۳ هدایت و رهبری: هدایت کردن و جهت دادن به فعالیت کارکنان با افزایش انگیزه مثبت از طرف مدیران صورت می‌گیرد. در این امر آنها باید از مؤثرترین شیوه‌های ارتباطی و مشارکتی استفاده کنند و با اثرگذاری بر رفتار کارکنان هماهنگی در فعالیت‌ها را برطرف کنند. بنابراین لازم است که موارد زیر را در خود ایجاد کنند:

■ توان کار گروهی مناسب برای همکاری با مربیان و سایر کارکنان مهدکودک

■ تلاش در جهت انتقال تجارب شغلی به همکاران تازه وارد

■ داشتن مهارت‌های ارتباطی قوی

■ آموزش، حمایت و هدایت کارکنان

■ توان رهبری و ایجاد انگیزه و اعتماد در مربیان

■ تعامل و همکاری مستمر و بهینه با سایر واحدها در جهت انجام به‌موقع و مناسب کار

۱- در آیین‌نامه سازمان بهزیستی کشور، منظور از مسئول فنی، همان مدیر مرکز پیش از دبستان است.

۲- برای آگاهی از وظایف مدیر، به وظایف مسئول فنی در کتاب همراه هنرجو مراجعه نمایید.

۴ نظارت: مدیران برای اطمینان از اجرای درست و به موقع فعالیت‌ها، به نظارت می‌پردازند و هدف‌های از پیش تعیین شده را با عملکرد واقعی مراکز آموزشی مقایسه می‌کنند تا اگر در برنامه‌ها و فعالیت‌ها کم‌وکاستی مشاهده شد، آن را اصلاح کنند.

مدیر یک مرکز برای انجام نظارت باید ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

- نظارت بر رعایت استانداردهای بهداشتی، ایمنی و آموزشی
- اطمینان یافتن از مناسب بودن و سالم بودن وسایل و اسباب بازی‌ها
- نظارت بر اجرای سرفصل‌های آموزشی
- کنترل مستمر برای آگاهی از وضعیت مهد کودک، نیازهای آموزشی و تجهیزات
- اطمینان یافتن از رعایت شدن کلیه قوانین و استانداردهای بهداشتی، ایمنی و ...
- تلاش در جهت بهبود فرایند و نحوه انجام کار و ارائه پیشنهادهای سازنده
- نظارت بر وظایف پرسنل زیرمجموعه (شکل ۲)

لازم به ذکر است که انجام وظایف چهارگانه مدیر مستلزم برقراری ارتباط مؤثر و مشارکت با کارکنان است.

شکل ۲- مدیر و کارکنان

حداقل مدرک تحصیلی مدیر یک مرکز پیش از دبستان، کارشناسی و بالاتر در یکی از رشته‌های دانشگاهی است.

نکته

فعالیت ۶: با توجه به تجارب قبلی خود در بازدید از مراکز پیش از دبستان در گروه‌های کلاسی وظایف مدیر را به صورت ایفای نقش نمایش دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی، در مورد وظایف مدیر در ارتباط با کارکنان مراکز پیش از دبستان بروشوری تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

بروشور تهیه کنید

وظایف مربی

وظایف مربی در مراکز پیش از دبستان علاوه بر نگهداری و پرستاری از کودک، توجه به رشد همه جانبه وی و ایجاد زمینه‌های لازم برای شکوفایی استعدادهای کودکان فراهم کند. مربی از طریق آموزش‌های مناسب، می‌تواند مهارت‌ها، ارزش‌ها، و اصول اخلاقی، مذهبی، اجتماعی، و فرهنگی را به کودکان منتقل کند.

شکل ۳- آموزش مربی به کودکان

مهم‌ترین وظایف مربی در مراکز پیش از دبستان به شرح زیر است:

- ۱ طرح‌ریزی و اجرای یک برنامه آموزشی - تربیتی روزانه برای کودکان
- ۲ حضور منظم در مرکز پیش از دبستان در طول ساعت‌های موظف
- ۳ تهیه وسایل مورد نیاز برای اجرای فعالیت‌های کلاسی (شکل ۳)
- ۴ تعیین مسئولیت برای کودکان کلاس با توجه به برنامه‌های مرکز
- ۵ کنترل بهداشت و ایمنی محیط اتاق و محل فعالیت کودکان
- ۶ حضور فعال در جلسات با والدین
- ۷ مراقبت‌های بهداشتی منظم از تک تک کودکان
- ۸ برقراری ارتباط مؤثر با مدیر، کارکنان و والدین
- ۹ شرکت در کارگاه‌های آموزشی مرتبط

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی به سؤال زیر پاسخ دهید .
کدام یک از وظایف مربی را می‌توانید انجام دهید؟ دلایل خود را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۹: در گروه‌های کلاسی، در مورد وظایف مربی از منابع علمی جست‌وجو کنید و به صورت کارت‌های تصویری در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

گفت و گو
کنید

فعالیت ۱۰: در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مربی یار در افزایش کیفیت آموزشی کودکان گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

مهم‌ترین وظایف مربی یار عبارت‌اند از:

- ۱ کمک به مربی در امر آموزش کودکان (شکل ۴)
- ۲ نگهداری و زیر نظر گرفتن کودکان به منظور رفع نیازهای آنان با هماهنگی مربی
- ۳ کمک به رعایت بهداشت فردی کودکان
- ۴ همکاری با مربی در حفظ و نگهداری وسایل و تجهیزات مهدکودک و آماده نگهداشتن آنها برای فعالیت‌های مربوط
- ۵ توجه به رفتارهای عاطفی و سلامت روان کودکان
- ۶ همکاری با مربی در امر پذیرش و ترخیص کودکان

شکل ۴- مشارکت مربی و مربی یار در انجام فعالیت‌های آموزشی

نکته

حداقل مدرک تحصیلی مربی و مربی یار یک مرکز پیش از دبستان، کاردانی یا بالاتر با اولویت در رشته‌های مربی کودک و پیش از دبستان است.

تمرین کنید

فعالیت ۱۱: در گروه‌های کلاسی با روش ایفای نقش، وظایف مربی و مربی یار را با موضوع آموزش بهداشت کودکان نمایش دهید.

اگر مربی و مربی یار به تعداد لازم در یک مرکز موجود نباشند، مرکز با چه مشکلاتی مواجه خواهد شد؟

کارکنان خدماتی مراکز پیش از دبستان

کارکنان خدماتی^۱ همراه سایر کارکنان در جهت پیشبرد اهداف مراکز پیش از دبستان به فعالیت می‌پردازند (شکل ۵).

کارکنان خدماتی شامل افراد زیر هستند:

۱ مسئول نظافت و بهداشت

۲ آشپز و کمک آشپز

۳ نگهبان و سرایدار

۴ راننده سرویس

شکل ۵ - کارکنان یک مرکز پیش از دبستان

۱- برای آگاهی از وظایف کارکنان خدماتی، به کتاب همراه هنرجو مراجعه کنید.

وظایف کارکنان خدماتی مراکز پیش از دبستان

برخی از مهم‌ترین وظایف این کارکنان به شرح زیر است:

مهم‌ترین وظایف مسئول نظافت و بهداشت:

- ۱ شستن، خشک کردن، تا کردن و مرتب کردن پتوها و ملافه‌ها
 - ۲ نگه داشتن قفسه‌ها و کابینت‌ها در وضعیتی منظم
 - ۳ انجام نظافت و تمیز کردن روزانه سرویس‌های بهداشتی، درب‌ها و دیوارها و کف اتاق‌ها
- مهم‌ترین وظایف آشپز و کمک آشپز:

- ۱ تهیه و سرو غذا
- ۲ خرید مواد غذایی مورد نیاز روزانه بر اساس فهرست ارائه شده
- ۳ آماده کردن میان وعده‌های کودکان و کمک به خوردن آنها
- ۴ پخت غذای سالم برای کودکان

مهم‌ترین وظایف نگهبان و سرایدار:

- ۱ کنترل ورود و خروج کودکان، کارکنان و مراجعه‌کنندگان
- ۲ نظارت و بازرسی از تأسیسات مرکز جهت جلوگیری از هرگونه حادثه احتمالی
- ۳ نظارت بر ورود و خروج اقلام و اجناس متعلق به مرکز

مهم‌ترین وظایف راننده سرویس:

- ۱ حضور تمام وقت در وسیله نقلیه در زمان حضور کودکان در سرویس
- ۲ رعایت اصول ایمنی در سوار و پیاده کردن کودکان
- ۳ کمک در نظارت بر ورود و خروج کودکان
- ۴ تعیین مسیر و حرکت وسیله نقلیه و ارائه نسخه‌ای از آن به والدین^۱

تمرین کنید

فعالیت ۱۲: به عنوان مربی در یک مهد کودک مشغول به فعالیت هستید. قرار است در بازدید یک روزه کودکان ۴ ساله از «نمایشگاه اسباب بازی» با آنها همراه باشید. در گروه‌های کلاسی، با مراجعه به کتاب همراه هنرجو برای هر یک از کارکنان خدماتی زیر ۳ وظیفه بنویسید. و در کلاس نمایش دهید.

- ۱ آشپز و کمک آشپز :
- ۲ مسئول نظافت و بهداشت:
- ۳ نگهبان و سرایدار:
- ۴ راننده سرویس:

۱- برای آگاهی بیشتر از وظایف کارکنان خدماتی به مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مراکز پیش از دبستان مراجعه کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۳: مادری برای ثبت نام فرزند خود به یک مرکز پیش از دبستان مراجعه می کند. برای ثبت نام فرزند خود:

- الف) چه افرادی در این زمینه به او کمک می کنند؟
ب) هر کدام چه وظایفی لازم است در این مورد انجام دهند؟
ج) نتیجه را در کلاس ارائه کنید.

بیشتر
بیندیشیم

شما چه وظایف دیگری برای کارکنان خدماتی پیشنهاد می کنید؟

هدف توانمند سازی ۲-۲: فهرست واریسی از وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان را تهیه کند.

به منظور بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، برای هر یک از کارکنان آن مرکز، فهرست واریسی براساس آنچه تاکنون آموخته اید، تهیه کنید. در طی بازدید، براساس مشاهدات خود در یکی از ستون های بله / خیر علامت بگذارید و در قسمت توضیحات دلایل پاسخ خود را در مورد نقاط قوت و انجام درست آن وظیفه یا نقاط ضعف و دلایل انجام نادرست آن وظیفه توضیح دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۴: فهرست واریسی مربوط به وظایف هر یک از کارکنان یک مرکز پیش از دبستان با استفاده از کتاب همراه هنرجو تهیه کنید و در بازدید از یک مرکز مشاهدات خود را در جدول زیر ثبت کنید.

جدول ثبت مشاهدات		
ردیف	وظایف	ثبت مشاهدات
۱		
۲		
۳		
۴		
۵		
۶		
۷		

هدف توانمندسازی ۲-۳: شیوه‌های ارتباط و مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان توسط مدیر را توضیح دهد.

برنامه‌ریزی آموزشی در مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۵: در گروه‌های کلاسی در مورد برنامه‌ریزی برای یک اردوی آموزشی یک روزه در هنرستان گفت‌وگو کنید و وظایف خود را در این برنامه‌ریزی مشخص کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

برنامه‌ریزی آموزشی یکی از وظایف اساسی مدیران مراکز آموزشی با همکاری مربیان و والدین است. برنامه‌ریزی آموزشی، تصویر و ترسیمی روشن از آینده مراکز آموزشی را نشان می‌دهد.

تعریف: برنامه‌ریزی آموزشی، فرایندی آگاهانه و منطقی، برای تعیین اهداف، روش‌ها و تدارک وسایل به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرندگان و ارزیابی میزان تحقق این تغییرات است. برنامه‌ریزی شامل دو نوع کوتاه‌مدت و بلندمدت است. در برنامه‌ریزی آموزشی ارتباط و مشارکت مربی با مدیر ضرورت دارد^۱.

فعالیت ۱۶: در گروه‌های کلاسی، برای تهیه یک نشریه دیواری با موضوع «حفظ درختان جنگل» برنامه‌ریزی کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید. برنامه‌ریزی گروه‌ها را با هم مقایسه کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۷: در گروه‌های کلاسی، موارد زیر را انجام دهید:

تمرین کنید

- ۱ نمونه‌ای از برنامه‌ریزی‌های روزانه خود را ارائه دهید.
- ۲ گزارشی از مشکلات نداشتن برنامه‌ریزی در امور روزانه را ارائه دهید.

ضرورت ارتباط و مشارکت مربی در تدوین و اجرای برنامه‌ها

یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت مراکز آموزشی، توجه به مربیان و استفاده از هوش، استعداد، و نیروی ابتکار و خلاقیت کلیه مربیان مراکز آموزشی است که این امر بدون ارتباط مؤثر و مشارکت مربیان انجام نمی‌شود. لازم است مربیان مراکز آموزشی در جهت رسیدن به اهداف و حل مسائل مراکز با یکدیگر به ارتباط و مشارکت بپردازند. در این راستا مربیان از نظر و همفکری یکدیگر برای تدوین و اجرای برنامه‌های مختلف مراکز آموزشی استفاده می‌کنند. این ارتباط و مشارکت، باعث می‌شود که به‌جای بهره گرفتن از یک فکر، چندین فکر مورد استفاده قرار گیرد. دلایل ارتباط و مشارکت مربی در تدوین برنامه‌های مرکز پیش از دبستان شامل موارد زیر است:

۱ افزایش علاقه‌مندی مربی به محیط کار

۱- برای آشنایی با برنامه‌ریزی در مراکز پیش از دبستان به فصل دوم کتاب دانش فنی مراجعه کنید.

- ۲ افزایش یادگیری و تجربه‌های مربی
- ۳ سرعت و تسهیل انجام کارها
- ۴ شناخت توانایی‌های مربی
- ۵ افزایش مسئولیت‌پذیری مربی در انجام کارها
- ۶ فراهم شدن فرصتی برای خلاقیت و نوآوری مربی در برنامه‌های آموزشی

تمرین کنید

فعالیت ۱۸: نتایج مثبت ارتباط و مشارکت مربی با مدیر در تهیه و اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی مراکز پیش از دبستان را در جدول زیر مشخص کنید.

جدول ثبت نتایج ارتباط و مشارکت مربی با مدیر در برنامه‌های آموزشی و تربیتی	
مدیر	
مربی	
کودکان	

مراحل برنامه‌ریزی آموزشی در مراکز پیش از دبستان

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱۹: در گروه‌های کلاسی در مورد برنامه‌ریزی برای مسافرت در تعطیلات عید به همراه خانواده گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

با توجه به عناصر برنامه‌ریزی آموزشی که در کتاب دانش فنی آورده شده است، مراحل برنامه‌ریزی در مراکز آموزشی پیش از دبستان شامل مراحل زیر است:

- ۱ **تعیین اهداف:** در این مرحله، اهداف مراکز آموزشی به دقت تعیین می‌شوند. هدف، مقصدی است که تمام منابع مرکز آموزشی برای دستیابی به آن به کار گرفته می‌شوند.
- ۲ **شناخت وضع موجود:** شناسایی وضع موجود از نظر ویژگی‌های سنی، جنسیتی، رشدی، نیروی انسانی، تجهیزات، فضای فیزیکی و منابع مالی باعث می‌شود تصویر دقیقی از توانمندی‌ها، مقررات، و کاستی‌های مراکز آموزشی تهیه شود.
- ۳ **تدوین روش‌ها و تهیه امکانات:** سبک و سنگین کردن روش‌ها به منظور انتخاب مؤثرترین روش برای به کارگیری مناسب‌ترین امکانات، تحقق برنامه‌ریزی را افزایش می‌دهد.
- ۴ **اجرای برنامه:** پس از رفع نواقص احتمالی، برنامه‌ریزی به مرحله اجرای نهایی می‌رسد که به طور کامل و مطابق با پیش‌بینی‌ها به اجرا درمی‌آید.
- ۵ **ارزشیابی:** از طریق ارزشیابی، میزان دستیابی اهداف از پیش تعیین شده مشخص می‌شوند و در نهایت نقاط قوت و ضعف برنامه شناسایی می‌شود (نمودار ۱).

نمودار ۱- مراحل برنامه‌ریزی

فعالیت ۲۰: تصور کنید که قرار است به همراه کودکان از یک مرکز آتش‌نشانی بازدید کنید. موارد مربوط به مراحل برنامه‌ریزی را برای این بازدید مشخص کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

به نظر شما آیا برنامه‌ریزی فقط بر عهده مدیران مراکز پیش از دبستان است؟

بیشتر
بیندیشیم

ارتباط و مشارکت مربیان در تهیه و اجرای برنامه‌ها

فعالیت ۲۱: در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مشارکت شوراهای اجرای برنامه‌های آموزشی هنرستان‌های خود گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

مربیان می‌توانند نقش مؤثری در تهیه برنامه‌ها به شرح زیر داشته باشند:

- ۱ جمع‌آوری اطلاعات همه‌جانبه مورد نیاز در خصوص کودکان به عنوان پیش‌نویس برنامه‌ریزی
- ۲ مشارکت با مدیر و سایر مربیان به منظور طراحی برنامه‌های آموزشی
- ۳ آماده کردن کودکان برای اجرای برنامه‌های جدید
- ۴ آماده کردن والدین برای اجرای برنامه‌های جدید
- ۵ مشارکت فعال در اجرای برنامه‌ها
- ۶ مشارکت فعال در ارزشیابی برنامه‌ها (شکل ۶)

شکل ۶- مشارکت در مرکز پیش از دبستان

تمرین کنید

فعالیت ۲۲: برای برگزاری مناسبی خاصی (روز مادر، پدر و غیره) در یک مرکز پیش از دبستان یک مربی

در موارد زیر چگونه مشارکت می کند؟

- ۱ طراحی برنامه ویژه
- ۲ آماده کردن کودکان برای اجرای برنامه ها
- ۳ آماده کردن والدین برای اجرای برنامه ها
- ۴ مشارکت فعال در اجرای برنامه ها

هدف توانمندسازی ۲-۴: فهرست واری از شیوه های برقراری ارتباط و مشارکت در تهیه و اجرای برنامه های آموزشی مراکز پیش از دبستان را تهیه کند.

شیوه های برقراری ارتباط و مشارکت در برنامه های آموزشی مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۲۳: در گروه های کلاسی، در مورد شیوه های برقراری ارتباط و مشارکت مربی با مدیر و کارکنان گفت و گو کنید و فهرستی از آنها را در کلاس ارائه دهید.

گفت و گو کنید

روش های برقراری ارتباط و مشارکت با مدیر در تهیه و اجرای برنامه های آموزشی مراکز پیش از دبستان عبارتند از:

۱ **تشکیل گروه های آموزشی مربیان:** تشکیل این گروه های آموزشی با هدف تبادل اطلاعات و هماهنگی در انجام فعالیت های آموزشی، بهره گیری از تجربیات یکدیگر، ارائه روش های خلاق در آموزش و پرورش پیش از دبستان است.

۲ **تشکیل جلسات آموزشی منظم:** به روز رسانی اطلاعات مربیان در زمینه آموزش و پرورش کودکان پیش از دبستان و ارائه راه حل های نو و خلاق برای مسائل آموزشی و پرورشی مرکز، از اهداف عمده این جلسات است.

۳ **برگزاری سمینارها و کارگاه های آموزشی:** ایجاد توانمندی های جدید در مربیان و هماهنگی در روش های آموزش مفاهیم به کودکان پیش از دبستان متناسب با تغییرات آموزشی و پرورشی زمینه اجرای ارتباط و مشارکت مؤثرتر مربیان با یکدیگر فراهم می سازد.

۴ **تشویق های ویژه برای مشارکت کارکنان در تهیه و اجرای برنامه های آموزشی:** قدردانی از مربیان فعال، علاقمند و مسئولیت پذیر در اجرای برنامه های آموزشی پیش از دبستان می تواند ضمن افزایش انگیزه شغلی در آنها، موجب شکل گیری ارتباطات بین مربیان با یکدیگر گردد.

۵ **برگزاری نمایشگاه ها و جشنواره ها:** برگزاری نمایشگاه ها و جشنواره های مختلف از فعالیت های مشارکتی مربیان، کارکنان و کودکان در زمینه های آموزشی و پرورشی نیازمند ارتباط و مشارکت همه کارکنان با یکدیگر است و فرصتی را برای مشارکت جمعی مربیان، کودکان و کارکنان در جهت رسیدن به اهداف مشترک مرکز فراهم می کند.

شکل ۷- نمایشگاه فعالیت‌های کودکان و مربیان

فعالیت ۲۴: در گروه‌های کلاسی، داستانی کوتاه به صورت کارت تصویری، در مورد یکی از روش‌های بالا، طراحی و اجرا کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۵: از نمایشگاه و جشنواره‌های پرورش فکری کودکان یا شهرداری با موضوع فعالیت‌های آموزشی کودکان بازدید کنید و گزارشی از شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت در برگزاری این نمایشگاه یا جشنواره را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۶: در گروه‌های کلاسی با مشارکت اعضا، نقاشی‌هایی از کودکان سنین پیش از دبستان تهیه کنید و نمایشگاهی از آنها را در کارگاه برگزار کنید. گزارش نحوه مشارکت اعضای گروه را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۷: با مدیر یک مرکز پیش از دبستان در مورد روش‌های برقراری ارتباط با کارکنان و جلب مشارکت آنها در اجرای برنامه‌های مرکز مصاحبه کنید و فهرستی از این روش‌ها را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

چه شیوه‌های دیگری برای برقراری ارتباط و مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان پیشنهاد می‌کنید؟

بیشتر
بیندیشیم

هدف توانمندسازی ۵-۲: شیوه‌های اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر را توضیح دهد.

موارد خاص کودکان

به تصویر روبه‌رو با دقت نگاه کنید.

فعالیت ۲۸: در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل ۸ در مورد کودک گوشه‌گیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت و گو کنید

شکل ۸- کودک گوشه گیر

منظور از موارد خاص کودکان در مرکز پیش از دبستان، شرایطی است که به دلایل زیر اتفاق می‌افتد:

- رخدادهای اجتماعی مانند اعتیاد، طلاق والدین، خشونت و ...
- رخدادهای فردی مانند بیماری‌های شایع واگیردار و اختلالات رفتاری کودکان (گوشه‌گیری، اوتیسم، بیش‌فعالی و...)

این موارد مشکلاتی برای فرد، خانواده و جامعه به وجود می‌آورد که برطرف کردن آن نیاز به اقدامات فوری دارد که مراکز آموزشی از جمله مراکز پیش از دبستان ملزم به ارائه خدمات به آنها هستند (شکل ۹).

شکل ۹- موارد خاص کودکان

جست‌وجو
کنید

فعالیت ۲۹: در گروه‌های کلاسی، در مورد «موارد خاص کودکان» از منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت تابلوی اعلانات در کارگاه ارائه دهید.

ضرورت اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۳۰: در گروه‌های کلاسی، در مورد ضرورت اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

وقوع موارد خاص در مراکز آموزشی می‌تواند زمینه‌ساز بحران شود و باعث ایجاد وضعیت آشفتگی و درهم ریخته‌ای برای مجموعه افراد مراکز آموزشی شود. بنابراین ضروری است که در این زمینه کلیه افراد آموزش‌های لازم را جهت آشنایی و مهار موارد خاص مانند کودک آزاری، اختلالات رفتاری و بیماری‌های شایع کودکان دیده باشند تا بتوانند در کمترین زمان ممکن، اطلاع‌رسانی و اقدامات لازم را انجام دهند. در این زمینه نقش زمان و سرعت عمل افراد در مهار کردن موارد خاص بسیار اهمیت دارد و از صدمات جبران‌ناپذیر می‌تواند جلوگیری کند.

بیشتر
بیندیشیم

برای سرعت بخشیدن اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

هدف توانمند سازی ۶-۲: گزارشی از روش اطلاع‌رسانی موارد خاص توسط مربی به مدیر را تهیه کند.

روش‌های اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۳۱: در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های اطلاع‌رسانی در زمینه موارد خاص به مدیر با یکدیگر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

اطلاع‌رسانی موارد خاص بخش مهمی از مدیریت و کنترل آن است، زیرا جلوگیری از گسترش مشکلات باید با اطلاع‌رسانی دقیق صورت گیرد. با توجه به اهمیت موضوع موارد خاص، ضروری است که در زمینه جمع‌آوری اطلاعات و ارائه گزارش آن نهایت دقت و حفظ رازداری به عمل آید تا از هرگونه شایعه‌پراکنی جلوگیری شود. مهم‌ترین روش‌های مناسب اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر به شرح زیر است:

۱ گفت‌وگوی رو در رو

- ۲ ارائه گزارش^۱ مکتوب به مدیر
- ۳ تماس تلفنی
- ۴ استفاده از پیامک
- ۵ گذاشتن یادداشت
- ۶ استفاده از شبکه‌های اجتماعی
- ۷ برگزاری جلسات (شکل ۱۰)

شکل ۱۰- روش‌های اطلاع رسانی

فعالیت ۳۲: در گروه‌های کلاسی، هر گروه، یکی از موارد خاص از روش‌های اطلاع‌رسانی به مدیر را انتخاب کنید و آن را به صورت نمایشی اجرا کنید.

تمرین کنید

بعد از به کار بردن هر کدام از روش‌ها، لازم است مربی گزارشی از فعالیت خود تهیه کند.

نکته

فعالیت ۳۳: تصور کنید در مهد کودکی که شما فعالیت دارید کودکی ۳ ساله با هر رفتار کودکان دیگر داد می‌زند و آنها را کتک می‌زند. این رفتار کودک را سه بار مشاهده می‌کنید.

- ۱ از چه روشی برای اطلاع رسانی وضعیت کودک به مدیر استفاده می‌کنید؟
- ۲ داستانی برای انجام این روش در کلاس ارائه دهید.
- ۳ گزارش مکتوب آن را برای مدیر تهیه کنید.

تمرین کنید

تمرین کنید

فعالیت ۳۴: با استفاده از روش یادداشت، مورد خاص یکی از کودکان کلاس خود را به مدیر اطلاع دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۳۵: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان در مورد «روش‌های اطلاع رسانی موارد خاص کودکان به مدیر» گزارشی تهیه کنید.

بیشتر
بیندیشیم

چه روش‌های دیگری برای اطلاع رسانی موارد خاص کودکان به مدیر می‌شناسید؟

تمرین کنید

۱. ضرورت و اهمیت شناخت وظایف کارکنان مرکز پیش از دبستان را در قالب یک کارت ارائه دهید.
۲. فهرست واریسی از وظایف مربی در یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
۳. فهرست واریسی از وظایف مربی یار در یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
۴. فهرست واریسی از وظایف مدیر در یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
۵. فهرست واریسی از وظایف سایر کارکنان (آشپز، کمک آشپز، نگهبان و...) در یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
۶. فهرست واریسی مربوط به وظایف هر یک از کارکنان مرکز پیش از دبستان را تهیه کنید.
۷. برای آموزش یک مفهوم به کودکان (مثلاً طبیعت، جشن نوروز، ولادت یکی از ائمه و...) مراحل برنامه‌ریزی آن را ارائه دهید.
۸. ضرورت و اهمیت ارتباط و مشارکت مربی در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی مرکز پیش از دبستان را در قالب یک کارت طوماری ارائه دهید.
۹. گزارشی از روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با مدیر مرکز پیش از دبستان در برنامه‌های آموزشی را تهیه کنید.
۱۰. مشارکت خود را به عنوان یک مربی با مدیر در برگزاری کارگاه‌های آموزشی مرکز پیش از دبستان در قالب یک داستان کوتاه، ارائه دهید.
۱۱. گزارشی از روش‌های اطلاع رسانی موارد خاص کودکان به مدیر مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
۱۲. اطلاع رسانی مورد خاص یک کودک به مدیر را از طریق تماس تلفنی در کلاس نمایش دهید.

خودارزیابی				
واحدیادگیری : توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با مدیر درس: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحدیادگیری توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز، یک است. بر این اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۳	۲	۱
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از وظایف کارکنان یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از وظایف مدیر مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید فهرست واری برای وظایف کارکنان مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید فهرستی از روش‌های ارتباط و مشارکت با مدیر مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۵	تا چه حد می‌توانید برای ارتباط و مشارکت با مدیر در برگزاری یک نمایشگاه برنامه‌ریزی کنید؟			
۶	تا چه حد می‌توانید گزارشی از روش‌های اطلاع رسانی موارد خاص به مدیر مرکز پیش‌از دبستان را تهیه کنید؟			
۷	تا چه حد می‌توانید با استفاده از یادداشت، موارد خاص را به مدیر اطلاع دهید؟			
۸	تا چه حد می‌توانید گزارشی مکتوب از موارد خاص کودکان برای مدیر تهیه کنید ؟			

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت با مدیر

شرح کار:

تهیه فهرستی واری از وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه گزارشی از نحوه مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان
تهیه یک گزارش برای اطلاع‌رسانی مورد خاص به مدیر با توجه به معیارهای گزارش‌دهی:

- مشخصات کودک
- نوع ارجاع
- وضعیت کنونی کودک
- وضعیت خانوادگی
- مورد خاص کودک
- دلایل ارجاع

الگوی تهیه فهرست واری مناسب:

- ۱- موضوع مشخص باشد.
- ۲- گروه سنی مشخص باشد.
- ۳- چک لیست راهنمای تکمیل داشته باشد.
- ۴- هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
- ۵- هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
- ۶- هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر از طریق شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان، مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های مرکز
پیش از دبستان و اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش
و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

- ۱- توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان
- ۲- ارتباط و مشارکت مربی در تدوین و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان (مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی)
- ۳- اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر (شناسایی، گزارش و ارجاع)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با مدیر با توجه به شرایط زیر.

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان	۱	
۲	ارتباط و مشارکت مربی در تدوین برنامه‌های آموزشی مرکز پیش از دبستان	۲	
۳	اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر	۲	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:			
شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت پذیری			
ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین نامه‌های مهدها			
بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها			
توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط			
نگرش: همکاری			
میانگین نمرات			*

*حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۳

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

موفقیت یک مربی به میزان مشارکت و همکاری او با سایر کارکنان مرکز بستگی دارد.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۳

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

استاندارد عملکرد

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مراکز پیش از دبستان از طریق توسعه شناخت روش‌های ارتباطی و مشارکتی با کارکنان، نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار و توسعه شناخت از مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی‌های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان
- ۲ نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار
- ۳ توسعه شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان

شایستگی‌های غیرفنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ مسئولیت‌پذیری
- ۲ یادگیری
- ۳ مدیریت زمان
- ۴ شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها
- ۵ تفکر انتقادی

هدف توانمندسازی ۱-۳: روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان^۱ مرکز پیش از دبستان را شرح دهد.

ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان

فعالیت ۱: خانواده‌ای قصد دارند روز تعطیل را به گردش در بیرون از خانه بگذرانند. در گروه‌های کلاسی در مورد نقش مشارکت اعضای خانواده در گذراندن روزی خوش، گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

مراکز پیش از دبستان برای بقا، نیازمند ارتباط و مشارکت هستند. هرگاه بخواهند در دنیای پیچیده و پویای امروزی ادامه حیات دهند، باید نیروی بالقوه مشارکت کارکنان خود را پرورش دهند و از آن استفاده کنند. در صورت مشارکت و همکاری، کارکنان یک مرکز با علاقه‌مندی و تعهد بهترین فعالیت‌ها و ابتکارات را از خود نشان می‌دهند (شکل ۱).

شکل ۱- مشارکت همکاران در مرکز پیش از دبستان

فعالیت ۲: مدیر یک مرکز پیش‌دبستانی قصد دارد به مناسبت روز جهانی کودک، جشنواره‌ای با حضور والدین و کودکان در مرکز خود برگزار کند. از همه مربیان و همکاران مرکز برای تصمیم‌گیری در این مورد دعوت به همکاری می‌کند. در گروه‌های کلاسی در مورد نقش و مشارکت مربیان و همکاران در برگزاری موفق این همایش گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

۱- کارکنان شامل مراقب، مربی یار، مربی و سایر کارکنان مانند آشپز، راننده و غیره است که در این مبحث به عنوان همکاران و با تأکید بیشتر بر مراقب و مربی یار آمده است.

ضرورت ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان

تمرین کنید

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در مورد ضرورت ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران در برگزاری موفق برنامه‌های آموزشی در یک مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

ارتباط مؤثر و مشارکت همکاران در یک مرکز پیش از دبستان به دلایل زیر مهم و ضروری به نظر می‌رسد (نمودار ۱):

- ۱ افزایش کارایی، انگیزه و رضایتمندی همکاران؛
- ۲ تسهیل در دستیابی به اهداف مراکز پیش از دبستان؛
- ۳ توسعه همفکری، همکاری و استفاده از تجربیات یکدیگر؛
- ۴ افزایش مسئولیت‌پذیری و احساس تعلق خاطر در انجام امور؛
- ۵ افزایش خلاقیت و قابلیت ابتکار؛
- ۶ ایجاد آرامش و پیشگیری از اضطراب و استرس همکاران.

نمودار ۱- ضرورت ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان

تابلوی اعلانات درست کنید

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی فعالیتی مانند روز دانش‌آموز، برگزاری نمایشگاه و غیره را انتخاب کنید و در مورد تأثیر فعالیت‌های مشارکتی در برگزاری بهتر آنها گفت‌وگو کنید و نتیجه را به صورت یک پیام در تابلوی اعلانات^۱ ارائه دهید.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد تابلوی اعلانات به کتاب دانش فنی پایه در سال دهم مراجعه نمایید.

هدف توانمندسازی ۲-۳: گزارشی از شیوه‌های ایجاد ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان را تهیه کند.

روش‌های ایجاد ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی در مورد شیوه‌های مشارکت با هم‌کلاسی‌های خود برای برگزاری نمایشگاهی از عروسک‌های انگشتی گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو کنید

برای ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران در مراکز پیش از دبستان روش‌های زیر وجود دارد:

۱ برگزاری جلسات هم‌اندیشی و ذهن‌انگیزی: در این جلسات مربیان و همکاران با مشورت یکدیگر و استفاده از نظرات مؤثر، نتایج مطلوبی کسب می‌نمایند. با توجه به موضوعات و مناسبت‌های مختلف در مرکز پیش از دبستان، با برگزاری این جلسات می‌توان به ایده‌های خلاقانه برای انجام برنامه‌های آموزشی و فعالیت‌ها دست یافت.

۲ ترتیب دادن فعالیت‌های گروهی در مرکز پیش از دبستان: فعالیت‌های گروهی وابسته به همکاری افراد برای دستیابی به اهداف است. بنابراین می‌تواند زمینه‌ساز افزایش ارتباط و مشارکت باشد (شکل ۲).

۳ ترتیب دادن اردوهای علمی، تفریحی و زیارتی با مشارکت همکاران: برگزاری اردوهای علمی، تفریحی، و زیارتی برای کودکان و مربیان و سایر کارکنان مرکز پیش از دبستان، به برقراری ارتباط صمیمی بین افراد منجر می‌شود و در نتیجه ارتباط و مشارکت نیز افزایش می‌یابد (شکل ۳).

شکل ۳- ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران

۴ انجام اقدام پژوهی^۱ برای حل مسائل مرکز پیش از دبستان با مشارکت مربیان و همکاران: مربیان با مشارکت سایر همکاران می‌توانند برای حل مسائل مربوط به کودکان، برنامه‌های آموزشی و سایر موارد مرکز پیش از دبستان، از روش اقدام پژوهی استفاده کنند. اقدام پژوهی روشی آموزشی و پژوهشی است که هدف آن حل مسائلی است که مربیان در انجام فعالیت‌های آموزشی با آن مواجه می‌شوند. در این روش مربی در جایگاه یک پژوهشگر در مواجهه با مشکلات آموزشی و حل آنها عمل می‌کند.

۵ ترتیب دادن جلسات نقد و بررسی با هدف بهبود و پیشرفت امور مرکز پیش از دبستان: برای ارزیابی تصمیمات و پیشرفت امور مرکز، باید به‌طور منطقی و منظم، مسائل، شواهد و راه‌حل‌ها را بررسی کرد. بنابراین با برگزاری جلسات نقد، مشارکت بین مربیان و همکاران افزایش می‌یابد.

نکته

واگذاری اختیارات و مسئولیت متناسب با توانایی همکاران باشد.

گزارش دهید

فعالیت ۶: در یک مرکز پیش از دبستان یکی از مربیان در آموزش و ارتباط با یکی از کودکان کلاس خود مشکل دارد. در گروه‌های کلاسی در مورد مسئله این مربی گفت‌وگو کنید و با راهنمایی هنرآموز و با استفاده از یکی از شیوه‌ها آن را بررسی کنید. گزارش بررسی را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های ایجاد ارتباط و مشارکت کارکنان در محیط‌های آموزشی در منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به‌صورت کارت‌های زنجیره‌ای^۲ در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی، هر گروه با انتخاب موضوعی مرتبط، مانند احترام به محیط زیست، یکی از روش‌های ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان را با روش ایفای نقش در کلاس اجرا کنید.

بازدید کنید

فعالیت ۹: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان با مربیان گفت‌وگو کنید و گزارشی از شیوه‌های ارتباط و مشارکت آنها با سایر همکاران تهیه کنید.

۱- action research = اقدام پژوهی به معنی پژوهش در عمل یا پژوهش عمل‌نگر، نوعی پژوهش کاربردی است که افراد برای تغییر وضعیت نامطلوب و رسیدن به وضعیت نسبتاً مطلوب و در نهایت بهسازی در محیط شغلیشان به کار می‌برند. در واقع اقدام پژوهی یک روش ویژه پژوهشی نیست، بلکه در آن می‌توان از همه روش‌های پژوهشی از جمله توصیفی، همبستگی، آزمایشی و حتی کیفی استفاده کرد.

۲- برای کسب اطلاعات در مورد کارت‌های زنجیره‌ای، به کتاب دانش فنی پایه در سال دهم مراجعه نمایید.

هدف توانمندسازی ۳-۳: شیوه‌های نظارت مربی بر فعالیت مربی‌یار و مراقب را توضیح دهد.

«آیا انسان گمان می‌کند که کسی او را نمی‌بیند؟»

سوره بلد/ آیه ۷

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱۰: در گروه‌های کلاسی در مورد سؤالات زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید. در خانواده برای تدارک مهمانی به شما مسئولیت‌هایی سپرده می‌شود.

۱ چگونه والدین فعالیت شما را نظارت می‌کنند؟

۲ در چه صورتی در انجام مسئولیت‌ها نیاز به راهنمایی دارید؟

۳ چگونه مشخص می‌شود شما در انجام مسئولیت‌های خود موفق عمل کرده‌اید؟

نظارت

نظارت عبارت است از کنترل مستمر و هدفمند بر اجرای وظایف، با نگاه دقیق در مورد آنچه انجام گرفته است و آنچه باید انجام گیرد. نظارت در نهایت به کسب اطلاعات از وضع موجود و مقایسه آن با وضع مطلوب می‌انجامد. **نظارت در مراکز پیش از دبستان:** فرایندی است که مربی از طریق آن به جمع‌آوری اطلاعات درباره فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مراقب و مربی‌یار خود می‌پردازد تا با مطالعه وضعیت موجود و میزان پیشرفت فعالیت‌ها در مرکز آموزشی، آن را با وضعیت مطلوب مقایسه کند. نظارت، آنها را در مسیر فعالیت‌های آموزشی هدایت و تقویت می‌کند. در مراکز آموزشی علاوه بر نظارت مدیر، لازم است مربیان نیز بر فعالیت مربی‌یاران و مراقبان نظارت داشته باشند تا وظایف به درستی انجام شود و تحقق اهداف مراکز آموزشی تسهیل شود.

ضرورت و اهمیت نظارت در مراکز پیش از دبستان

نظارت یکی از مهم‌ترین وظایف اساسی مربی یک مرکز پیش از دبستان و عاملی مؤثر در رسیدن به هدف‌ها و برنامه‌های او است. برنامه‌ریزی و نظارت معمولاً در کنار هم مطرح می‌شوند، زیرا مربی در مراحل نظارت، برنامه‌ها و فعالیت‌هایی را که در حال حاضر در کلاس و هماهنگی با برنامه‌های مرکز آموزشی انجام می‌شود، با فعالیت‌هایی که باید در آینده در جهت بالاتر رفتن عملکرد کلاس و مرکز آموزشی خود انجام گیرد، مقایسه می‌کند و بر اساس این مقایسه به برنامه‌ریزی مجدد می‌پردازد. بنابراین بدون توجه به نظارت، پیشرفت مشکل خواهد بود و تضمینی برای انجام درست وظایف همکاران میسر نخواهد بود. بنابراین ضرورت و اهمیت نظارت مربی بر انجام وظایف مراقب و مربی^۱ یار در مرکز پیش از دبستان عبارت‌اند از:

۱ **هماهنگی فعالیت‌ها و برنامه‌ها:** نظارت باعث مشارکت و هماهنگی بین مربی، مربی‌یار و مراقب در انجام فعالیت‌ها و برنامه‌های آموزشی مرکز می‌شود.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در زمینه وظایف مراقب و مربی‌یار به کتاب دانش فنی پایه سال دهم همراه هنرجو مراجعه کنید.

۲ تعیین میزان پیشرفت فعالیت‌ها: مربی می‌تواند با نظارت، میزان انجام فعالیت‌های آموزشی را مشخص کند و برای پیشرفت فعالیت‌های آموزشی، راهنمایی‌ها و اقدامات لازم را انجام دهد.

۳ تعیین مشکلات اجرایی: مربی با نظارت و تمرکز بر نقطه مبدأ (وضعیت موجود) و مقصد (وضعیت مطلوب) مرکز آموزشی و بررسی فعالیت‌های انجام شده برای رسیدن به اهداف، می‌تواند عوامل دور شدن از اهداف را نیز شناسایی کند و به اصلاح و بهبود برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی کمک نماید.

۴ توانمندسازی مراقب و مربی‌یار در انجام فعالیت‌ها: بررسی فعالیت‌های مستمر مراقب و مربی‌یار، موجب شناخت بیشتر مربی از آنها می‌گردد و در نتیجه توانمندی آنها در انجام کار مشخص می‌شود. آگاهی آنها از نحوه فعالیت خود به همراه راهکارهایی که مربی به آنها می‌دهد، زمینه‌ساز تغییر رفتار آنها می‌شود و انگیزه آنها را در انجام فعالیت‌های آموزشی افزایش می‌دهد (شکل ۴).

شکل ۴- نظارت مربی در مراکز پیش از دبستان

مربی‌یاران برای اجرای برنامه‌های کودکان باید یک محیط ایمن و بهداشتی متناسب با سن آنها فراهم کنند.

نکته

مراحل نظارت مربی بر انجام وظایف مراقب و مربی‌یار

فعالیت ۱۱: هنرآموز از شما می‌خواهد که در چیدمان فضای کارگاه بر فعالیت‌های سایر هنرجویان نظارت داشته باشید، در گروه‌های کلاسی، در مورد چگونگی نظارت و اثر آن بر فعالیت‌های انجام شده گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

به طور کلی فرایند نظارت از چهار مرحله تشکیل می‌شود:

- ۱ مشخص کردن انتظارات:** مربی لازم است انتظارات خود از مراقب و مربی‌یار را با توجه به شرح وظایف آنها (اجرای برنامه‌های آموزشی، نحوه رفتار مناسب با کودکان و غیره) به صورت شفاهی و نوشتاری به اطلاع آنها برساند.
- ۲ سنجش عملکرد:** بر اساس انتظارات ارائه شده و با استفاده از ابزارهای سنجش، مربی عملکرد مراقب و

مربی یار را به صورت ماهانه و یا سالانه می‌سنجد.

- ۳ **تشخیص مشکلات:** با سنجش عملکرد مراقب و مربی یار در طول زمان مشخص شده، مربی می‌تواند میزان پیشرفت یا مشکلات پیش آمده از اجرای برنامه‌های آموزشی را با توجه به اهداف مشخص کند.
- ۴ **انجام اقدامات اصلاحی:** با تشخیص مشکلات برنامه‌های مرکز و کلاس، مربی می‌تواند با مشارکت مراقب و مربی یار برنامه‌های اصلاحی را تهیه و اجرا کند.

فعالیت ۱۲: با توجه به فعالیت ۱۱ مراحل انجام نظارت بر فعالیت‌های هم‌کلاسی‌های خود در چیدمان فضای کارگاه ارائه دهید.

فعالیت ۱۳: در گروه‌های کلاسی آیات قرآن و روایاتی از ائمه اطهار (علیهم‌السلام) را که در مورد نقش نظارت در انجام کارهای گروهی است، جست‌وجو کنید و گزارش آن را به صورت کارت طوماری^۱ در کلاس ارائه دهید.

کارت تهیه کنید

انواع نظارت مربی بر فعالیت‌های مراقب و مربی یار

فعالیت ۱۴: در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های نظارت بر فعالیت‌های انجام شده توسط کارکنان در مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

نظارت بر فعالیت‌های مراقب و مربی یار شامل انواع زیر است:

- ۱ **نظارت پیش از انجام فعالیت آموزشی:** مربی پیش از انجام یک فعالیت آموزشی یا یک اقدام، باید نسبت به وجود منابع انسانی، تجهیزات و فضای آموزشی اطمینان حاصل کند. در این نوع از نظارت، به سبب نداشتن برنامه‌ریزی صحیح منابع کافی، گاهی مشکلاتی پدید می‌آید. «علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد» نمونه‌ای از ضرب‌المثل‌های نظارت پیش از عمل است.
- به طور کلی نظارت پیش از انجام فعالیت آموزشی هنگامی مؤثر است که مربی در کسب به موقع و دقیق اطلاعات قادر باشد و از تغییرات محیطی و پیشرفت طرح‌ها در جهت نیل به اهداف آموزشی آگاهی داشته باشد.
- ۲ **نظارت حین انجام فعالیت آموزشی:** این نظارت در حین انجام فعالیت آموزشی انجام می‌شود و از این‌رو اعمال می‌شود که قبل از آنکه مشکلی پیش بیاید، آن را بتوان برطرف کرد. در این نظارت مربی مانند یک سکان‌دار اجازه نمی‌دهد که برنامه‌ها از مسیر خارج شوند.
- ۳ **نظارت بعد از انجام فعالیت آموزشی:** این مرحله از نظارت بر اطلاعات حاصل از نتایج نهایی کار و فعالیت مرکز پیش از دبستان مبتنی است و به این منظور صورت می‌گیرد که مشکلات احتمالی را پس از وقوع تشخیص دهد و اصلاح کند؛ مانند بررسی کیفیت غذا قبل از سرو آن برای کودکانی که حساسیت غذایی دارند (نمودار ۲).

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کارت طوماری به کتاب دانش فنی پایه در سال دهم مراجعه کنید.

نمودار ۲- انواع نظارت بر فعالیتهای مربی یار و مراقب

تمرین کنید

فعالیت ۱۵: در بازدید از مهدکودک، با هماهنگی هنرآموز در مورد انواع نظارت در یک مرکز پیش از دبستان گزارش تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۳-۴: گزارشی از شیوههای نظارت مربی بر فعالیتهای مراقب و مربی یار تهیه کند.

شیوههای نظارت مربی بر فعالیت مراقب و مربی یار

مربیان مراکز آموزشی باید از جهات مختلف بر فعالیت مراقب و مربی یار نظارت داشته باشند. بررسی میزان دستیابی به اهداف علمی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی، فرهنگی و مواردی مانند اینها از مهم ترین وظایف مربیان مراکز است. توانایی نظارت مربیان در این زمینه ها می تواند مراکز آموزشی را در رسیدن به اهدافشان یاری کند. شیوههای نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار به شرح زیر است:

۱ ارتباط مداوم با مراقب و مربی یار: مربی برای نظارت مستمر لازم است با مراقب و مربی یار ارتباط مداومی داشته باشد.

۲ مشاهده مستقیم از طریق فعالیتهای روزانه در مراکز آموزشی: لازم است مربی به طور روزانه فعالیتهای مراقب و مربی یار را از نزدیک مشاهده کند و در صورت لزوم آنها را هدایت کند.

۳ بررسی گزارش های روزانه: مربی با بررسی فعالیتهای روزانه مربی یار و مراقب می تواند بر حسن انجام وظایف آنها نظارت داشته باشد.

۴ خودارزیابی: مربی با تهیه یک جدول خودارزیابی بر اساس اهداف و فعالیتهای آموزشی مرکز و کلاس خود و مشخص کردن شرح وظایف مراقب و مربی یار و تکمیل آن توسط آنها، می تواند بر انجام وظایف محول به آنها نظارت داشته باشد.

نکته

در جلسات شورای مربیان که به طور منظم با حضور مدیر، مربی، مراقب و مربی یار برگزار می شود، مربی مشکلات حرفه ای خود را بیان کند تا با همفکری از شدت و بروز مجدد آنها جلوگیری شود.

تمرین کنید

فعالیت ۱۶: در گروه های کلاسی، هر گروه در مورد یکی از شیوههای نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار از منابع علمی جست و جو کند و گزارش آن را به صورت کارت تاشو (بروشور) در کلاس ارائه دهد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۷: در گروه‌های کلاسی، هر گروه:
در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان گزارشی از شیوه‌هایی را که مربیان برای نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار به کار می‌برند، تهیه کنید.

هدف توانمندسازی ۵-۳: مشکلات ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

ویژگی‌های ارتباطات اثر بخش مربی با مربی‌یار و مراقب

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱۸: در گروه‌های کلاسی در مورد ویژگی‌های ارتباط مؤثر بین خود با هم کلاسی‌ها گفت‌وگو کنید.

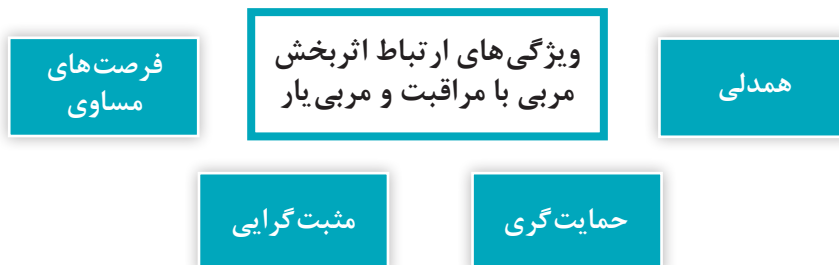
ویژگی‌های زیر بر ارتباطات اثربخش بین مربی با مراقب و مربی‌یار در یک مرکز پیش از دبستان، تأثیر دارند:

۱ همدلی: همدلی یعنی مربی و همکارانش با پرهیز از قضاوت و ارزیابی بتوانند احساسات و عواطف یکدیگر را درک کنند و بر اساس آن با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

۲ حمایت‌گری: رابطه‌ای مطمئن و قابل اتکا بین دو فرد، رابطه‌ای است که در فضای حمایت‌گرانه شکل گرفته باشد. ارتباط متقابل و همدلانه نمی‌تواند در فضای توأم با هراس و تهدید، دوام آورد؛ بنابراین مربی، مربی‌یار و مراقب باید بتوانند افکار و احساسات خود را به شیوه مناسب و در فضایی حمایتی بیان کنند.

۳ مثبت‌گرایی: برای اینکه رابطه‌ای اثربخش بین مربی با همکارانش برقرار شود، لازم است ابتدا مربی به خود احترام بگذارد (مثبت‌اندیشی در مورد خود)، سپس بتواند احساسات خوشایند خود را به مربی‌یار و مراقب انتقال دهد.

۴ ایجاد فرصت‌های مساوی: یک فرد، ممکن است باهوش‌تر، قوی‌تر، ثروتمندتر و حتی سالم‌تر از دیگری باشد. هرگز دو نفر از لحاظ تمام ویژگی‌ها با یکدیگر مساوی نخواهند بود. به‌رغم این واقعیت، ارتباطات میان‌فردی مربی با مراقب و مربی‌یار زمانی مؤثرتر خواهد بود که فضای حاکم، فضایی مبتنی بر تساوی باشد و با تکیه بر نقاط مشترک که نوعی تساوی است، رابطه برقرار کنند (نمودار ۳).

نمودار ۳- ویژگی‌های ارتباط اثربخش مربی با مراقب و مربی‌یار

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۱۹: با توجه به نمودار ۳ ارتباط خود را با هم‌کلاسی‌هایتان در نظر بگیرید و در مورد سؤالات زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:

- ۱ در ارتباط شما کدام ویژگی بیشتر وجود دارد؟
- ۲ چگونه این ارتباط می‌تواند اثربخش‌تر باشد؟

نکته

تحقیقات نشان می‌دهد چهار حوزه کلیدی باعث حفظ ارتباط و مشارکت بین کارکنان یک مرکز پیش‌ازدبستان می‌شود:

- ۱ تعهد حرفه‌ای
- ۲ کار گروهی
- ۳ ارتباط مؤثر بین کارکنان، مدیریت و خانواده‌ها
- ۴ قدردانی از مدیریت، کارکنان و خانواده‌ها

ضرورت شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۲۰: در گروه‌های کلاسی با توجه به آنچه دربارهٔ ارتباط مؤثر آموخته‌اید، در مورد تأثیر شناخت مشکلات گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

زمانی که بین مربی و سایر همکاران یک مرکز پیش از دبستان یک ارتباط مطلوب و مؤثر برقرار نشود و آنها نتوانند در انجام وظایفشان برای تحقق اهداف مرکز موفق باشند، مشکلاتی در روابط آنها با یکدیگر ایجاد می‌شود.

شناخت مسائل و مشکلات ارتباطی و مشارکتی مراکز پیش از دبستان به دلایل زیر ضروری است:

- نخستین گام در حل مشکلات، شناخت آنها است.
- دستیابی مرکز به اهداف آموزشی و پرورشی را تسهیل می‌کند.
- موانع پرورش رشد همه‌جانبه کودکان برطرف می‌شود.
- روحیه همکاران برای انجام وظایف و کار گروهی تقویت می‌شود.
- سلامت روانی مربی، مراقب و مربی‌یار تأمین می‌شود.
- ارتباطات میان فردی مربی با مراقب و مربی‌یار تقویت می‌شود.

نکته

لازم است مربیان با همکاری مدیر در شناسایی مشکلات و در حد امکان با ارائه راهکارهای مناسب برای حل آن تلاش کنند.

هدف توانمندسازی ۳-۶: گزارشی از مشکلات ارتباطی و مشارکت مربی با کارکنان در مراکز پیش از دبستان تهیه کند.

انواع مشکلات ارتباطی و مشارکتی مربی با مراقب و مربی یار مراکز پیش از دبستان

گفت و گو کنید

فعالیت ۲۱: در گروه‌های کلاسی در مورد دلایلی که می‌تواند باعث بروز مشکلات ارتباطی شما با هم‌گروه‌های کلاسی باشد، گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

مشکلات مختلفی در ارتباط و مشارکت با کارکنان مراکز پیش از دبستان وجود دارد که مهم‌ترین آنها به شرح زیر است:

۱ ضعف مهارت‌های ارتباطی مربی، مراقب و مربی‌یار: نداشتن مهارت‌های ارتباطی مؤثر مربی باعث می‌شود که نتواند با مراقب و مربی‌یار در برنامه‌ها ارتباط برقرار کند و در انجام فعالیت‌های آموزشی با آنها مشارکت داشته باشد.

۲ ناهماهنگی با مراقب و مربی‌یار در انجام برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی: زمانی که مربی برنامه‌های آموزشی خود را بدون هماهنگی و تقسیم کار با همکاران به تنهایی اجرا کند، فعالیت‌های آموزشی ناقص انجام می‌شود و مشکلات ارتباطی بین آنها ایجاد خواهد شد.

۳ ناآگاهی مدیران نسبت به مشارکت مربی، مراقب و مربی‌یار: مدیری که در توجه به نیازها یا احساسات کارکنان خود موفق نباشد، بر انجام فعالیت‌های آموزشی آنها نظارتی نداشته باشد و جلسات منظمی برای تبادل تجارب برای آنها فراهم نکند، باعث بروز مشکلات ارتباطی بین مربیان و همکاران آنها می‌شود.

۴ روشن نبودن انتظارات مدیر از مربی، مراقب و مربی‌یار: مدیران مراکز پیش از دبستان اغلب احساس می‌کنند شخصاً مسئول رشد کودکان تحت مراقبت خود هستند و هر پیشرفتی که کودکان به آن نائل می‌شوند، ارزش آنها را به خود نسبت می‌دهند، در عین حال هرگونه شکست در حرکت رو به جلوی کودکان، به عنوان شاهی بر شکست مربیان آنها در نظر می‌گیرند. روشن نبودن شرح وظایف مربی، مربی‌یار و مراقب به مشکلات ارتباطی بین خودشان و نیز با مدیر، منجر خواهد شد.

۵ ناهماهنگی بین اهداف مربی، مراقب و مربی‌یار با اهداف مراکز: مربی و همکاران وی باید در طراحی برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی خود اهداف آموزشی و پرورشی مرکز پیش از دبستان را در نظر داشته باشند. در صورت مغایرت اهداف آموزشی مربی، مربی‌یار و مراقب با اهداف آموزشی مرکز مشکلات مشارکتی و ارتباطی به وجود خواهد آمد.

۶ فرسودگی شغلی مربی، مراقب و مربی‌یار: وقتی مدیران بدون مشورت با کارکنان، تصمیماتی بگیرند که آنها را تحت تأثیر قرار دهد و از اینکه آنها چه احساسی دارند، بی‌اطلاع باشند، مشکلاتی در روابط مربیان با مدیر و سایر همکاران وی به وجود خواهد آمد. برای مثال، مربی می‌گوید: «یک روز صبح که آمدم دیدم که دو کودک جدید به گروهم اضافه شده است» یا «مدیر به من گفت: نمی‌توانم برای رفتن به مدرسه دخترم مرخصی بگیرم، زیرا نمی‌تواند هزینه یک مربی جایگزین را پرداخت کند».

این مثال‌ها نشان می‌دهد که مدیران برای درک احساسات کارکنان خود، زمان لازم را صرف نمی‌کنند؛ بنابراین می‌تواند باعث خشم و فرسودگی شغلی آنها شود.

۷ جابه‌جایی مربی، مراقب و مربی‌یار: به دلیل جابه‌جایی مکرر مربی، مراقب و مربی‌یار، کودکان نمی‌توانند با آنها رابطه برقرار کنند. همچنین این جابه‌جایی مکرر، مانع برقراری یک ارتباط مؤثر بین مربی، مربی‌یار و مراقب شده و روحیه و عملکرد آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

مردم آنچه را که شما گفته‌اید، فراموش می‌کنند؛ کاری را که انجام داده‌اید، فراموش می‌کنند اما هرگز فراموش نخواهند کرد که باعث شده‌اید چه احساسی داشته باشند. (مایا آنجلو)^۱

نکته

گزارش
تهیه کنید

نمایش اجرا
کنید

فعالیت ۲۲: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان طی مصاحبه‌ای با کارکنان آن مرکز، فهرستی از مشکلات ارتباطی مربی با مراقب و مربی‌یار تهیه کنید و گزارش آن را به صورت گروهی ارائه دهید.

فعالیت ۲۳: در گروه‌های کلاسی در مورد یکی از مشکلات ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان داستانی بسازید و نتیجه را به صورت نمایش در کلاس ارائه دهید.

روش‌های بهبود ارتباطات

از جمله ویژگی‌هایی که باعث می‌شود تا تنش‌های ارتباطی بین مربی، مراقب و مربی‌یار در محیط پیش از دبستان کاهش یابد، اطلاع آنها از انواع رفتارهای فرد، شفاف کردن رفتار، بازخورد، زبان ساده، گوش دادن فعال، کنترل احساسات و توجه به علائم غیرکفتری است. باید دانست که بیشتر سوء تفاهم‌های مربیان با مراقب، مربی‌یار و سایر همکاران، از نداشتن شناخت از رفتار طرف مقابل و درک نشدن پیام‌های او به عنوان یک فرستنده ناشی می‌شود.

براساس «الگوی پنجره جوهری»^۲ رفتار و ویژگی‌های شخصیتی افراد به چهار ناحیه تقسیم می‌شود:

ناحیه آشکار: رفتارها و ویژگی‌هایی که برای خود و دیگران شناخته شده‌اند. مانند: اطلاعات واقعی از زندگی خود (خانه، مدرسه، والدین، رشته تحصیلی)، احساسات، خواسته‌ها و آگاهی از رفتار خود با دیگران.

ناحیه پنهان: رفتارها و ویژگی‌هایی که برای خود شناخته شده، اما برای دیگران ناشناخته است. مانند: وقتی نسبت به کسی احساس اطمینان و اعتماد می‌کنید و تصمیم می‌گیرید اطلاعات شخصی خود را با او در میان بگذارید یا وقتی که احساس می‌کنید لازم نیست دوستان شما درباره فعالیت‌های خارج از هنرستان چیزی بدانند.

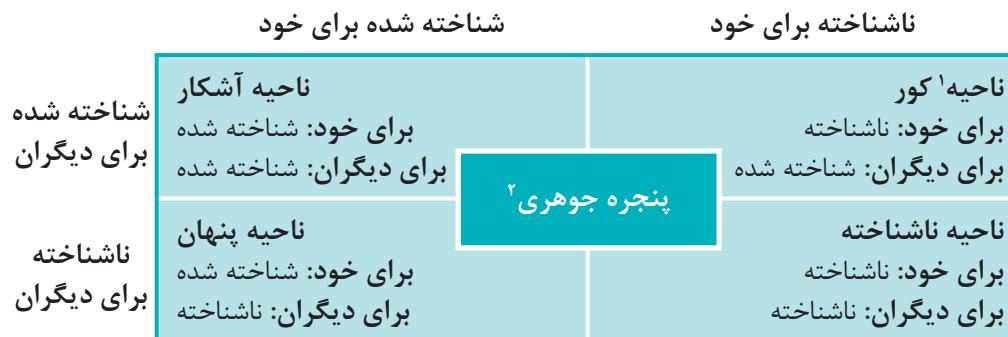
ناحیه کور: رفتارها و ویژگی‌هایی که برای خود ناشناخته و برای دیگران شناخته شده است. مانند: وقتی مردم شما را به عنوان فردی خلاق و با ایده می‌بینند اما شما اعتقاد دارید تاکنون کار خاصی نکرده‌اید که این ویژگی را داشته باشد.

ناحیه ناشناخته: رفتار و ویژگی‌هایی که برای خود و دیگران ناشناخته است. مانند: وقتی شما مهارت‌هایی

۱- Maya Angelou شاعر و نویسنده آمریکایی

۲- یکی از الگوهای مورد توجه در نشان دادن سطوح آگاهی از رفتارهای انسان، الگوی پنجره جوهری است که این نام از ابتدای اسامی کوچک دو روان‌شناس (جوزف لوف و هری اینگهام) که مدل را طراحی کرده‌اند گرفته شده است.

را که دارید دست کم بگیرید و همه توانمندی‌های خود را هنوز نشناخته باشید یا رفتارهایی از کودکی در شما وجود داشته باشد ولی توجه کمی به آنها کرده‌اید. در ارتباط بین مربی با مراقب و مربی‌یار، هرچه رفتارهای آشکار آنها، بیشتر باشد، به همان اندازه تعارض‌ها و سوء تفاهم‌ها کاهش می‌یابند.

نمودار ۴- نواحی چهارگانه رفتارهای فرد در الگوی پنجره جوهری

- مربی لازم است برای برقراری یک ارتباط شفاف و سازنده با همکارانش به نکات زیر توجه کند:
- ۱ آگاهی خود از رفتارهای کور را افزایش دهد.
 - ۲ تظاهر نکند و رفتارهای خود را از دیگران پنهان نکند.
 - ۳ رفتارهای آشکار خود را افزایش دهد.
 - ۴ با روش‌های مختلف از رفتارهای ناشناخته خود اطلاعات بیشتری به دست آورد.

فعالیت ۲۴

- ☐ الگوی پنجره جوهری را برای رفتارهای خود تهیه کنید.
- ☐ برای آشکارسازی رفتارهای ناشناخته خود چه پیشنهادهایی دارید؟ فهرست آنها را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۵: در گروه‌های کلاسی مطابق الگوی «پنجره جوهری»، فهرستی از رفتارهایی که می‌تواند در کلاس باعث بهبود روابط بین دوستانتان باشد، تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

- #### فعالیت ۲۶: بر اساس نتایج فعالیت ۲۳ طبق الگوی «پنجره جوهری»، پیشنهادهایی را در جهت بهبود روابط بین کارکنان آن مرکز ارائه دهید.

تمرین کنید

۱- در بعضی از منابع به جای کلمه ناحیه از کلمه منطقه استفاده شده است.

تمرین کنید

- ۱ گزارشی از روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۲ یکی از روش‌های ارتباط مربی با کارکنان را به روش نمایشی اجرا کنید.
- ۳ به مناسبت «روز جهانی موزه»، اردویی یک روزه برای کودکان مرکز پیش از دبستان طراحی کنید. به عنوان یک مربی در برگزاری اردو چگونه با سایر همکاران مشارکت می‌کنید؟
- ۴ گزارشی از شیوه‌های نظارت مربی بر وظایف مراقب و مربی‌یار در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۵ ضرورت و اهمیت نظارت در مراکز پیش از دبستان را با تهیه یک کارت طوماری، در کلاس ارائه دهید.
- ۶ به عنوان یک مربی، مراحل نظارت بر فعالیت‌های آموزشی مربی‌یار کلاس خود را در قالب یک کارت زنجیره‌ای ارائه دهید.
- ۷ به عنوان یک مربی، چگونه بر فعالیت‌های آموزشی مربی‌یار کلاس خود نظارت (انواع نظارت) می‌کنید؟
- ۸ گزارشی از ویژگی‌های ارتباط اثربخش مربی با همکاران در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۹ گزارشی از مشکلات ارتباط و مشارکت مربی با مراقب و مربی‌یار در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۱۰ گزارشی از روش‌های بهبود ارتباط مربی با مراقب و مربی‌یار را با توجه به «پنجره جوهری» در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.

خودارزیابی				
واحد یادگیری: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان				
درس: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان آماده شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
۱	۲	۳	۴	۵
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های ارتباط مربی با کارکنان را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های مشارکت مربی با کارکنان را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های نظارت مربی بر وظایف مراقب و مربی‌یار را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از مشکلات ارتباط و مشارکت مربی با مراقب و مربی‌یار را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۵	تا چه حد می‌توانید گزارشی از روش‌های بهبود ارتباط مربی با مراقب و مربی‌یار را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

شرح کار:

تهیه فهرستی از روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه فهرست واری برای نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان (بر اساس شرح وظایف) و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از توسعه شناخت مشکلات ارتباط و مشارکت با کارکنان در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان و روش‌های بهبود ارتباطات و ارائه گزارش
الگوی تهیه فهرست واری مناسب:

موضوع مشخص باشد.
راهنمای تکمیل داشته باشد.
هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
گروه سنی مشخص باشد.
هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت با کارکنان مراکز پیش از دبستان از طریق گسترش شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان، نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار و توسعه شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

- ۱- توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان
- ۲- نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار
- ۳- توسعه شناخت مشکلات ارتباط و مشارکت با کارکنان

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با کارکنان با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	توسعهٔ شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان	۲	
۲	نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار	۱	
۳	توسعهٔ شناخت مشکلات ارتباط و مشارکت با کارکنان	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها و استفاده از روپوش کار بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: آلوده نکردن محیط نگرش: علاقه به کار گروهی	۲	
میانگین نمرات			*

*حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۴

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین

ارتباط سازنده مربی با خانواده، حلقه‌های تعلیم و تربیت کودکان را تکمیل می‌کند.

زمان: ۶۰ ساعت نظری (۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۴

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین

استاندارد عملکرد

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین از طریق افزایش شناخت شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت با والدین و روش‌های برگزاری آموزش خانواده براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی‌های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ برقراری ارتباط مؤثر با والدین
- ۲ توسعه مشارکت با والدین
- ۳ توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده

شایستگی‌های غیرفنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ یادگیری
- ۲ شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها

هدف توانمند سازی ۱-۴: برقراری ارتباط مربی با والدین را توضیح دهد.

خانواده

«یکی از نشانه‌های قدرت خداوند این است که برای شما از جنس خودتان همسری آفرید تا وسیله آرامش شما باشد و در میان شما دوستی و رحمت قرار داده است.»^۱
به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- خانواده

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل ۱، در مورد خانواده گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

تعریف خانواده

خانواده مرکب از پدر، مادر، فرزند یا فرزندان، پدربزرگ، و مادربزرگ است که با ازدواج آغاز می‌شود، اما در عصر حاضر تغییرات زیادی کرده و کوچک‌تر شده است. خانواده اولین، کوچک‌ترین، و اساسی‌ترین واحد اجتماعی است. طبق تعریف سازمان ملل خانواده به گروه دو یا چند نفره‌ای اطلاق می‌گردد که با هم زندگی می‌کنند، درآمد مشترک برای غذا و دیگر ضروریات زندگی دارند و از طریق ازدواج، خون و یا فرزندخواندگی با هم نسبت دارند. خانواده‌ها از جنبه‌های مختلف با یکدیگر متفاوت‌اند:

۱ ساختاری: بسیاری از کودکان با پدر و مادر زندگی می‌کنند. برخی کودکان با تک والد بزرگ می‌شوند یا پدر بزرگ و مادر بزرگ و سایر بستگان از آنها نگهداری می‌کنند.

۲ اقتصادی: خانواده‌ها از نظر درآمد و وضعیت اقتصادی متفاوت‌اند. برخی از خانواده‌ها با توجه به شغل والدین،

از رفاه اقتصادی بالاتری نسبت به سایر خانواده‌ها برخوردارند و نیازهای اقتصادی آنها راحت‌تر برآورده می‌شود.

۳ اجتماعی: برخی از خانواده‌ها ارتباطات بسیار گسترده‌ای دارند که به آنها امکان می‌دهد با افراد، گروه‌ها و خانواده‌های متعددی ارتباط داشته باشند و برخی دیگر دارای ارتباطات محدودی هستند و با عده کمی از افراد، گروه‌ها و خانواده‌ها در ارتباط هستند.

۴ فرهنگی: فرهنگ به عنوان مجموعه باورها، افکار، عقاید، آداب و رسوم تعریف می‌شود. هر خانواده نیز از نظر فرهنگی با دیگر خانواده‌ها تفاوت دارد.

۵ تربیتی: برخی خانواده‌ها در تربیت فرزندان، سخت‌گیر هستند و از روش‌های تنبیهی بیشتر استفاده می‌کنند. در مقابل برخی دیگر از خانواده‌ها سهل‌گیر هستند و آزادی عمل بیش از اندازه به فرزندان خود می‌دهند. اما بین این دو گروه، خانواده‌هایی هستند که محترمانه، مقتدرانه، و محبت‌آمیز با فرزندان خود رفتار می‌کنند.

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش ویژگی‌های ساختاری، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و تربیتی خانواده بر چگونگی برقراری ارتباط آنان با مراکز آموزشی گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

ارتباط مؤثر با والدین در مرکز پیش از دبستان

خانه و مرکز پیش از دبستان، دو دنیای بسیار مهم برای کودک محسوب می‌شوند. اگر این دو، به شیوه‌های مثبت و قابل قبول با هم ارتباط داشته باشند، کودکان احساس امنیت خواهند کرد. والدین کودکان خود را به مربیان می‌سپارند و به برنامه‌های آموزشی آنها اعتماد می‌کنند. هر تماسی که مربیان با والدین دارند، از اهمیت خاصی برخوردار است. لازم است مربیان و والدین احساسات یکدیگر را پاسخ دهند؛ به طوری که والدین احساس کنند مربیان و کارکنان مرکز پیش از دبستان به همان اندازه که خودشان به کودکانشان علاقه دارند، آنها نیز علاقمند هستند.

اولین بازدیدهای والدین از مرکز پیش از دبستان بعد از ثبت نام کودک، برای تنظیم وضعیت ارتباط‌های بعدی بسیار اهمیت دارد. اکثر مراکز پیش از دبستان برای آشنایی بیشتر با والدین جشن عمومی برگزار می‌کنند. این جشن اغلب قبل از شروع فعالیت مرکز است و به والدین و کارکنان این فرصت را می‌دهد تا با یکدیگر و اهداف آموزشی آشنا شوند. (شکل ۲)

شکل ۲- ارتباط مرکز پیش از دبستان با والدین

ضرورت و اهمیت ارتباط مربی با والدین

همکاری والدین و مربیان برای تربیت و آموزش کودکان باعث شده است تا بپذیرند که باید با هم ارتباط و مشارکت داشته باشند. همچنین مراکز پیش از دبستان برای برنامه‌ریزی آموزش و مراقبت مناسب از کودک، به کسب اطلاعات از سوی والدین نیاز دارند.

بنابراین به دلایل زیر لازم است که مربیان با خانواده‌های کودکان ارتباط داشته باشند:

- ۱ تغییرات اجتماعی باعث شده است که در نقش والدین نیز تغییراتی رخ دهد. دیگر تنها والدین مسئول تربیت کودک نیستند بلکه مربیان و مراقبان نیز در انجام این تکلیف سهیم هستند.
- ۲ از مربیان انتظار می‌رود که برای پرورش رشد همه جانبه کودکان، با والدین همکاری کنند.
- ۳ والدین زمانی به نحو مطلوبی قادر به مشارکت با مرکز خواهند بود که از وضعیت آموزشی و تربیتی کودکان خود اطلاع کافی داشته باشند و با مراکز پیش از دبستان ارتباط صحیح برقرار کنند.

تمرین کنید

فعالیت ۳: در بازدید از یک مرکز پیش‌دبستان با مربیان در مورد تأثیر ارتباط با والدین در بهبود کیفیت آموزش مصاحبه و نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

هدف توانمند سازی ۲-۴: گزارشی از شیوه‌های ارتباط مربی با والدین ارائه دهد.

انواع ارتباط مربی با والدین

برای برقراری ارتباط مربی با خانواده‌ها نمی‌توان از شیوه واحدی استفاده کرد بلکه باید روش‌های مختلفی را برای ارتباط با آنها به کار بست. ارتباط مراکز پیش از دبستان با والدین به‌طور کلی به دو صورت رسمی و غیررسمی صورت می‌گیرد:

الف) ارتباط رسمی

بخشی از ارتباطات بین مرکز پیش از دبستان با والدین به‌صورت رسمی انجام می‌گیرد. برای نمونه، کلیه جلساتی که در مورد رعایت نکات بهداشتی و ایمنی، تغذیه کودکان، جابه‌جایی کودکان به منظور گردش‌های علمی - تفریحی، بیماری کودکان و مواردی مانند اینها برگزار می‌شود، شکل‌هایی از ارتباطات رسمی بین مرکز پیش از دبستان با والدین محسوب می‌شود (شکل ۳).

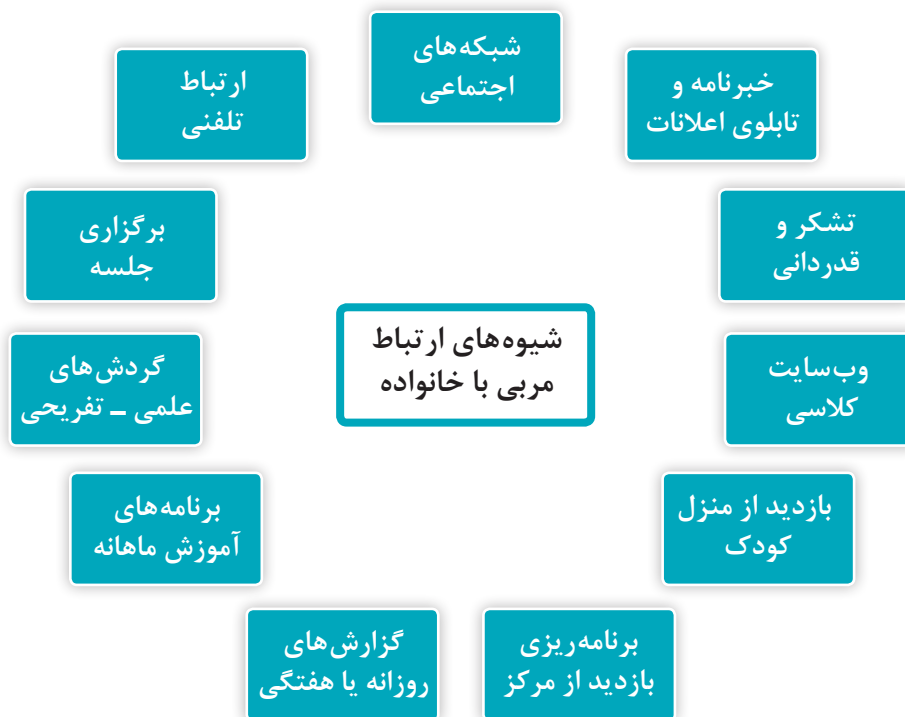

شکل ۳- ارتباط مربی با والدین

ب) ارتباط غیررسمی

دنیای ارتباطی کودکان، مستلزم انعطاف پذیری است و فضاهای کاملاً رسمی نمی تواند کافی باشد؛ لذا ارتباطات غیررسمی در مراکز پیش از دبستان نیز نقش دارد. بازدید والدین از فعالیت های کودکان در مرکز پیش از دبستان، دیدار کودکان در فضای خانوادگی توسط مدیر و مربیان، در صورت ضرورت تماس های تلفنی، ارسال یادداشت به والدین و ارتباطات مجازی از قبیل رایانامه^۱، شکل هایی از ارتباطات غیررسمی بین مرکز پیش از دبستان با والدین محسوب می شوند.

شیوه های ارتباط مربی با خانواده: شیوه های برقراری ارتباط مربی با خانواده در نمودار (۱) نشان داده شده است.

نمودار ۱- شیوه های ارتباط مربی با والدین (رسمی - غیر رسمی)

شیوه های ارتباط مربی با والدین (رسمی - غیررسمی):

- ۱ **گزارش های روزانه یا هفتگی:** تهیه گزارش مختصر از آنچه هر روز یا هر هفته در مرکز پیش از دبستان اتفاق می افتد، می تواند یکی از راه های تداوم ارتباط با خانواده ها باشد.
- ۲ **برگزاری جلسات:** این روش برای حفظ روابط والدین با مربیان مؤثر است. این جلسات می تواند در خصوص توانایی و پیشرفت کودکان و یا در مورد مشکل خاصی باشد.
- در هنگام برگزاری جلسه، توصیه های زیر ممکن است کمک کننده باشد:
- محتوای جلسه را قبل از زمان مورد نظر آماده کنید. برای ارائه اطلاعات در مورد پیشرفت کودک و توصیف رویدادهایی که آن اطلاعات را توضیح می دهد، آماده باشید.

- اگر مواردی وجود دارد که کودک به کمک نیاز دارد، اقدامات لازم را انجام دهید.
- به خاطر داشته باشید که والدین علاقه زیادی به کودکشان دارند؛ بنابراین با آنها در مورد نگرانی‌هایشان همدلی کنید. برای مثال، ممکن است بگویید: «درک می‌کنم، زمانی که آن اتفاق روی می‌دهد، شما چقدر ناراحت می‌شوید».
- از برچسب‌زدن به کودک یا قضاوت‌های کلی اجتناب کنید. به جای گفتن این جمله که «کودک شما مسئله‌ساز است»، به والدین بگویید «هنگام قصه‌گویی مربی، کودکی را که کنارش نشسته است، هل می‌دهد».
- به والدین اجازه دهید در مورد رفتار کودکشان، سؤالاتی بپرسند یا آن رفتار را توصیف کنند.
- به خاطر داشته باشید گاهی والدین حالت تدافعی به خود می‌گیرند یا عصبانی می‌شوند. آنها ممکن است وجود مسئله را انکار کنند و بگویند «ما هرگز این رفتار را در خانه نمی‌بینیم». آنها ممکن است با یک نگرش فرافکنی نیز پاسخ دهند و بیان کنند «مشکل مهدکودک است، زیرا مربی نمی‌داند چگونه به کودک من رسیدگی کند». در این گونه موارد آرامش خود را حفظ کنید و سعی کنید با همدلی مشکل موجود را حل کنید و توضیحات لازم را با موقعیت‌سنجی برای والدین ارائه دهید.
- برای هر مشکل، وجود یک راه‌حل را انتظار نداشته باشید. گاهی تنها گذر از یک مرحله رشدی به مرحله دیگر یا پیدا کردن روش خاص برای کودک، رفتار مشکل ساز قبلی را نیز تغییر خواهد داد.
- مطالب جلسه را مستندسازی کنید و آن را در پرونده کودک قرار دهید.

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۴: تصور کنید مربی مهد کودک هستید و در اجرای فعالیت‌های آموزشی، با رفتارهای نامناسب یک کودک، نظیر پرخاشگری، برهم زدن کلاس مواجه هستید. با هماهنگی مدیر مرکز، جلسه‌ای با حضور والدین کودک ترتیب می‌دهید. به نظر شما چه کارهایی را باید برای برگزاری جلسه انجام دهید؟ در گروه‌های کلاسی در مورد آن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- ۳ **ارتباط تلفنی:** مکالمه تلفنی با والدین فرصتی برای مبادله اطلاعات در مورد کودک است. این مکالمات از سوی والدین یا یکی از مربیان برای گزارش تغییرات در کودک یا برای درک بهتر وضعیت او انجام می‌شود. اغلب والدین راحت‌تر هستند که با تلفن صحبت کنند. بنابراین بهتر است برنامه‌ای تنظیم گردد که مربی مطابق با آن همراه با خانواده تماس تلفنی داشته باشد و نکات مثبتی را درباره پیشرفت فرزندانشان ارائه دهد.
- ۴ **بازدید از منزل کودک:** بازدید از منزل کودک، یکی از مؤثرترین روش‌ها برای آشنایی با کودک و خانواده وی، به‌ویژه قبل از ورود به مهد کودک است. این روش بهترین راه برقراری و پل ارتباطی بین خانه و مهدکودک است. بازدید دو فایده دارد:
 - الف) برای مربی فرصتی فراهم می‌شود تا در مورد محیطی که کودک در آن زندگی می‌کند، اطلاعات بیشتری به‌دست آورد. این اطلاعات برای درک کودک و خانواده او بسیار مهم است.
 - ب) والدین می‌توانند یاد بگیرند چگونه از موادی که به آسانی در دسترس است، استفاده کنند و برای کودکان خود تجربیات یادگیری فراهم نمایند. بازدید از منزل کودک در موارد زیر و با همکاری مدیر و والدین انجام می‌شود:
 - بیماری طولانی کودک
 - مشکلات خانوادگی

■ غیبت مکرر کودک

■ تمایل خانواده برای بازدید

۵ **شبکه‌های اجتماعی:** بسیاری از خانواده‌ها و مهدهای کودک به شبکه‌های اجتماعی دسترسی دارند. ارسال نامه از طریق رایانامه یا یک شبکه اجتماعی دیگر، از روش‌های برقراری ارتباط مربی با والدین کودک است.

۶ **وب سایت کلاس:** مربی و همکاران وی می‌توانند برای کلاس خود، وبسایت داشته باشند. با داشتن دوربین دیجیتال یا اسکنر می‌توان عکس‌های کودکان و کارهای آنان را در وب سایت قرار داد. وبسایت روش خوبی برای ارتباط است که خانواده‌ها را از برنامه‌ها و وقایع کلاس با خبر می‌کند.

۷ **تشکر و قدردانی:** هر هفته با ارسال یادداشت تشکر در موارد ضروری از خانواده‌ها، قدرشناسی خود را از انجام دادن کارهایی که به وضعیت کودک در کلاس کمک کرده است، اعلام می‌کنند.

۸ **تابلوی اعلانات:** تابلوهای اعلانات می‌توانند والدین را درمورد اتفاقات مرکز مطلع سازند و آگاهی آنها را در زمینه رشد کودک افزایش دهند. تابلوهایی که به شکل جذابی طراحی شده باشند، می‌توانند نزدیک در ورودی یا خروجی، نظرها را به خود جلب کنند. تابلوی اعلانات باید مرتب و به‌روز باشد.

تمرین کنید

فعالیت ۵: برای ارتباط با والدین کودک، یک تابلوی اعلانات با مشخصات زیر طراحی کنید و در کلاس

ارائه دهید.

□ نام کلاس

□ برنامه آموزشی

□ برنامه غذایی

□ تازه‌هایی درباره رشد همه جانبه کودک

□ معرفی بازی‌های خلاق (پازل‌ها، وسایل ساختمان‌سازی و غیره)

□ معرفی فعالیت‌های هنری کودکان

۹ **بازدید از مرکز پیش از دبستان:** والدین باید بتوانند از مرکز بازدید کنند. برای سایر مراجعانی که می‌خواهند از مرکز بازدید کنند، باید زمان‌های خاصی تعیین شود. برای مثال، می‌توان یک یا دو روز از هفته را برای بازدید والدین جدید، یا دانشجویان برنامه‌ریزی کرد. والدین باید دور از مرکز فعالیت کودکان بنشینند و حداکثر سی دقیقه در مرکز بمانند.

۱۰ **گردش‌های علمی-تفریحی:** همراهی والدین در بازدید کودکان از مکان‌هایی مانند پارک‌ها، آتش‌نشانی، موزه‌ها و نمایشگاه‌هایی مانند اسباب بازی، کتاب، عروسک و غیره، زمینه ارتباط آنها با مربیان را فراهم می‌کند.

۱۱ **برنامه‌های آموزشی ماهانه:** مدیر مرکز می‌تواند با دعوت از متخصصان روان‌شناسی، جلسات آموزشی ماهانه برگزار کند. والدین با شرکت در این برنامه‌های آموزشی ضمن بالا بردن آگاهی و رفع مشکلات تربیتی، ارتباط خود را با کارکنان مرکز افزایش می‌دهند.

تمرین کنید

فعالیت ۶: با توجه به شیوه‌های ارتباط با خانواده جدول زیر را کامل کنید.

شیوه‌های ارتباط با خانواده	موارد استفاده	نقطه قوت	نقطه ضعف
برگزاری جلسه			
یادداشت‌های تشکر			
وبسایت کلاسی			
شبکه‌های اجتماعی			
گزارش روزانه و هفتگی			
ارتباط تلفنی			
بازدید از منزل کودک			
تابلوی اعلانات			
برنامه‌ریزی بازدید از مرکز			

تمرین کنید

فعالیت ۷: داستانی در مورد کودک پنج ساله‌ای که به دلیل عمل جراحی، مدتی طولانی به مرکز نیامده است، طراحی کنید و در آن نحوه هماهنگی با والدین برای ملاقات کودک در منزل را بیان کنید و آن را در کلاس اجرا کنید.

مشکلات ارتباط با خانواده

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۸: تصور کنید مربی مهد کودک هستید، و درباره اهمیت ارتباط و مشارکت والدین آگاهی دارید. نامه‌ای برای دعوت از والدین برای شرکت در جشن کلاس به منزل می‌فرستید. تعداد والدینی که به دعوت شما پاسخ می‌دهند، بسیار اندک است. به نظر شما چه مشکلاتی می‌تواند باعث استقبال نکردن از دعوت شده باشد؟ در گروه‌های کلاسی در خصوص دلایل آن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

مشکلات ارتباط با خانواده شامل موارد زیر است:

۱ استرس شغلی مربیان یکی از موانع ارتباطی بین مربیان و والدین است. ویژگی برنامه‌های دوران اولیه کودکی به گونه‌ای است که احتمال فرسودگی شغلی همکاران را ایجاد می‌کند.

- ۲ **تصور نادرست والدین** مبنی بر اینکه مربی مهدکودک را به عنوان «مراقب» کودک خود بدانند، در ارتباط بین مربیان و والدین تأثیر می‌گذارد.
- ۳ **جا به جایی مکرر مربیان** و استخدام مربیان جدید باعث بروز مشکل ارتباطی در روابط مربی - مربی و مربی - والدین می‌شود.
- ۴ **نسبت بالای کودک به مربی**، برقراری ارتباط با والدین را با مشکل روبه‌رو می‌کند.^۱
- ۵ **تعدد مربیان** مانند مربی موسیقی، زبان، نقاشی، ورزش و نظیر آنها که ناشی از ناکافی بودن مهارت‌های مربی برای انجام آن فعالیت است.
- ۶ **اختلاف نظر والدین و مراکز** درباره روش‌های آموزشی و پرورشی می‌تواند مشکلات ارتباطی را بین آنها ایجاد کند.
- ۷ **شاغل بودن والدین**، شاغل بودن پدر و مادر به‌خصوص در مواردی که کار حساسی داشته باشند و مرخصی گرفتن برایشان مشکل باشد.

تمرین کنید

فعالیت ۹: بازدید از یک مرکز پیش از دبستان:
 الف) گزارشی از شیوه‌های ارتباط مرکز با والدین تهیه کنید.
 ب) گزارشی از مشکلات ارتباط مرکز با والدین ارائه دهید.

هدف توانمند سازی ۳-۴: مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

ضرورت مشارکت والدین در برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۰: در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر مشارکت والدین با مربیان در اجرای برنامه‌های آموزشی کودکان در مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

والدین شما چگونه در دوران تحصیل در فعالیت‌های مدرسه مشارکت دارند؟ آیا مشارکت داشتن یا نداشتن آنها در طی دوران تحصیل، در پیشرفت شما مؤثر بوده است؟ افراد نسبت به برنامه‌هایی که در تصمیم‌گیری آن مشارکت داشته‌اند، تعهد بیشتری نشان می‌دهند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مشارکت والدین هم برای خودشان و هم برای کودکان مفید است. والدین احساس می‌کنند که بخشی از فرایند آموزش کودک خود هستند. افزایش مهارت تصمیم‌گیری و مهارت‌های دیگر به سایر جنبه‌های زندگی والدین نیز کمک خواهد کرد و موجب رشد فردی و مشارکت بیشتر آنها در بیرون از مراکز پیش از دبستان می‌شوند. بنابراین مشارکت والدین در برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر به همراه هنرجو پایه دهم مراجعه کنید.

دبستان به دلایل زیر اهمیت دارد:

- ۱ فراهم شدن زمینه رشد همه جانبه کودکان؛
- ۲ احساس رضایت مندی در والدین و کودکان؛
- ۳ افزایش روابط مؤثر بین والدین، مربیان و کودک؛
- ۴ افزایش اعتماد، همدلی، همدلی و صمیمیت میان والدین، مربیان و کودک؛
- ۵ افزایش آگاهی والدین و مربیان از تعلیم و تربیت.

نکته

مراکز آموزشی که خانواده مشارکت بیشتری در آنها دارند، مراکز مشارکت محور هستند و ویژگی‌های زیر را دارند:

- ۱ با فراهم کردن فرصت برای ارائه نظرات کاربردی خانواده‌ها، توانمندی‌های آنها را تقویت می‌کند.
- ۲ آموزش و کارآموزی‌های لازم را برای کارکنان و خانواده فراهم می‌کند.
- ۳ در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌ها از نظرات والدین و مشارکت آنها استفاده می‌کند.
- ۴ والدین به عنوان همکار در برنامه‌های مراقبت و آموزش کودکان سهیم می‌شوند.
- ۵ زمانی که کیفیت برنامه‌ها ارزیابی می‌شود، دیدگاه‌های والدین و روابط آنها با همکاران در نظر گرفته می‌شود.
- ۶ با اجرای برنامه‌های مشارکتی، پیوندهای بین کودکان و خانواده‌ها را ارتقا می‌بخشند.
- ۷ همه اعضای خانواده مورد احترام قرار می‌گیرند و از آنها به گرمی استقبال می‌شود.

تمرین کنید

فعالیت ۱۱: در مورد فعالیت‌های مراکز آموزشی مشارکت محور از منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت کارت تصویری در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱۲: در هفته پیوند خانه و مدرسه، از والدین شما دعوت می‌شود تا در جلسه‌ای که به همین مناسبت با حضور مدیر و هنرآموزان تشکیل خواهد شد شرکت کنند. در روز برگزاری جلسه تعدادی از والدین شرکت نکرده‌اند. در گروه‌های کلاسی در مورد دلایل شرکت نکردن آنها گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

دلایل مشارکت نکردن والدین در مراکز آموزشی

والدین ممکن است به دلایل زیر با مراکز آموزشی مشارکت نداشته باشند و یا اینکه مشارکت آنها ضعیف باشد:

- ۱ آگاهی کم والدین از مزایای مشارکت آنها در پیشبرد اهداف آموزشی و پرورشی مرکز؛
- ۲ ترس از درخواست کمک مالی از سوی مسئولان مراکز آموزشی؛
- ۳ نداشتن فرصت مشارکت به دلیل مشغله‌های کاری؛
- ۴ آگاهی کم والدین نسبت به چگونگی مشارکت با مراکز آموزشی؛

- ۵ آگاهی کم والدین نسبت به حقوق خود در قبال مراکز آموزشی؛
- ۶ ترس از موضع گیری نامناسب مسئولان مراکز به دلیل مشکلات احتمالی رفتاری و آموزشی فرزندان؛
- ۷ بی توجهی والدین به تربیت فرزندان.

ترغیب مشارکت

- زمانی که نخستین ارتباط با والدین برقرار می شود، وظیفه تشویق آنان به مشارکت نیز، آغاز می گردد. در این مورد، مربی با همکاری مدیر مرکز لازم است وظایف زیر را انجام دهد:
- ۱ مدیر باید محیطی را ایجاد کند که کارکنان بتوانند به راحتی کار کنند. زمانی که کارکنان احساس امنیت کنند، نسبت به والدین و کودکان نیز احساس مثبتی خواهند داشت.
 - ۲ مربیان برای جلب مشارکت والدین در فعالیت های کلاس ممکن است به تشویق نیاز داشته باشند.
 - ۳ مدیر می تواند با شناسایی استعدادها و مهارت های والدین، روش هایی را پیشنهاد کند که از آنها به عنوان دستیار یا در نقش های حمایتی استفاده شود.
 - ۴ مربیان گاهی ممکن است برای تنظیم زمان و موارد لازم دیگر به منظور جذب مشارکت والدین به هماهنگی مدیر نیاز داشته باشند. این کار برای والدینی که مشارکت می کنند، تقویت کننده خواهد بود.

تمرین کنید

فعالیت ۱۳: تصور کنید مربی گروه سنی ۳ تا ۴ سال هستید و از اهمیت مشارکت والدین آگاهی دارید. نامه ای برای دعوت از والدین برای کمک در برنامه های کلاس به منزل می فرستید. تعداد والدینی که به دعوت شما پاسخ می دهند اندک است. چگونه می توانید والدین را برای شرکت در آموزش کودکانشان ترغیب کنید؟ در گروه های کلاسی فهرستی از این روش های ترغیبی را در کلاس ارائه دهید.

فواید تداوم مشارکت والدین با مراکز پیش از دبستان

- فواید تداوم مشارکت والدین به شرح زیر است:
- ۱ **مهم ترین فایده مشارکت والدین موفقیت کودکان آنها است.** والدین می خواهند کودکان در مرکز پیش از دبستان موفق شوند، پس ارائه بازخورد به آنها در مورد پیشرفت کودک در مرکز پیش از دبستان کمک کننده خواهد بود. آنها می خواهند بدانند چگونه می توانند والدین بهتری شوند. مرکز پیش از دبستان می تواند از این نیازها به عنوان مشوق هایی برای مشارکت والدین استفاده کند. اگر والدین باور کنند که مشارکت آنها با مرکز پیش از دبستان به کودکان کمک خواهد کرد، در آن صورت آزادانه با مرکز پیش از دبستان همکاری خواهند کرد.
 - ۲ **ارتقای رشد فردی، علایق اجتماعی والدین را افزایش می دهد.** گاه ارتباط با مرکز پیش از دبستان، اولین و تنها فعالیتی است که توسط والدین در بیرون از خانه یا محل کار انجام می شود. اگر والدین در این زمینه احساس موفقیت کنند، حس ارزشمندی آنها افزایش می یابد و این موفقیت ممکن است اولین گام برای شروع فعالیت های اجتماعی وسیع تر باشد.
 - ۳ **روابط اجتماعی ایجاد شده از طریق مشارکت والدین، در تداوم علاقه آنها نیز اهمیت دارد.** فعالیت های اجتماعی مشارکت محور مانند نمایش های عروسکی، بازدید از موزه و نظیر آنها نیز به والدین فرصت می دهد تا همدیگر را بشناسند و ارتباط دوستانه و مداومی باهم برقرار کنند.

ثبث مشارکت والدین

مربی باید بر اساس دوره زمانی، مثلاً هر ماه یا هر سه ماه یکبار، گزارشی از مشارکت والدین با مرکز در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی ارائه دهد.

نکته

هدف عمده مشارکت والدین، عبور از موانع و ارائه آموزش برتر به کودکان است. مربی، مدیر، والدین و جامعه باید به عنوان یک واحد در نظر گرفته شوند؛ چرا که بدون این اتحاد، در آموزش و تحول کودک شکاف‌های زیادی رخ خواهد داد.

موانع و مشکلات مشارکت والدین با مربیان مراکز پیش از دبستان

والدین ممکن است مربی را به عنوان متخصصی ببینند که از آنها انتقاد می‌کند؛ در نتیجه از ارتباط با مراکز اجتناب می‌کنند. مربیان نیز ممکن است فکر کنند والدین انتظارات غیر واقع‌بینانه‌ای از مرکز دارند و زمانی که این انتظارات برآورده نشود، سرزنش خواهند شد؛ بنابراین از میزان مشارکت دوطرفه کاسته می‌شود. مربیان کم تجربه گاهی احساس می‌کنند به قدر کافی تجربه دارند و بنابراین نگرانی والدین را تحمل نمی‌کنند. برخی از آنها ممکن است تلاش کنند تا مشارکت والدین را جلب کنند اما موفق نمی‌شوند. (جدول ۱).

جدول ۱- موانع مشارکت والدین در مراکز پیش از دبستان

موانع مشارکت مربوط به والدین	موانع مشارکت مربوط به مراکز پیش از دبستان
ناآگاهی والدین از مزایای مشارکت	نگاه غیر مشارکتی مدیر و مربی به اداره مرکز پیش از دبستان
ناآگاهی از حقوق خویش در قبال مرکز پیش از دبستان	آشنا نبودن مربی به مزایای مشارکت والدین
ترس از موضع‌گیری خشونت آمیز مسئولان مرکز پیش از دبستان در قبال ارائه عقاید و نظریات آموزشی و پرورشی	احساس ناتوانی در هدایت والدین به سمت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی
نداشتن فرصت مشارکت	ترس از مداخله بی‌مورد والدین در امور مرکز پیش از دبستان
دوری مرکز پیش از دبستان به خانه کودکان و مشکل تردد	نگاه منفی مدیر و مربی به حضور والدین در مرکز پیش از دبستان
ناآگاهی نسبت به چگونگی مشارکت	ترس از کم شدن قدرت مدیر و مربی
احساس بی‌توجهی نسبت به عقاید و نظریات آنها توسط مسئولان مرکز پیش از دبستان	نگاه غیرمشارکتی به انجمن اولیا و مربیان مرکز پیش از دبستان
	بی‌انگیزی مدیر و مربی در جلب مشارکت والدین
	فقدان مکان مناسب برای حضور والدین در مرکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۴: در گروه‌های کلاسی در مورد «موانع مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان» از منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت یک پوستر در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۵: در گروه‌های کلاسی در مورد موقعیت زیرگفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:
خانم احمدی که مربی گروه سنی ۲ تا ۳ سال است، تصمیم می‌گیرد از والدین دعوت کند تا در یک برنامه داوطلبانه شرکت کنند. او ابتدا رضایت مدیر را به دست می‌آورد و سپس ترتیبی می‌دهد که چندتن از والدین داستان بخوانند و یا در برنامه‌های آموزشی کمک کنند. مادر مریم، دو هفته قبل در برنامه، مشارکت داشته است. او بیشتر زمانش را با دخترش صرف کرده است و اغلب با سایر کارکنان مهد کودک صحبت می‌کند و حواس آنها را پرت می‌کند. یکی از مربیان، از رفتار مادر مریم به خانم مدیر شکایت می‌کند.

۱ مدیر با کدام روش می‌تواند مادر مریم را به ادامه مشارکت داوطلبانه هدایت کند؟

۲ اگر جای خانم احمدی بودید، چگونه این موقعیت مادر مریم را حل می‌کردید؟

۳ مدیر با کدام روش والدین را به ادامه مشارکت داوطلبانه هدایت کند؟

هدف توانمند سازی ۴-۴: گزارشی از شیوه‌های مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان ارائه دهد.

شیوه‌های مشارکت والدین

فعالیت ۱۶: در گروه‌های کلاسی در مورد شیوه‌های جلب مشارکت والدین در هنرستان خود توسط مدیر، گفت‌وگو کنید و بهترین شیوه‌ها را در کلاس ارائه دهید.

مشارکت‌های والدین در آموزش و پرورش، شیوه‌هایی است که به وسیله آنها مردم با استفاده از توانایی‌های خود، خدمات کمی و کیفی به آموزش و پرورش ارائه می‌دهند. والدین به شکل‌های مختلف می‌توانند در مهد کودک مشارکت داشته باشند:

۱ **ساختن وسایل کمک آموزشی:** والدین می‌توانند وسایلی را در خانه تهیه کنند که در مهد کودک برای آموزش کودکان کاربرد دارد؛ از جمله می‌توان به گردآوری دورریزها مانند خرده پارچه، روبان، کاموا، گوش ماهی، کلیدها، و فعالیت‌هایی مانند دوخت پرده و لباس عروسک اشاره کرد.

۲ **همکاری در ترویج میراث فرهنگی:** در صورت تمایل، خانواده‌ها می‌توانند برای غنی‌سازی برنامه‌ها، زمینه‌هایی از میراث فرهنگی خویش را ارائه دهند. پختن غذاهای سنتی با کودکان، قصه‌گویی به کودکان و نشان دادن صنایع دستی آن منطقه نیز از فعالیت‌هایی است که والدین می‌توانند در آن مشارکت کنند.

۳ **همکاری در معرفی مشاغل:** برای معرفی مشاغل خانواده‌ها، می‌توان از والدین دعوت کرد. تا تجربه‌ها و دانش خود را برای کودکان تعریف کنند. (شکل ۴)

شکل ۴- مشارکت والدین در معرفی مشاغل

۴ مشارکت در برنامه‌ریزی آموزشی: در برخی از برنامه‌ها، می‌توان از مطالب پیشنهادی والدین نیز استفاده کرد. با تشکیل کمیته‌های آموزشی از والدین علاقه‌مند دعوت کنید تا در طول سال این کمیته‌ها تشکیل شود و در مورد آموزش کودکان و مربیان و پیشرفت دادن برنامه گفت‌وگو و تبادل نظر گردد.

۵ اجرای برنامه و فعالیت‌های آموزشی: والدین ممکن است در کلاس نقش‌هایی مانند خواندن داستان برای کودکان، کمک در تزیین اتاق، درست کردن میان وعده، برگزاری مراسم و جشن‌ها، گردش‌های علمی-تفریحی و نظارت بر کودکان در فضای درونی و بیرونی مرکز ایفا کنند. این وظایف برای کمک به تکمیل کارکردهای آموزشی طراحی می‌شوند.

۶ همکاری در حفظ محیط زیست: در برنامه‌هایی که مربی برای کودکان با هدف حفظ و احترام به محیط زیست تدارک می‌بیند، والدین می‌توانند به طور مستقیم (حافظ محیط زیست) یا غیر مستقیم مشارکت داشته باشند (شکل ۵).

شکل ۵- همکاری در حفظ محیط زیست

نکته

هدف واقعی که در همراهی والدین در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی دنبال می‌شود، برآوردن یک نیاز دو جانبه است. به عبارت دیگر، مرکز پیش از دبستان و والدین هر دو بهترین آموزش‌ها را برای کودکان می‌خواهند و مرکز ممکن است به بعضی از خدماتی که والدین می‌توانند ارائه کنند، به شدت نیاز داشته باشد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۷: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، یکی از شیوه‌های مشارکت والدین در برنامه‌های خارج از مراکز پیش از دبستان را به صورت کارتهای تصویری ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۸: در گروه‌های کلاسی، داستانی در مورد شیوه‌های مشارکت والدین طراحی کنید و نتیجه را به صورت کارت چرخان^۱ در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۴-۵: مشارکت مربی در برنامه آموزش خانواده مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

آموزش والدین

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱۹: در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر و اهمیت آموزش خانواده بر رشد همه جانبه کودک گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

با آنکه هدف از مشارکت والدین، همکاری آنها برای مراقبت از کودک در مرکز پیش از دبستان و کسب اطلاعات علمی در مورد کودک و فرزندپروری است، مدیر مسئول تدوین برنامه آموزش والدین است. مربیان برای جلب مشارکت والدین باید همکاری لازم را داشته باشند.

اهمیت آموزش والدین

والدین براساس درکی که از نقش خود دارند، با توجه به میزان مهارت، دانش، تجارب و انگیزه‌هایشان می‌توانند تأثیری سازنده و یا نامطلوب بر زندگی فرزندانشان داشته باشند.

۱ والد بودن در عین حالی که از مهم‌ترین وظایف افراد است، ولی یک مهارت ذاتی نیست و بر عهده گرفتن آن، به حمایت و آموزش نیاز دارد. هر قدر والدین داناتر و آگاه‌تر باشند، با مشکلات کمتری روبه‌رو می‌شوند.

۲ خانواده‌هایی که نسبت به نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های خود بیشتر آگاهی دارند، بهتر می‌توانند با

۱- برای تهیه کارت چرخان می‌توانید به کتاب دانش فنی پایه دهم مراجعه کنید.

فرزندانشان رابطه برقرار کنند و آنان را در این دوره حساس و پرانرژی به طریق مطلوب هدایت نمایند.

۳ آموزش والدین در زمینه ایجاد جو مطلوب در خانه، از طریق رفتارهای سنجیده، استفاده از کتب و سایر منابع فرهنگی و آموزش آنها میسر است.

۴ آماده ساختن والدین برای فراهم کردن پایه‌های آموزش در کودکان، به‌ویژه در دوران پیش از دبستان، تأثیری مهم بر رشد اخلاقی، ذهنی و عاطفی فرزندان خواهد گذاشت.

اهداف آموزش والدین

آموزش والدین اهدافی را دنبال می‌کند که اساس برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی آنان را شکل می‌دهد. در برنامه‌ریزی‌ها، می‌توان روی چندین هدف به‌طور هم‌زمان کارکرد یا روی یک هدف در یک زمان، متمرکز شد. این اهداف به شرح زیر است:

۱ یاری دادن خانواده‌ها در جهت آموزش و مراقبت از کودکان: مربی باید نگرش همکاری را به والدین منتقل کند. ایجاد این نگرش از زمانی که والدین برای اولین بار وارد مرکز می‌شوند و با مدیر ملاقات می‌کنند، شروع می‌شود.

۲ کمک به والدین برای شناختن و پرورش توانایی‌های خود: با اینکه بیشتر والدین وظیفه پرورش کودکانشان را به‌خوبی انجام می‌دهند، اما چه بسا ناآگاهی آنها بر روند آموزش و پرورش مؤثر باشد و آنها را نگران کند. بخش مهمی از آموزش والدین، کمک به آنها در جهت شناسایی توانمندی‌هایشان است.

۳ ارائه اطلاعات لازم به والدین در زمینه رشد کودک: بسیاری از والدین به دلیل کم‌تجربگی احساس می‌کنند بعضی از کارهای کودکان نادرست است. آگاهی از فرایند طبیعی رشد کودکان به آنها کمک خواهد کرد تا رفتار کودکان را به‌عنوان ویژگی‌هایی از مراحل رشد در نظر بگیرند.

۴ آگاهی از اهداف برنامه‌ها و فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده مرکز پیش از دبستان: والدین باید بدانند چرا مرکز، فعالیت‌ها و مواد آموزشی معینی را ارائه می‌کند و چرا مربیان مفهومی را به‌روش خاصی مانند توجه به‌بازی‌ها و مشارکت‌های گروهی، آموزش می‌دهند.

۵ کمک به والدین در به‌کارگیری تجربیات خود در آموزش: آموزش به خانواده‌ها کمک می‌کند تا از موادی که به‌راحتی در دسترس است، برای یادگیری کودکان استفاده کنند. آنها ممکن است در مورد منابع و ارزش اسباب بازی‌ها، کتاب‌ها، وسایل کاغذی، پازل‌ها و سایر وسایل کمک آموزشی به راهنمایی نیاز داشته باشند. استفاده از مواد آموزشی متناسب با سطح سنی کودکان موجب رشد خلاقیت و شکوفایی او می‌شود.

فعالیت ۲۰: در گروه‌های کلاسی با مدیر هنرستان خود در مورد اهمیت و اهداف آموزش خانواده برای والدین گفت‌وگو کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

نیاز سنجی از خانواده برای برنامه‌ریزی آموزش خانواده

فعالیت ۲۱: در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر شناسایی نیازهای والدین در طراحی آموزش خانواده گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

جلسات آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان، مهم‌ترین زمینه همکاری و تلاش در جهت همسویی میان این مراکز و خانواده‌ها است. آموزش والدین می‌تواند نقش مهمی در تسهیل دستیابی آنها به اطلاعات و مهارت‌هایی که نیاز دارند، ایفا کند. از سوی دیگر باید توجه داشت که نیاز مخاطبان و آموزش پذیران، اصلی‌ترین منبع و معیار برای تعیین محتوای آموزش است. برای جذب بهتر و بیشتر والدین به کلاس‌های آموزش خانواده، در ابتدا باید نیازهای آنان را شناخت و به آن توجه کرد. در میان نیازهای گوناگون والدین، نیازهای آموزشی جایگاه خاصی دارد که بدون توجه به آن، مسلماً امر آموزش خانواده، کم‌ثمر می‌ماند و به‌درستی محقق نخواهد شد. نکاتی برای تعیین برنامه‌ریزی آموزش خانواده وجود دارد که به مهم‌ترین آنها در زیر اشاره شده است:

- ۱ سطح تحصیلات والدین
- ۲ خواست و نیاز والدین
- ۳ سن والدین
- ۴ اهداف آموزش والدین
- ۵ رشته‌های تحصیلی
- ۶ کاربردی بودن محتواها
- ۷ نوع خانواده (جدول ۲)

فعالیت ۲۲: در گروه‌های کلاسی، از خانواده‌هایی که می‌شناسید بخواهید در مورد پرسش‌نامه نیازسنجی برنامه‌های آموزش خانواده نظر دهند و نتیجه را در کلاس ارائه دهید (جدول ۲).

تمرین کنید

فعالیت ۲۳: در گروه‌های کلاسی در مورد دلایل استقبال نکردن والدین از برنامه‌های آموزش خانواده گفت‌وگو کنید و جدول زیر را کامل کنید.

تمرین کنید

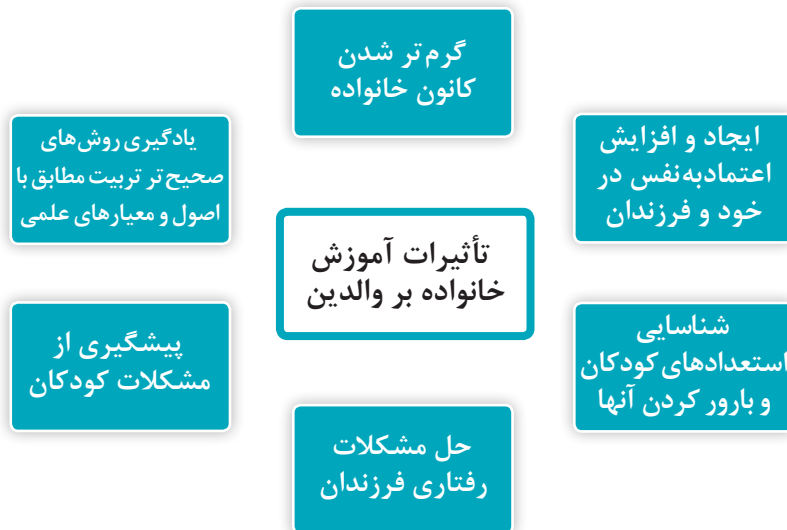
دلایل استقبال نکردن والدین از برنامه آموزش خانواده	
۱- کاربردی نبودن محتوا و برنامه‌های آموزشی	۵ -
۲ -	۶ -
۳ -	۷ -
۴ -	۸ -

جدول ۲- نمونه پرسش نامه نیازسنجی والدین

والدین گرامی، آموزش خانواده یکی از ارکان مهم مراکز آموزشی محسوب می‌شود. لطفاً برای غنی‌تر شدن آموزش خانواده با پاسخ به پرسش‌های زیر و انتخاب گزینه مورد نظر، ما را در زمینه شناخت نیازهای خود و در نهایت تدوین برنامه‌های متناسب برای همه خانواده‌ها یاری کنید.							
نام و نام خانوادگی:		سن:		سطح تحصیلات:			
رشته تحصیلی:		تعداد پسر:		تعداد دختر:		شغل:	
روزهای فراغت	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه
ساعات فراغت							
تعداد شرکت‌کنندگان							
مدت زمان برگزاری هر جلسه آموزش خانواده							
مکان مورد علاقه شما برای برگزاری آموزش خانواده							
تعداد جلسات							
محتوای جلسه		کاملاً موافقم		موافقم		مخالفم	
شناخت ویژگی‌ها و ابعاد رشد کودک							
آشنایی با نیازهای همه جانبه کودک							
روش‌های انگیزشی مؤثر برای فعال کردن والدین							
راه‌های ارتباط مؤثر با کودک							
شیوه‌های فرزندپروری مثبت و اثربخش							
آشنایی با بازی‌های کودکان							
شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر والدین با کودک							
روش‌های انگیزشی مؤثر برای فعال کردن کودکان							
مدیریت روابط برادران و خواهران							
شناخت تفاوت‌های فردی کودکان							
تأثیر رفتار همسالان بر کودکان							
فراهم‌سازی محیط حمایتی به منظور افزایش خلاقیت و اکتشاف در کودکان							
تربیت متناسب با جنسیت کودک							
شناخت و اصلاح مشکلات رفتاری کودکی							
آشنایی کودک با آموزه‌های دینی و مذهبی							
سایر موضوعات پیشنهادی							

تأثیرات آموزش خانواده

مهم ترین تأثیرات برنامه آموزش خانواده بر والدین در شکل زیر نشان داده شده است:

نمودار ۲- تأثیرات آموزش خانواده بر والدین

- ۱ **گرم تر شدن کانون خانواده :** والدین با به کارگیری مطالب کلاس های آموزش خانواده، می توانند با اعضای خانواده خود ارتباط مناسب تری برقرار کنند و کانون خانواده را گرم تر کنند.
- ۲ **ایجاد و افزایش اعتماد به نفس در خود و فرزندان :** والدین با شرکت در کلاس های آموزش خانواده به آگاهی ها و اطلاعات خود در زمینه های علمی و روان شناختی می افزایند و در نتیجه می توانند علاوه بر افزایش اعتماد به نفس در خود، این خصیصه را در فرزندان بپرورانند.
- ۳ **یادگیری روش های صحیح در تربیت مطابق با اصول و معیار های علمی:** والدین شرکت کننده در کلاس های آموزش خانواده با روش های صحیح تربیتی مبتنی بر اصول علمی آشنا می گردند، متوجه خطاهای تربیتی موجود می شوند و از آن پس، کودکان خود را آگاهانه تربیت می کنند.
- ۴ **شناسایی استعداد های کودکان و بارور کردن آنها :** اولیای کودکان با شرکت در کلاس های آموزش خانواده با علائم و نشانه های استعداد خاص فرزندان خود آشنا می شوند و نیز روش های بارور شدن این استعدادها را می آموزند.
- ۵ **پیشگیری از مشکلات کودکان:** والدین شرکت کننده در کلاس های آموزش خانواده، با یادگیری روش های صحیح و علمی رفتار با کودک و نوجوان و کاربرد و اجرای آنها می توانند از ایجاد مشکلات مختلف عاطفی و تحصیل فرزندان، همچون ترس، اضطراب و غیره، پیشگیری کنند.
- ۶ **حل مشکلات رفتاری فرزندان :** والدینی که در کلاس های آموزش خانواده شرکت می کنند، روش صحیح روبه رو شدن با مشکلات عاطفی و رفتاری فرزندان را می آموزند و در صورت نیاز به متخصصان مشاوره معرفی می شوند.

تمرین کنید

فعالیت ۲۴: با والدینی که کودک پیش از دبستان دارند در مورد تأثیرات آموزش خانواده بر پرورش رشد همه جانبه کودک گفت‌وگو کنید و موارد زیر را انجام دهید.

- ۱ نتیجه گفت‌وگو را به صورت گزارش در کلاس ارائه دهید.
- ۲ نتیجه را با موارد بالا (تأثیرات آموزش خانواده) مقایسه کنید.
- ۳ فهرستی از تأثیرات آموزش خانواده بر رشد همه جانبه کودک را در کلاس ارائه دهید.

محتوای آموزش خانواده

محتوای آموزش خانواده لازم است به گونه‌ای تدوین شود که موجب افزایش نگرش‌های مثبت والدین نسبت به کودکان، مربیان و مراکز آموزشی شود. علاوه بر آن، نه تنها باید دانش لازم را به والدین منتقل نماید، بلکه در نهایت باعث کسب مهارت‌های مربوط به تعلیم و تربیت کودکان در والدین شود. برای دستیابی به این اهداف، موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

محتوای آموزش خانواده	
۱- ضرورت و اهمیت آموزش خانواده	۹- روش‌های انگیزشی مؤثر برای فعال کردن والدین
۲- شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر والدین با کودک	۱۰- مدیریت روابط برادران و خواهران
۳- شناخت ویژگی‌ها و ابعاد رشد کودک و چگونگی پرورش آنها	۱۱- شیوه‌های فرزندپروری مثبت و اثربخش
۴- روش‌های انگیزشی مؤثر برای فعال کردن کودکان	۱۲- فراهم‌سازی محیط حمایتی به منظور افزایش خلاقیت
۵- آشنایی با نیازهای جامع کودک	۱۳- آشنایی با بازی‌های کودکان
۶- شناخت و پذیرش تفاوت‌های فردی کودکان	۱۴- شناخت و اصلاح مشکلات رفتاری کودکی
۷- تربیت متناسب با جنسیت کودک	۱۵- آشنایی کودک با آموزه‌های دینی و مذهبی
۸- تأثیر رفتار همسالان بر کودکان	۱۶- سایر موضوعات پیشنهادی

هدف توانمندسازی ۴-۶: گزارشی از روش‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان را ارائه دهد.

روش‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۲۵: در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های برگزاری آموزش خانواده در هنرستان خود گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

برنامه آموزش والدین روش‌های متنوعی را شامل می‌شود که والدین از طریق آن، می‌توانند یاد بگیرند. بعضی از این فعالیت‌ها، برنامه‌ریزی شده هستند و بعضی به‌طور خودجوش رخ می‌دهند. در یک برنامه مؤثر ممکن است از روش‌های زیر استفاده شود (نمودار ۳):

نمودار ۳- روش‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان

۱ جلسات آشنایی با مرکز: این جلسات از اولین فرصت‌های یادگیری برای والدین است که ممکن است در شروع سال تحصیلی یا در زمان‌های مختلف سال، زمانی که والدین ثبت نام می‌کنند، برگزار شود. این جلسه فرصتی برای انتقال اطلاعات عمومی در مورد مرکز پیش از دبستان و پاسخ به سؤالات والدین است. برگزاری جلسه عصرانه برای والدینی که شاغل هستند، بهتر است. اگر مرکز پیش از دبستان در زمینه مراقبت از کودک در این زمان برنامه‌ریزی مؤثری داشته باشد، والدین بیشتری می‌توانند در جلسه حاضر شوند.

مدیر مرکز پیش از دبستان برای برگزاری جلسه آشنایی، باید موارد زیر را رعایت کند:

- مدت جلسه را برای یک ساعت یا یک ساعت و نیم برنامه‌ریزی کند.
- دعوت‌نامه‌های مکتوب با تعیین هدف، زمان و مدت جلسه، برای والدین کودکی که تازه ثبت نام کرده است، ارسال کند.
- اگر برای دعوت‌نامه، پاسخ در نظر گرفته شده است، پیگیری فردی که به دعوت نامه پاسخ نداده است، اهمیت دارد.

- جلسه را به موقع و با خوشامدگویی به والدین شروع کند.
- نمونه‌ای از اهداف مرکز پیش‌دبستانی را توصیف کند.
- همکاران را معرفی و وظایف آنها را مشخص کند.
- قوانین مرکز (مانند لباس کودکان، آوردن اسباب بازی یا میان وعده‌هایی که باید از خانه آورده شود) را توضیح دهد.

- روش‌های معرفی کودکان به کلاس‌هایشان و مدیریت فرایند جدایی از والدین را توصیف کند.
- زمانی را برای پاسخ به سؤالات والدین اختصاص دهد.
- با روشی دوستانه از والدین دعوت کند تا در مراقبت و آموزش کودکان خود مشارکت نمایند.
- پذیرایی‌های ساده ای را قبل از شروع یا پایان جلسه ترتیب دهد.

تمرین کنید

فعالیت ۲۶: تصور کنید مسئولیت برگزاری جلسه آشنایی با مرکز پیش دبستانی به شما واگذار شده است. برای دعوت از والدین به منظور شرکت در این برنامه یک کارت دعوت^۱ طراحی کنید.

۲ مشاهده برنامه‌ها و فعالیت‌ها: والدین می‌توانند نحوه عملکرد مرکز پیش از دبستان و تعامل بین مربیان و کودکان را از نزدیک مشاهده نمایند. هر زمانی که والدین در کلاس حضور یابند، فرصتی برای مشاهده است و چنانچه در مرکز پیش از دبستان آینه‌های یک طرفه در کلاس وجود داشته باشد، والدین می‌توانند بدون حضور در کلاس، کودکان را مشاهده کنند. مشاهده فعالیت‌های کودکان به سمت فعالیت‌های خاص و رفتارهای مورد انتظار هدایت می‌شود و به تعامل مفید ارتباط آنها با کودکانشان کمک خواهد کرد.

۳ بحث‌های گروهی: این روش ابزار ارزشمندی برای آموزش والدین، به ویژه در زمانی است که توسط یکی از همکاران با تجربه هدایت شود. گروه‌ها می‌توانند بر یک موضوع خاص تمرکز کنند، یا علایق گروه، موضوع را تعیین نمایند و مشکلات خود را از طریق پرسش و پاسخ مطرح نمایند. در نتیجه بحث‌های گروهی، والدین یاد می‌گیرند که کودکان تفاوت زیادی با سایر کودکان ندارد و تنها آنها نیستند که با فرزند خود مسئله دارند. همچنین این بحث‌های گروهی می‌تواند زمینه تداوم گفت‌وگو بین والدین را در خارج از فضای گروه فراهم کند.

۴ سخنرانی‌ها: می‌توان از متخصصان رشته‌های مختلف برای صحبت در جلسات والدین دعوت کرد. سخنران باید علاقمند و مطلع باشد. یک سخنرانی طولانی و خسته‌کننده به‌ویژه اگر بعد از ساعت‌های کاری والدین باشد، جلسه آموزش والدین را بی‌نتیجه خواهد کرد. موضوعات سخنرانی باید با احتیاط انتخاب شود. بعضی از موضوعات به جای افزایش دانش، موجب افزودن اضطراب والدین می‌شود. موضوعات بحث برانگیز، جذاب هستند اما باید به‌طور ماهرانه هدایت شوند و موافقان و مخالفان آن موضوع، در جلسه حضور داشته باشند.

تمرین کنید

فعالیت ۲۷: مدیر یک مهد کودک تصمیم دارد در ماه آذر یک جلسه آموزشی برای والدین برگزار کند. دو موضوع سخنرانی را با همفکری مربیان و نیازسنجی از والدین تعیین می‌کند به نظر شما چه موضوعات دیگری به این فهرست می‌توان اضافه کرد.

۱ انتخاب اسباب بازی مناسب کودکان

۲

۳

۵ رسانه‌های جمعی: این رسانه‌ها وسیله‌ای برای مشارکت والدین هستند و به تقویت حس جمعی آنها کمک می‌کنند. والدین می‌توانند از طریق شبکه‌های اجتماعی با یکدیگر و با کارکنان مرکز ارتباط داشته باشند. والدین و همکاران به راحتی می‌توانند اطلاعات و اخبار مرتبط با کودکان را با یکدیگر مبادله کنند. این کار منجر به حس جمعی قوی‌تر (در یک محیط واقعی) و پاسخگویی به برنامه می‌شود.

۶ کارگاه‌های آموزشی: والدین ممکن است در فعالیت‌هایی مشابه با فعالیت‌های کودکانشان مشارکت کنند. آنها ممکن است همانند کودکان خود با انگشت نقاشی کنند، با چوب یا بلوک کار کنند. این کار، به آنها احساس نشاط را منتقل خواهد کرد. همچنین والدین مواد آموزشی بسازند و در خانه با کودکان از آن

۱- برای درست کردن این کارت دعوت به کتاب دانش فنی پایه دهم مراجعه کنید.

استفاده کنند. این مواد آموزشی می‌تواند یک وسیله بازی، یک ابزار یا یک جعبه ابزار یادگیری باشد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی در این زمینه بسیار سودمند است.

۷ مشارکت والدین در کلاس: بسیاری از والدین مهارت‌ها یا تخصص‌هایی مانند قصه‌گویی یا تهیه کاردستی دارند که برای مشارکت کوتاه مدت آنها در کلاس مفید خواهد بود و می‌توانند با این کار تغییر خوشایندی در کلاس ایجاد کنند. والدین داوطلب همکاری با مرکز، باید اهداف خاص مرکز پیش از دبستان را درک کنند و مقدمات تعامل با کودکان خردسال در یک گروه را بدانند و کارشان را تحت نظارت مربی دائمی شروع کنند تا برای کار با افراد یا گروه‌های خیلی کوچک آماده شوند.

۸ تماس‌های اتفاقی: این تماس‌ها معمولاً هنگام ورود کودک به مرکز و خروج او از مرکز یا با تماس‌های تلفنی والدین اتفاق می‌افتد. این تماس‌ها باید با هدف مبادله اطلاعات، جواب به سؤالات یا بحث در مورد برنامه صورت گیرد. در این شرایط نباید در مورد یک مسئله، به سرعت بحث و نتیجه‌گیری شود؛ زیرا احتمال زیادی دارد که برداشت نادرستی شکل گیرد. مربی که در پایان روز در مرکز حضور دارد، باید اطلاعات مهم مرتبط با آن روز کودک را داشته باشد و در صورت لزوم تمام اطلاعات مهم و لازم را به آنها منتقل کند. اگر نگرانی خاصی از طرف مربی یا والدین بیان شود، برگزاری همایش حضوری لازم به نظر می‌رسد.

نکته

هر نوع ارتباط با والدین، اثر آموزشی دارد.

تمرین کنید

فعالیت ۲۸: با توجه به روش‌های آموزش خانواده جدول زیر را کامل کنید.

روش‌های آموزش خانواده	اولویت بندی بر اساس نظر خود	نقطه قوت این روش	نقطه ضعف این روش
جلسات آشنایی با مهدکودک			
بحث‌های گروهی			
مشاهده برنامه‌ها			
مشارکت در برنامه‌های کلاسی			
سخنرانی‌ها			
تماس‌های اتفاقی			
کارگاه‌های آموزشی			
رسانه‌های جمعی			

جست‌وجو کنید

فعالیت ۲۹: با جست و جو در منابع علمی فهرستی از روش‌های آموزش خانواده در یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.

بروشور
تهیه کنید

تمرین کنید

فعالیت ۳۰: با توجه به آنچه در زمینه آموزش خانواده یاد گرفته‌اید، هر گروه یکی از روش‌های آموزش خانواده را با ایفای نقش در کلاس نمایش دهید.

فعالیت ۳۱: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان در مورد روش‌های آموزش خانواده با مدیر و مربیان مصاحبه کنید و گزارش آن را ارائه دهید.

تمرین کنید

- ۱ گزارش از شیوه‌های ارتباط مربی با والدین در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۲ در موقعیت شبیه‌سازی شده با استفاده از روش ارتباط تلفنی، والدین را برای بازدید از نمایشگاه کاردستی‌های کودکان دعوت کنید.
- ۳ برای تشکر از والدینی که با شما در اجرای گردش علمی - تفریحی همکاری داشته‌اند کارت تصویری تهیه کنید.
- ۴ گزارش از شیوه‌های مشارکت مربی با والدین در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۵ برای اجرای فعالیت آموزشی در مورد گیاهان در کلاس خود چگونه همکاری و مشارکت والدین را در اجرای این فعالیت جلب می‌کنید؟
- ۶ برای برگزاری برنامه‌های هفته مشاغل در مراکز پیش از دبستان، والدین چگونه می‌توانند مشارکت داشته باشند؟
- ۷ برای برنامه‌ریزی آموزش خانواده نیاز سنجی کنید.
- ۸ فهرستی از شیوه‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان تهیه کنید.

خود ارزیابی				
واحد یادگیری: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین درس: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
۱	۲	۳	۴	۵
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های ارتباط مربی با والدین را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های مشارکت مربی با والدین را در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید برای برنامه‌ریزی آموزش خانواده نیازسنجی کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت با والدین

شرح کار:

تهیه فهرستی از روش‌های برقراری ارتباط با والدین در یک مرکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از شیوه‌های مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از شیوه‌های آموزش خانواده از مراکز پیش از دبستان و ارائه گزارش

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت با والدین از طریق شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت با والدین و برگزاری آموزش خانواده براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

توسعه برقراری ارتباط با والدین (جلسه، تلفن، مکاتبه و غیره)
توسعه مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان (استفاده از تخصص والدین، تشکیل جلسات انجمن و اولیاء)
توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با والدین با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنجار
۱	برقراری ارتباط مؤثر با والدین	۲	
۲	توسعه مشارکت با والدین	۲	
۳	توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده	۱	
<p>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:</p> <p>شایستگی‌های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها</p> <p>ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها</p> <p>بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها</p> <p>توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط</p> <p>نگرش: مسئولیت‌پذیری</p>			
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنجار برای قبولی و کسب شایستگی ۲ است.

پودمان ۵

کنترل ورود و خروج کودکان

پذیرش فضای آموزش از طرف کودک به نحوه استقبال، نظارت بر فعالیت‌های آموزشی و بدرقه او از مرکز تا خانه بستگی دارد.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۵

کنترل ورود و خروج کودکان

استاندارد عملکرد

کنترل ورود و خروج کودک از طریق کنترل ورود و خروج کودک از مرکز و کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد مراکز پیش از دبستان براساس منابع علمی و آموزشی معتبر، استانداردها و آیین نامه های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ کنترل ورود کودک
- ۲ کنترل خروج کودک
- ۳ کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد

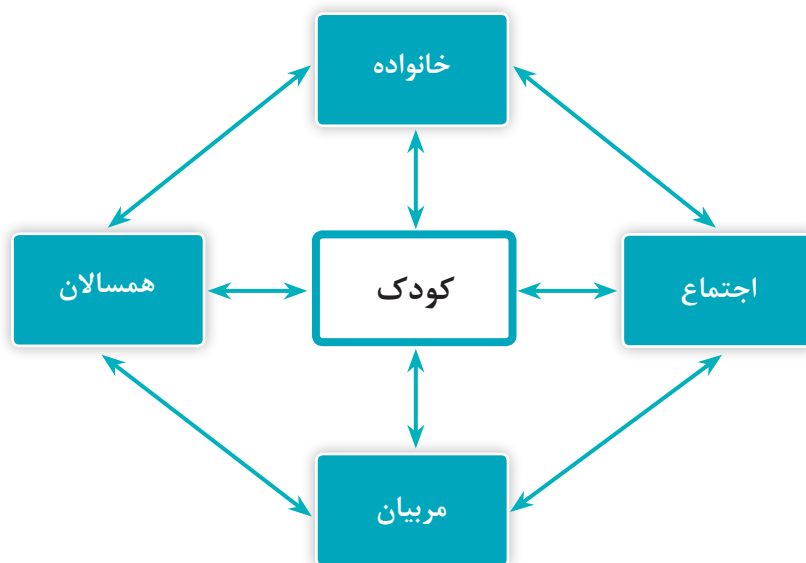
شایستگی های غیر فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری

- ۱ یادگیری
- ۲ شرکت در اجتماعات و فعالیت ها

هدف توانمند سازی ۵-۱: ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

ورود کودکان

سنین زیر شش سال، سال‌های خاصی از زندگی کودکان است. اعتماد کودک به دیگران در همین سال‌ها شکل می‌گیرد؛ زیرا روابط اجتماعی مثبت در این سنین موجب خلق محیطی مناسب برای یادگیری کودکان می‌شود و می‌تواند نتایج مثبت و پایداری داشته باشد. بر این اساس، اولین روزهای ورود به مهدکودک، به عنوان نخستین تجربه کودک در مراکز آموزشی یک فرصت منحصر به فرد محسوب می‌شود؛ زیرا اولین تجربه‌ها به عنوان خاطرات ماندگار، تأثیرات مهمی برای کودکان دارند (نمودار ۱).

نمودار ۱- ارتباطات کودک

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی با توجه به نمودار ۱، در مورد ارتباطات کودک با محیط گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

اهمیت ساماندهی ورود کودکان به مراکز پیش از دبستان

- ساماندهی ورود کودک به مراکز پیش از دبستان، می‌تواند نتایج مثبت زیر را برای کودک و والدین او به همراه داشته باشد:
- ایجاد نگرش مثبت کودک به مرکز پیش از دبستان؛
- ایجاد احساس آرامش و امنیت در کودکان؛
- کمک به شکل‌گیری ارتباط مؤثر بین مربیان و کودکان در مهدکودک؛

- افزایش توانمندی سازگاری اجتماعی کودکان؛
- کاهش اضطراب در کودکان (نمودار ۲).

نمودار ۲- اهمیت ساماندهی ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان

مدیریت مناسب ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان به ایجاد نگرش مثبت والدین و آرامش آنها منجر می‌شود.

نکته

ورود کودک به مرکز پیش از دبستان

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- استقبال مربی از کودک به هنگام ورود

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل ۱، در مورد شرایط علاقه‌مند کردن کودک به مهدکودک گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

آماده کردن کودکان برای ورود به مرکز پیش از دبستان نیازمند همکاری و هماهنگی والدین، سیستم آموزشی مرکز و مربیان است. دریافت احساس مثبت در هنگام ورود کودک به مهدکودک، یکی از تجربه‌های تأثیرگذار آنها در مراکز آموزشی محسوب می‌شود. زیرا این تجربه‌ها به عنوان خاطرات ماندگار، تأثیرات مهمی برای کودکان دارد. در حقیقت هنگامی که خانواده‌ها و کودکان به ساختمان مرکز پیش از دبستان قدم می‌گذارند، باید پیام‌های مثبتی را دریافت کنند. ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان از دو جنبه ورود روز نخستین و ورود روزانه قابل توجه است:

الف) کودکان در نخستین روزهای ورود به مرکز پیش از دبستان

برنامه‌ریزی دقیق برای چند روز اول مهد می‌تواند به کودکان کمک کند تا با احساس بهتری به مهد بروند. برخی از کودکان که از شیرخوارگی در مهد بوده‌اند، ممکن است ارتباط با اشخاص دیگر را یاد گرفته باشند برخی ممکن است تجربه دوری از خانه و در یک گروه بودن را نداشته باشند. در هر دو حالت منتظر باشید که کودکان از آنچه در پیش‌رو دارند، شگفت‌زده شوند. اگر آنها می‌توانستند آنچه را در ذهن دارند، با کلمات بگویند، احتمالاً می‌پرسیدند:

آیا امنیت دارم؟

آیا بابا یا ماما با من می‌مانند؟

آیا مربی‌ام من را دوست دارد؟

آیا کودکان دیگر با من بازی می‌کنند؟

کودکان در روزهای اول حضور در مرکز باید بیاموزند:

- تعامل با کودکانی که هرگز آنها را ندیده‌اند؛
- چه کارهایی می‌توانند انجام دهند و چه کارهایی نمی‌توانند انجام دهند؛
- چگونه از وسایل استفاده و محافظت کنند؛
- چگونه مجموعه‌هایی از کارهای روزمره را دنبال کنند.

نکته

برنامه‌ریزی روزانه کمک می‌کند تا کودکان احساس راحتی و پذیرفته شدن داشته باشند.

راهنمایی برای چند روز اول حضور کودک در مرکز پیش از دبستان

- ۱ گروه‌ها را کوچک نگه دارید: کودکان را در روزهای اول در گروه‌های کوچک قرار دهید تا راحت‌تر به کلاس و کارهای روزانه خو بگیرند و عادت کنند.
- ۲ برای خوشامدگویی و خداحافظی وقت بگذارید: در ابتدای سال منتظر این مسئله باشید که بعضی

از کودکان هنگام جدا شدن از والدین مشکلاتی داشته باشند. به اعضای خانواده اجازه دهید برای چند دقیقه بمانند تا کودک فعالیتی را شروع کند. آوردن چیزهای مورد علاقه کودک از خانه مانند عروسک یا توپ نیز بی‌فایده نیست.

۳ فعالیت ساده برای کودک انتخاب کنید: فعالیت‌هایی را انتخاب کنید که کودکان بتوانند مستقلاً انجام دهند. فعالیت‌های روزهای اول مهدکودک باید شامل این قانون باشد که «ساده بهتر است». برای فعالیت‌هایی برنامه‌ریزی کنید که به کودکان امکان می‌دهد به تنهایی در آن موفق باشند.

۴ گروه‌هایی را با کودکان تشکیل دهید: تمام کودکان را برای یک اجتماع فعال و کوتاه دور هم جمع کنید. بعضی از کودکان آمادگی شرکت در این اجتماع را ندارند، بنابراین به آنها اجازه دهید از دور ناظر فعالیت گروهی کودکان باشند.

۵ شکل‌گیری دوستی میان کودکان را ترغیب کنید: ترکیب گروه باید به کودکان این امکان را بدهد که هم بازی در سطح خود را برای بازی و حرف زدن پیدا کنند. این معمولاً به معنای وجود ترکیبی از سنین و توانایی‌های مختلف در گروه است که می‌تواند منجر به همکاری و دوستی شود.

۶ بازدید از مرکز برای کودکان ترتیب دهید: کودکان را به بازدید همه قسمت‌های کلاس ببرید. دربارهٔ قسمت‌های مختلف مهد کودک صحبت کنید.

لازم به یادآوری است که بهتر است آغاز سال تحصیلی مرکز از قبل تعیین شده باشد و براین اساس برای اولین حضور کودک برنامه‌ای با توجه به موارد زیر اجرا شود:

۱ فضایی بزرگ مانند سالن یا حیاط را برای این کار آماده کنید.

۲ ساعت ورود به مهدکودک در روز اول (مثلاً ۹ تا ۱۰ صبح) بهتر است از قبل تعیین شود.

۳ محیط مرکز را به گونه‌ای تزیین کنید که برای کودکان جذاب باشد (شکل ۲).

شکل ۲- جذابیت در مرکز پیش از دبستان

۴ می‌توانید نمایشگاهی از نمونه فعالیت‌هایی که کودکان در سال‌های قبل در مرکز انجام داده‌اند، برگزار کنید (شکل ۳).

شکل ۳- بازدید کودک و والدین از نمایشگاه فعالیت‌های کودکان

- ۵ در بدو ورود، مدیر با کمک یکی از مربیان ضمن سلام و احوالپرسی با والدین نام کودک را روی کارتی بنویسد و روی سینه او نصب کند یا به گردنش بیاویزد تا کودک در مراجعه به مربی دیگر با نام خوانده شود.
- ۶ با خوشرویی از کودکان استقبال کنید و سعی کنید با آنها ارتباط برقرار کنید.
- ۷ فعالیت‌های گوناگونی که در مرکز اجرا می‌شود مثل نقاشی آزاد، خمیر بازی، کتاب‌خوانی، نمایش عروسکی و غیره روی میزهایی چیده شود تا کودکان بعد از ورود و گرفتن کارت شناسایی، با مراجعه به مربیان آنها را انجام دهند. می‌توانید نمونه‌هایی نیز به آنها بدهید تا با خود ببرند (شکل ۴).

شکل ۴- فعالیت‌های روز نخستین

ادامه شکل ۴- فعالیت‌های روز نخستین

- ۸ ضمن پذیرایی، می‌توانید با اجرای یک فعالیت عروسی برنامه را به پایان برسانید.
- ۹ حضور کودکان در مرکز در این روز کوتاه‌تر از روزهای عادی باشد.

لازم به یادآوری است که کودکان زیر ۳ سال باید به مربیان کلاس تحویل داده شوند تا فعالیت‌هایی در کلاس برای آنها اجرا شود.

نکته

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در مورد «اولین روز حضور کودک ۴ ساله در مرکز پیش از دبستان» را با روش ایفای نقش نمایش دهید.

تمرین کنید

ارتباط و مشارکت کارکنان برای آمادگی روزهای نخستین حضور کودکان در مراکز پیش از دبستان

یک تا دو هفته قبل از جشن مرکز پیش از دبستان همه کارکنان باید:

- تمام وقت کار کنند؛
- محیط همه کلاس‌ها را آماده کنند، زیرا که تمیز کردن و سازماندهی کلاس، نشان دهنده فرهنگ کودکانی است که به آنها خدمات داده می‌شود؛
- برای نگهداری عمومی کلاس، برنامه‌ای را ترتیب دهند؛

- مواد برنامه درسی موجود در کلاس‌های خود را بررسی کنند؛
- اقلام مورد نیاز را سفارش دهند؛
- طرح درس و مواد درسی را برای هفته اول تهیه کنند؛
- فهرست کودکان و اوراق حضور و غیاب چند هفته بعد را تنظیم کنند؛
- پرونده‌های کودکان را بررسی کنند و به نکات ضروری توجه کنند؛
- برچسب نام کودکان را تهیه و آماده کنند.

تمرین کنید

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی، کارت‌های شناسایی برای ورود کودکان بالای ۳ سال طراحی کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی برای اولین روز ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان و جذاب کردن محیط برای آنها برنامه‌ای را طراحی کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

ب) ورود روزانه کودکان به مرکز پیش از دبستان

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۶: در گروه‌های کلاسی، با توجه به بازدیدهایی که از مراکز پیش از دبستان داشته‌اید، در مورد نحوه ساماندهی ورود کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

کودکان هنگام ورود به مراکز آموزشی از نظر سنی، جسمی، اجتماعی، علایق، سابقه رفتن به مرکز پیش از دبستان با یکدیگر متفاوت هستند. مثلاً برخی از آنها اجتماعی‌تر هستند و با مربی و کودکان دیگر سریع‌تر ارتباط برقرار می‌کنند، اما برخی از کودکان خجالتی هستند و در هنگام ورود با مربی و سایر کودکان به راحتی نمی‌توانند ارتباط برقرار کنند. برای برنامه‌ریزی مناسب ورود کودکان به مرکز، نکات زیر، توصیه می‌شود:

- در هنگام ورود کودکان به مرکز به استقبال کودک و والدین بروید.
- برحسب امکانات مرکز، مسئول یا مربی کودک مستقیماً کودک را از والدین تحویل بگیرد.
- همه وسایل کار روزانه را از قبل آماده کنید تا با آرامش بیشتری کودک را در هنگام ورود تحویل بگیرید.
- هنگام ورود کودک با شادی و استقبال گرم ارتباط مناسبی با کودک برقرار کنید.
- با راهنمایی و نظارت، کودک را به کلاس هدایت کنید و وسایلش را در داخل قفسه قرار دهید و او را برای آموزش آماده کنید.
- به کودک اجازه دهید شیء مورد علاقه‌اش را مانند اسباب بازی که به او احساس امنیت می‌دهد (به خصوص در روزهای نخستین ورود کودک به مرکز)، همراه خود داشته باشند. بعداً برای آوردن اسباب بازی روز مشخصی را تعیین کنید.
- هنگام ورود کودک وضعیت بهداشتی و سلامت او را بررسی کنید و در صورت مشاهده مشکل، گزارش آن را به مدیر مرکز ارائه دهید.
- ساعت آموزش خود را به والدین برای حضور کودک در کلاس تأکید کنید.

حضور و غیاب کودکان روزانه به دو صورت زیر انجام می‌شود:

۱ با استفاده از فرم‌های مهد کودک.

۲ توسط خود کودکان با استفاده از روش‌های زیر (شکل ۵):

الف) تابلوهایی که عکس‌های کودکان نصب می‌شود.

ب) گلدانی که گل‌های آن عکس هر کدام از کودکان است

شکل ۵- نمونه طرح‌های حضور و غیاب کودکان در مهد

ج) قطاری که کودکان حاضر را سوار کرده باشد.
ه) و موارد دیگر

تمرین کنید

فعالیت ۷: برای حضور و غیاب کودکان ۳ سال به بالا در مرکز پیش از دبستان، یک فرم طراحی کنید که کودکان در ثبت حضور و غیاب خود در آن مشارکت داشته باشند.

هدف توانمندسازی ۲-۵: ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

برنامه‌ریزی برای ورود روزانه کودکان به مرکز پیش از دبستان

برخی از کودکان کم سن علاقه‌ای به مهدکودک ندارند و ماندن در این فضا برای آنها ناراحت کننده است. اما امروزه ضرورت آموزش پیش از دبستان والدین را به فرستادن کودک به این مراکز ترغیب می‌کند. طبیعی است که جدا شدن از خانه و مادر برای کودک آسان نیست، لذا باید به موارد زیر توجه داشته باشیم:

۱ کنترل احساسات: نگرانی‌هایتان را به کودک منتقل نکنید، زیرا گاهی تشدید اضطراب کودک می‌تواند ناشی از اضطراب اطرافیان باشد.

۲ همراهی والدین کودک در روزهای اول: باید به کودک کمی فرصت دهید و به والدین اجازه دهید در روزهای اول در مهد کودک در کنار او باشند تا اعتمادش به شما و دیگر کودکان جلب شود. کودک با این کار به حمایت مادر مطمئن می‌شود و به مربیان و دیگر کودکان دلبستگی پیدا می‌کند و برای روزهایی که والدین در کنار او نیستند، آماده می‌شود.

نکته

یک برنامه رشد متناسب، باید بتواند رشد دلبستگی به مراقب را در شیرخواران و کودکان نوپا پرورش دهد. رشد دلبستگی و مدیریت جدایی از نخستین کارهای کودکان در طول سه سال اول است. اولین دلبستگی شیرخواران به والدین است، اما دلبستگی‌های ثانویه نیز می‌تواند با حضور مستمر مراقبان و مربیان شکل بگیرد. دلبستگی به شیرخواران اجازه می‌دهد تا احساس امنیت کنند و جدایی از والدین را آسان‌تر تحمل کنند.

۳ بررسی نگرانی کودک برای حضور در مرکز: باید دلایل ترس و نگرانی‌های کودک را درباره مهد بدانید و درباره جزئیات هر یک با او صحبت کنید و ببینید چه مسئله‌ای او را هیجان زده و خوشحال می‌کند. می‌توانید برای او از تجربیات خود از دیگر کودکان و خاطرات خوب تعریف کنید؛ مثلاً از کودک بپرسید که فکر می‌کند مهدکودک چه شکلی است و کودکان در آن چه کار می‌کنند؟ خیلی از کودکان تجربه بازی با هم سن و سالان در پارک و مهمانی دارند، اما مهدکودک برای آنها محیط جدیدی است. کارهایی را که کودکان در مهد انجام می‌دهند، برایش توضیح دهید و در مورد مهربانی مربیان و کارکنان حرف بزنید تا از این طریق به کودک کمک کنید از نظر روانی برای پذیرش مرکز آماده شود (شکل ۶).

۴ **تغییر جهت احساسات کودک :** بعضی از والدین و مربیان وقتی با گریه و التماس کودک خود مواجه می‌شوند، از روی دلسوزی و محبت کودک را به خانه برمی‌گردانند. این رفتار نه تنها به شرایط کودک کمک نمی‌کند، بلکه او را وابسته‌تر خواهد کرد.

۵ **حضور به موقع والدین برای بردن کودک به خانه :** والدین برای برگرداندن کودک به خانه باید سر وقت در مهد کودک حضور داشته باشند و نگذارند او بیش از اندازه منتظر بماند. باید زمان برگشت را طوری تعیین کنند که کودک متوجه شود، زیرا کودکان ساعت را نمی‌شناسند و درک درستی از زمان ندارند. مثلاً به او بگویند بعد از خوردن ناهار یا تمام شدن کارشان به دنبال او می‌آیند.

شکل ۶- کودک شاد

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی در مورد راهکارهای خوشایند کردن ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان برنامه‌ای را طراحی کنید و فهرستی از آنها را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۹: با هماهنگی هنرآموز خود از یک مرکز پیش از دبستان بازدید کنید و در مورد نحوه برنامه‌ریزی ورود کودکان به مرکز گزارشی تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

گزارش
تهیه کنید

فعالیت ۱۰: در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان و پذیرش آنها گزارشی تهیه کنید.

تمرین کنید

هدف توانمند سازی ۳-۵: خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

خروج کودکان از مراکز پیش از دبستان

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۷- خروج کودک از مرکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۱: در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل بالا، درمورد ضرورت کنترل خروج کودک از مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

همان‌گونه که ساعات ابتدای روز برای کودکان، زمان آمادگی و برقراری ارتباط با محیط است، لحظات پایان حضور کودک نیز زمان آماده شدن برای خروج از مرکز آموزشی است و باید به کودکان برای این آماده‌سازی کمک کرد.

ضرورت و اهمیت کنترل خروج کودک از مراکز پیش از دبستان

مهم‌ترین دلایل اهمیت کنترل خروج کودک از مراکز پیش از دبستان شامل موارد زیر است:

- ۱ افزایش نگرش مثبت با خروج لذت‌بخش کودکان از مرکز؛
- ۲ فراهم شدن فرصت مناسب برای برقراری ارتباط مربی با والدین؛
- ۳ آماده کردن پوشش کودکان متناسب با فصل؛

- ۴ کمک به کودکان در جمع کردن وسایل شخصی؛
- ۵ محافظت از جان کودک و پیشگیری از آسیب‌های احتمالی.

لازم است یک تابلوی اعلانات در کنار در ورودی نصب شود و پیام‌های مناسب و مورد نیاز والدین و مربیان روی آن قرار گیرد.

نکته

انواع حوادث احتمالی هنگام ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۲: در گروه‌های کلاسی با توجه به تجربیات خود، در مورد حوادث احتمالی هنگام ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

انواع حوادث احتمالی^۱ در ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان، شامل موارد زیر است:

- ۱ زمین خوردن، سقوط از ارتفاع و بلندی‌ها؛
- ۲ تصادف با خودروهای در حال حرکت به دلیل عجله و شتابزدگی کودکان در هنگام خروج از خودرو؛
- ۳ گم شدن کودکان قبل از ورود به مرکز؛
- ۴ خروج از مرکز بدون اجازه و گم شدن کودک.

پیشگیری از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۳: در گروه‌های کلاسی با توجه به آموخته‌های خود، در مورد روش‌های پیشگیری از حوادث ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان، گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

در مراکز پیش از دبستان، ایجاد یک محیط ایمن باید اولویت اصلی باشد. مربیان باید دانش کافی در مورد نحوه ایجاد یک محیط ایمن داشته باشند و نسبت به خطرات بالقوه در این محیط هشیار باشند و نحوه پیشگیری از آسیب به کودکان را بدانند. مراکز پیش از دبستان به منظور پیشگیری از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان لازم است برنامه منظمی تدوین کنند این برنامه می‌تواند شامل موارد زیر باشد، اما محدود به این موارد نیست:

شکل ۸- تابلوی عبور اطفال

- بررسی خطرات و اقدامات ناایمن در فضای سر بسته و فضای باز؛
- جابه‌جایی ایمن کودکان؛
- تحویل صحیح کودک توسط مربی یا مربی یار به والدین یا مسئول سرویس؛
- نصب تابلوهایی مانند احتیاط، ایست، و مواردی مانند اینها در محدوده مرکز پیش از دبستان برای خودروهای در حال حرکت (شکل ۸)؛

۱- برای آگاهی بیشتر از حوادث احتمالی در محیط باز و بسته به کتاب کنترل بهداشت و ایمنی محیط پایه ۱۰/۲ مراجعه شود.

- آموزش کمک‌های اولیه به کارکنان مراکز پیش از دبستان به‌منظور مداخلهٔ زودهنگام در حوادث احتمالی؛
- آموزش به والدین به‌منظور اطمینان کامل از تحویل کودک به کارکنان مراکز پیش از دبستان؛
- حضور و غیاب منظم کودکان به‌منظور شناسایی کودکان غایب و پیگیری‌های لازم در اولین فرصت؛
- جلوگیری از توقف و ازدحام افراد ناآشنا و فروشندگان دوره‌گرد در محدودهٔ در ورودی مراکز پیش از دبستان؛
- حضور مداوم نگهبان در ورودی مرکز پیش از دبستان.

در پوشه هر کودک، فرم امضا شده توسط والدین که درمان پزشکی اضطراری را اجازه می‌دهد، مانند فرم ۱ گزارش حادثه، نگهداری شود.

نکته

فعالیت ۱۴: در بازدید از مرکز پیش از دبستان، گزارشی از حوادث احتمالی مرکز تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

گزارش
تهیه کنید

فعالیت ۱۵: در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش آموزش کارکنان مراکز پیش از دبستان در مورد پیشگیری از حوادث احتمالی ورود کودکان به مراکز پیش از دبستان در منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۱۶: در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان با مدیر مرکز در مورد حوادث احتمالی کودکان در ورود و خروج از مرکز گفت‌وگو کنید و با توجه به فرم ۱، گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

□ برای یک حادثه شبیه‌سازی شده گزارش آن را در فرم مخصوص پر کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فرم گزارش حادثه

نام مرکز پیش از دبستان: تاریخ گزارش:

نام کودک: جنس: پسر دختر تاریخ تولد:

نام والد: شمارهٔ تلفن:

نشانی منزل:

تاریخ بروز حادثه: زمان: قبل از ظهر بعد از ظهر

محل وقوع حادثه :

مریی مسئول:

حضور افراد در زمان وقوع حادثه:

نوع وسایل درگیر:

توصیف چگونگی وقوع حادثه:

.....

اقدام صورت گرفته:

استفاده از کمک‌های اولیه:

(نام فرد مجری):

معاینه پزشک صورت گرفته است:

(نام پزشک):

به بیمارستان برده شده:

(نام بیمارستان):

از انجام درمان ممانعت شد:

(نام فرد ممانعت کننده از درمان):

آیا به والدین اطلاع داده شد؟ بله خیر زمان اطلاع دادن:

چگونه به والدین اطلاع داده شد؟

نظرات والدین:

.....

.....

شاهدان حادثه:

.....

نام و نام خانوادگی و امضای مدیر

فرم ۱- گزارش حادثه

هدف توانمند سازی ۴-۵: خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

قوانین و مقررات خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان

فعالیت ۱۷: در گروه‌های کلاسی در مورد مقررات خروج از هنرستان خود در موقعیت‌های مختلف (زمان آموزش، اتمام آموزش، بیماری یا حادثه پیش آمده) گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

شکل ۹- کودک آماده خروج از مرکز

خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان مانند هر مرکز آموزشی دیگر تابع مقررات و شرایطی است و کودک نمی‌تواند هر زمان که اراده کند، از مرکز خارج شود. (شکل ۹).

برای خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان لازم است به موارد زیر توجه شود:

۱ تحویل کودک به والدین برعهده مربی، مربی‌یار یا مراقب است.

۲ کودکان در غیاب والدین، تنها به کسانی تحویل داده شوند که نامشان در فرم مخصوص ثبت نام نوشته و تأیید و امضا شده باشد.

۳ مربیان در هنگام ورود و خروج کودکان، نمی‌توانند پذیرای والدین در کلاس‌ها باشند. تحویل کودکان به والدین در دفتر مهدکودک انجام می‌گردد.

۴ در هنگام تحویل کودکان به والدین، مربیان تنها چند دقیقه با خانواده امکان گفت‌وگو خواهند داشت و در صورت نیاز به گفت‌وگوی بیشتر، زمان دیگری خارج از ساعت ورود و خروج کودکان به این امر اختصاص داده شود.

۵ در هر کلاس، اسامی کودکانی که از سرویس استفاده

می‌کنند، نوشته شود تا طبق ساعت خروج کودکان آماده به مسئول سرویس تحویل داده شوند.

۶ در صورت استفاده از سرویس علاوه بر راننده یک مربی یار به‌عنوان یاری‌دهنده، کودکان را تا داخل خودرو همراهی می‌کند.

۷ دفتر رابط کودک هنگام خروج به والدین تحویل داده می‌شود و هنگام ورود کودک به مرکز از والدین گرفته می‌شود^۱ (شکل ۱۰).

۸ همه مراحل ورود و خروج کودکان به‌صورت روزانه برای کمک به حفظ ایمنی و بررسی مجدد، در مرکز پیش از دبستان ضبط می‌شود.

۱- برای آگاهی بیشتر به کتاب همراه هنرجو مراجعه شود.

شکل ۱۰- تحویل کودک به والدینش به هنگام خروج

به منظور اطمینان از خروج تمام کودکان از مرکز، نقاط مختلف مرکز پیش از دبستان را کنترل کنید.

نکته

فعالیت ۱۸: در گروه‌های کلاسی در مورد مقررات تحویل کودک به والدین در مراکز پیش از دبستان با توجه به آنچه که یاد گرفته‌اید، یک فهرست تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

فهرست
تهیه کنید

فعالیت ۱۹: در بازدید از مرکز پیش از دبستان، در مورد مقررات تحویل کودک به والدین گزارشی تهیه کنید و فهرست تهیه شده در فعالیت قبل را کامل کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

هدف توانمندسازی ۵-۵: روش‌های کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد کودکان در مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

جابه‌جایی ایمن کودکان در مراکز پیش از دبستان

امام سجاد علیه السلام: بر والدین واجب است در هنگام طفولیت فرزندان، آنها را با توحید و دانش آشنا کنند و به لحاظ ایمنی و امنیت جسمی و روانی با مدیریت خود، آنها را در راه درست تحویل جامعه نمایند.^۱

فعالیت ۲۰: در گروه‌های کلاسی، در مورد ایمنی سرویس جابه‌جایی مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

جابه‌جایی ایمن کودکان، با توجه به اینکه برخی از مراکز مراقبت از کودک پیش از دبستان، برای کودکان سرویس هماهنگ می‌کنند یا کودکان را به‌گردش علمی می‌برند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تمام احتیاط‌های لازم برای ایمنی باید مدنظر قرار بگیرد. از جمله می‌توان به موارد زیر توجه کرد:

- مراکز پیش از دبستان باید برای سوار و پیاده کردن کودکان، محل استقرار بی‌خطری داشته باشند.
- برای اینکه راننده بتواند گروهی از کودکان را مدیریت کند، لازم است آموزش‌هایی در این زمینه دیده باشد.
- والدین باید راننده‌ای که کودکانشان را به مرکز پیش از دبستان می‌رساند، بشناسند. در صورت جابه‌جایی راننده حتماً به اطلاع والدین برسد.^۲

- راننده وسیله نقلیه مراکز پیش از دبستان باید شرایط زیر را داشته باشد:

۱ داشتن مجوز لازم؛

۲ داشتن گواهینامه معتبر و مهارت کامل در رانندگی؛

۳ داشتن حداقل ۲۳ سال سن؛

۴ متأهل بودن؛

۵ داشتن سلامت روانی و جسمی؛

۶ نداشتن سوء پیشینه.

- در پرونده کودکان در مراکز پیش از دبستان، فرم اجازه کتبی والدین برای استفاده کودک از سرویس یا بردن کودکان به گردش علمی، به صورت امضاء شده نگهداری شود. در هر گردش علمی یا استفاده از سرویس حمل و نقل، کپی‌هایی از این فرم و شماره تلفن‌های اضطراری باید با کودکان همراه باشد.

- تمام وسایل نقلیه‌ای که برای جابه‌جایی کودکان استفاده می‌شوند، باید به صندلی‌های ایمن متناسب

شکل ۱۱- سرویس نقلیه ایمن

۱- (تحف‌العقول) صفحه ۴۵۱، ماده ۲۳ حقوق والدین بر فرزندان

۲- به کتاب همراه هنرجو مراجعه شود.

با سن و وزن کودکان مجهز باشند (شکل ۱۱).

■ نصب تابلو در پشت و جلوی خودرو با عنوان مرکز پیش از دبستان برای مشخص شدن اینکه خودرو مخصوص جابه‌جایی کودکان است.

■ در هر مسیری، هرچند کوتاه باشد، کمربند ایمنی هر کودک باید بسته باشد.

■ کپسول آتش‌نشانی باید نزدیک راننده قرار گیرد تا در مواقع نیاز، به آسانی در دسترس باشد.

■ راننده از صحبت کردن با تلفن همراه در هنگام رانندگی پرهیز کند.

■ راننده لازم است با کمک‌های اولیه و اصول امداد و نجات آشنا باشد.

نکته

در برخی از مراکز پیش از دبستان، والدین کودکان را برای گردش علمی می‌برند. در این مواقع، با توجه به خطری که وجود دارد، برای اطمینان از ایمنی کودکان، احتیاط‌های بیشتری لازم است. در صورتی که والدین کودکان خودشان را برای گردش ببرند، مرکز پیش از دبستان مسئول نیست؛ اما زمانی که آنها، به‌غیر از کودکان خود، دیگر کودکان را نیز با خود به گردش علمی ببرند، مرکز پیش از دبستان مسئول است.

تمرین کنید

فعالیت ۲۱: در گروه‌های کلاسی در مورد جابه‌جایی ایمن کودکان در مرکز پیش از دبستان یک فهرست واریسی تهیه کنید و ضمن بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، گزارش آن را ارائه دهید.

اهمیت حمل و نقل ایمن

فعالیت ۲۲: در گروه‌های کلاسی، در خصوص ضرورت و اهمیت وسایل نقلیه ایمن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

برای خانواده‌ها هیچ سرمایه‌ای ارزشمندتر از کودکانشان نیست و لازم است از این سرمایه‌های ارزشمند محافظت شود. وسایل نقلیه رفت و آمد کودکان در مراکز پیش از دبستان به دلایل زیر باید از امنیت کامل برخوردار باشد:

۱ کودکان در آرامش و سلامت، مسیر خانه و مراکز آموزشی را طی می‌کنند.

۲ والدین با آرامش خاطر منتظر کودکان خود در خانه می‌مانند.

۳ اعتماد والدین به مرکز بیشتر می‌شود و زمینه تعامل آنها با مرکز تقویت می‌گردد.

۴ از بروز حوادث احتمالی مانند گم شدن یا تصادف کودک با سایر وسایل نقلیه پیشگیری می‌شود.

۵ در وقت والدین شاغل برای رفت و آمد کودک صرفه‌جویی می‌شود.

تمرین کنید

فعالیت ۲۳: با بررسی روزنامه‌ها، حوادث مرتبط با سرویس کودکان را انتخاب کنید و در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمند سازی ۵-۶: وسایل نقلیه و مسئولان جابه جایی کودکان در مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

شرایط ایمنی وسایل نقلیه

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱۲- سرویس ناایمن

فعالیت ۲۴: در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل بالا، در مورد مشکلات سرویس هنرستان زمانی که در مسیر خراب می‌شود، گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

شرایط ایمنی و بهداشتی وسایل نقلیه به شرح زیر است:

- ۱ داشتن معاینه فنی؛
- ۲ داشتن بیمه سرنشین؛
- ۳ مجهز بودن به وسایل ایمنی، از جمله کمربند، کپسول اطفای حریق، و جعبه کمک‌های اولیه؛
- ۴ داشتن علامت سرویس مراکز آموزشی بر روی بدنه خودرو؛
- ۵ سالم بودن سیستم سرمایشی و گرمایشی وسیله نقلیه؛
- ۶ کنترل باز و بسته شدن در وسایل نقلیه صرفاً توسط راننده؛
- ۷ تمیز و بهداشتی بودن.

فعالیت ۲۵: در گروه‌های کلاسی، در مورد استانداردهای ایمنی و بهداشتی وسایل نقلیه از آیین‌نامه موجود در همراه هنرجو جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت فهرست وارسی در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

مقررات تحویل کودک به راننده سرویس

فعالیت ۲۶: در گروه‌های کلاسی در مورد مقررات سرویس نقلیه مرکز پیش از دبستان و مسئولان رفت و آمد گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

مسئولان رفت و آمد وسایل نقلیه باید به‌عنوان حافظان کودکان در پیاده و سوار کردن، نظارت بر کودکان در داخل خودرو، و مواجه شدن با حوادث احتمالی از قبیل تصادف و خرابی خودرو در طول مسیر تضمین‌کننده سلامت و امنیت کودکان باشند. برای تحویل کودک به راننده سرویس مقرراتی وجود دارد که شامل موارد زیر است:

- ۱ هر کودک توسط مربی و یا مربی یار به راننده سرویس تحویل داده می‌شود.
- ۲ اطمینان کامل از اینکه کودک در سرویس قرار گرفته است.
- ۳ کودکان باید به صورت انفرادی به راننده تحویل داده شوند.
- ۴ اطمینان کامل از اینکه تمامی کودکان به راننده تحویل داده شده‌اند.
- ۵ قبل از حرکت از قفل بودن درهای خودرو اطمینان حاصل شود.
- ۶ کودکان را راهنمایی کنند تا با تشکیل صف و بدون هل دادن یکدیگر سوار سرویس شوند.
- ۷ در هنگام سوار کردن کودکان صبور باشند تا کودکان با آرامش سوار شوند.
- ۸ از سوار کردن دو کودک در صندلی جلو یا در یک صندلی خودداری شود.

آموزش اصول ایمنی سرویس مرکز پیش از دبستان به کودکان

در صورتی که برای رفت و آمد کودکان سرویس گرفته‌اید، لازم است اصول استفاده از این سرویس نقلیه را به او بیاموزید. از جمله می‌توان موارد زیر را به آنها آموزش داد:

- ۱ تا توقف کامل اتومبیل، در پیاده‌رو یا حریم خیابان باقی بماند.
- ۲ مواظب باشد دست، کیف یا لباسش هنگام سوار شدن و بستن در، لای آن گیر نکند.
- ۳ قبل از حرکت اتومبیل حتماً روی صندلی بنشیند.

مسئول سرویس پس از رسیدن به مقصد، کودک را در خانه به والدین و در مرکز به مربیان تحویل دهد.

نکته

فعالیت ۲۷: در بازدید از مرکز، در مورد نتایج مثبت و منفی استفاده از سرویس حمل و نقل برای کودکان با والدین مصاحبه کنید و نتیجه را به صورت کارت طوماری در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۸: در گروه‌های کلاسی، در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، فهرست واری‌های تهیه شده در مورد سرویس حمل و نقل و مسئولان رفت و آمد مرکز را کامل کنید و نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

تمرین کنید

تمرین کنید

- ۱ برای ورود نخستین کودکان به مرکز پیش از دبستان برنامه‌ای طراحی کنید.
- ۲ گزارشی از کنترل ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۳ گزارشی از کنترل خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۴ برای حضور و غیاب کودکان توسط خود کودک یک طرحی را تهیه کنید.
- ۵ گزارشی از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۶ گزارشی از شیوه‌های پیشگیری از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۷ فهرست واری برای کنترل وسایل نقلیه کودکان پیش از دبستان براساس آیین‌نامه موجود در همراه هنرجو تهیه کنید.
- ۸ فهرست واری برای کنترل مسئولان رفت و آمد کودکان پیش از دبستان تهیه کنید.

خود ارزیابی				
واحد یادگیری: کنترل ورود و خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان درس: پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل ورود و خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز، یک است. براین اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
۱	۲	۳		
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از کنترل ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از کنترل خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید گزارشی از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از شیوه‌های پیشگیری از حوادث احتمالی ورود و خروج کودکان پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۵	تا چه حد می‌توانید فهرست واری برای کنترل وسایل نقلیه کودکان پیش از دبستان تهیه کنید؟			
۶	تا چه حد می‌توانید فهرست واری برای کنترل مسئولان رفت و آمد کودکان پیش از دبستان تهیه کنید؟			

ارزشیابی شایستگی کنترل ورود و خروج کودک

شرح کار:

تهیه فهرستی از کنترل ورود و جذب کودک از مرکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از کنترل خروج کودک از مرکز پیش از دبستان و ارائه گزارش
تهیه فهرست واریسی بهداشت و ایمنی وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد (حداقل ۴ ماده از آیین نامه)
الگوی تهیه فهرست واریسی مناسب:
موضوع مشخص باشد.
گروه سنی مشخص باشد.
فهرست واریسی راهنمای تکمیل داشته باشد.
هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

کنترل ورود و خروج کودک از طریق مرکز و کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد مرکز پیش از دبستان براساس منابع علمی و آموزشی وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور
شاخص ها:
کنترل ورود و جذب کودک (شیوه های ارتباط مؤثر با کودکان در بدو ورود و برنامه ریزی)
کنترل خروج کودک (برنامه ریزی و تحویل به افراد آشنا یا سرویس)
کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد (ایمن بودن، بهداشتی بودن و شرایط اخلاقی مسئولان)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: کنترل ورود و خروج کودک با توجه به شرایط زیر:

مکان: مرکز آزمون

ابزار: لوازم التحریر

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

زمان: ۱۰ دقیقه

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنجار
۱	کنترل ورود کودک	۲	
۲	کنترل خروج کودک	۱	
۳	کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد	۲	
	شایستگی های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی های غیر فنی: مسئولیت پذیری ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین نامه های مهدها بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت ها توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط نگرش: تعهد		
	میانگین نمرات		
			*

*حداقل میانگین نمرات هنجار برای قبولی و کسب شایستگی ۲ است.

۱. برای جنیفر جرارد مورین آر، مشارکت خانواده در آموزش و پرورش پیش دبستانی (ترجمه علی ایمانی)، تهران، انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۸۸.
۲. جاسبی، عبدالله، اصول و مبانی مدیریت، تهران، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، چاپ ۲۶، ۱۳۹۵.
۳. دایان تریستر داج، لورا جین کولکر، کیت هرومن، برنامه آموزش خلاق برای پیش دبستان، مترجمان: مریم ایزدی، سروش حدوث، فرخ لقا رئیس دانا، مصطفی کریمی، جمشید هادیان، فریده ترابی میلانی، تهران، انتشارات خجسته، ۱۳۹۳.
۴. سرمدی، محمدرضا، مدیریت کلاس، تهران، انتشارات پیام نور، ۱۳۹۲.
۵. کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، ج ۱۶
۶. نهج الفصاحه، ص ۱۷۸
۷. طالب زاده نوبریان، محسن، طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش خانواده، تهران، انتشارات پیام مؤلف، ۱۳۸۵.
۸. فکرآزاد حسین نجفی، مینا، مدیریت کاربردی مهدهای کودک و مراکز پیش دبستانی، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۵.
۹. قاسم زاده، فاطمه و مؤلفان، روش های یاددهی و یادگیری، تهران، انتشارات فنی، ۱۳۹۵.
۱۰. مبانی و تحولات اساسی در آموزش دوران اولیه کودکی، مترجمان: فرزانه معتمدی، سکینه راه پیم، علیرضا آریا، حلیمه پناهی، تهران، انتشارات رشد فرهنگ، ۱۳۹۲.
۱۱. مفیدی، فرخنده، مدیریت مراکز پیش دبستانی، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ ۱۱، ۱۳۹۳.
۱۲. مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، استاندارد ملی ایران شماره ۸۹۰۵، ۱۳۸۵.
۱۳. یاسمی، آیدین، نگاهی به مبانی و مشارکت کارگروهی، تهران، انتشارات کارگاه کودک، ۱۳۹۴.
۱۴. Kurcinka, M. S.; Marietta, R. & Mary, S. (2011). **Parent Education Core Curriculum Framework**. Minnesota Association for Family and Early Education (MNAFEE).
۱۵. Phyllis M. Click and Kim Karkos. **Administration of Programs for Young Children**. Wadsworth Publishing; 9 edition (August 13, 2013).
۱۶. Powers, J. (2006). Six fundamentals for creating relationships with families. *Young Children*, 61 (1), 28.
۱۷. www.hawzah.net

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی جهت ایفای نقش خطیر خود در اجرای سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، مشارکت معلمان را به‌عنوان یک سیاست اجرایی مهم دنبال می‌کند. برای تحقق این امر در اقدامی نوآورانه سامانه تعاملی بر خط اعتبارسنجی کتاب‌های درسی راه‌اندازی شد تا با دریافت نظرات معلمان درباره کتاب‌های درسی نونگاشت، کتاب‌های درسی را در اولین سال چاپ، با کمترین اشکال به دانش‌آموزان و معلمان ارجمند تقدیم نماید. در انجام مطلوب این فرایند، همکاران گروه تحلیل محتوای آموزشی و پرورشی استان‌ها، گروه‌های آموزشی و دبیرخانه راهبری دروس و مدیریت محترم پروژه آقای محسن باهو نقش سازنده‌ای را بر عهده داشتند. ضمن ارج نهادن به تلاش تمامی این همکاران، اسامی دبیران و هنرآموزانی که تلاش مضاعفی را در این زمینه داشته و با ارائه نظرات خود سازمان را در بهبود محتوای این کتاب یاری کرده‌اند به شرح زیر اعلام می‌شود.

کتاب پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی – کد ۲۱۱۳۱۱

ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت	ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت
۱	مریم نصیری پور	یزد	۱۵	نفیسه تقوی کیش	گلستان
۲	سکینه مرادی	گیلان	۱۶	ارکیده امامی	قزوین
۳	رضیه سادات اسلامی‌نیا	یزد	۱۷	مریم رحیمی	خراسان شمالی
۴	فرشته دادبین	کرمان	۱۸	آریتا حسین پور	اصفهان
۵	روناک غفاری	کردستان	۱۹	فاطمه نوری	بوشهر
۶	خدیجه بهرامی‌فر	فارس	۲۰	رؤیا نیک‌اقبالی	کهگیلویه و بویراحمد
۷	زهره عابدی‌بارده	چهارمحال و بختیاری	۲۱	پوران جعفری‌باغنی	کرمانشاه
۸	افسانه جاودانی اصفهانی	شهر تهران	۲۲	بهشته آصف‌نژاد	مازندران
۹	لیلا انوشه	هرمزگان	۲۳	مهری صارمی	همدان
۱۰	زینب عزیزی قوچان	خراسان رضوی	۲۴	حمیده اسدزاده	خراسان جنوبی
۱۱	طاهره گل‌گلی	شهرستان‌های تهران	۲۵	شهناز کمالی‌جوان	سیستان و بلوچستان
۱۲	نازی میرزایی	کرمان	۲۶	مهرناز اعتمادی	سمنان
۱۳	گیتا بهار	اردبیل	۲۷	حسنیه محمدزاده	آذربایجان شرقی
۱۴	مریم بختیارپور	ایلام	۲۸	فاطمه شریف‌موسوی	قم